

ALI V GORICI ŽIVIJO SLOVENC?

Ob govorih na proslavi
50-letnice pariške mirovne pogodbe v Gorici

V sredo, 16. septembra, je bila v Gorici uradna proslava 50-letnice vrnitve mesta pod italijansko upravo na osnovi pariške mirovne pogodbe, ki je začrtala novo razmejitev med Italijo in povojno Jugoslavijo. Proslava se je odvijala v mestnem Spominskem parku pred med vojno porušeni spomenikom padlim vojakom v prvi svetovni vojni in novejšim obeležjem, postavljenim civilnim deportiranim prebivalcem ob koncu druge svetovne vojne.

Glavni govorniki so bili: predsednik italijanske republike Oscar Luigi Scalfaro, goriški župan Gaetano Valenti, pokrajinski predsednik Giorgio Brandolin in odv. Cesare Devetag kot član medvojnega mestnega odbora CLN (Comitato di Liberazione Nazionale). Tu ne bomo podrobneje navajali njihovih izjav, bolj ali manj naravnanih na dogajanja na tem prostoru v medvojnem obdobju in v prvih letih po vojni. Zlasti prvi trije govorniki so ob obnavljanju imenovanih preteklih dogodkov poudarili voljo in potrebo po njihovem zgodovinskem premoščanju na temeljih sožitja med raznimi tu živječimi skupnostmi, spoštovanja do drugih kultur, dialoga med narodi in s sosednjo Novo Gorico in podonavskim prostorom. Seveda ni manjkalo poudarjanje italijanstva Gorice, zlasti pri županu.

Prav tako ne nameravamo kritično analizirati celotne vsebine in duha posegov že omenjenih javnih predstavnikov, četudi bi se dalo marsikaj povedati. Omejili se bomo le na eno značilno pomanjkljivost (ali namerno opustitev?), ki smo jo zasledili pri prvih treh govornikih. Kljub tudi ponavljajočemu se omenjanju potrebe po sožitju med različnimi skupnostmi, kulturami in sodelovanju na področju prometnih zvez pa niso niti enkrat izrecno imenovali slovenske manjšine v Gorici, ne slovenske kulture in ne Republike Slovenije. In vendar so vse to stvarna dejstva, ki jih ni moči spregledati. Sprejemanje "dejstev" pa je sam predsednik Scalfaro označil za infantilno obnašanje.

Ironija usode ali zgodovine pa je hotela, da je na tisti proslavi omenil slovensko manjšino v Gorici (četudi v luči nekega političnega gledanja) odločno desničarsko usmerjeni odv. Devetag. Nekdaj se je ob takšnih priložnostih reklo, da so otroci teme pametnejši kot otroci luči.

Ne bomo se spuščali v razmotrivanja, zakaj omenjeni visoki javni predstavniki niso imeli za potrebno omeniti prisotnost slovenske manjšine, ampak so se omejili na zgolj splošno načelo sožitja. Takšnemu sprenevedanju pravimo tudi nojeva politika vtikanja glave v pesek, da ne vidimo, kaj je okrog nas. Neki mislec je svojčas dejal: "Politiki govorijo to, kar ljudje hočejo slišati; državniki pa govorijo to, kar ljudje morajo slišati!" Berlinski zid je fizično padel, toda v predstavah in mišljenju ljudi še marsikje ostaja.

- ALOJZ TUL

02 Andrej Bratuž
WALES - ZELENA IN PONOSNA ZEMLJA

Spominjam se tudi stvari, ki si jih ne želim spominjati, in ne morem pozabiti onih, ki bi jih rad pozabil."
(CICERO)

Teško je v par besedah strniti nekaj bežnih misli ob nenadni smrti človeka. In to še zlasti, ko gre za vidnega javnega delavca in markantnega predstavnika naše narodne skupnosti v zamejstvu. Smrt že sama po sebi pomeni odhod v brezčasje večnosti, ko prekinitev zemске eksistence pomeni za enega prehod v nič, za drugega v onstransko življenje. Za vse, ki ostanemo in nas prej ali slej čaka podobna usoda, pa pomeni boleče pretrganje človeških vezi, ki so se tako ali drugače prej pletle med nami.

Tak je tudi nenadni odhod slovenskega senatorja Darka Bratine. Za seboj je pustil močne in plodovite sledove svojega dela. Pokojnik je v naši manjšinski skupnosti predstavljal danes najvišjo možno politično funkcijo, namreč parlametarca v Rimu. Sen. Bratina je sicer v drugačnih pogojih in v različnem političnem okviru nadaljeval svetlo tradicijo nekdanjih slovenskih poslancev v rimskem parlamentu po prvi svetovni vojni in v težki začetni dobi fašistične diktature. Predstavljal je našo manjšinsko stvarnost, jo povezoval v dialogu z večinskimi narodom in jo tudi navezoval na evropske vzporednike. Ne nazadnje ga je smrt dočakala prav v srcu politične Evrope - v Strasbourgu, kjer se te dni razpravlja o usodi narodnih manjšin...

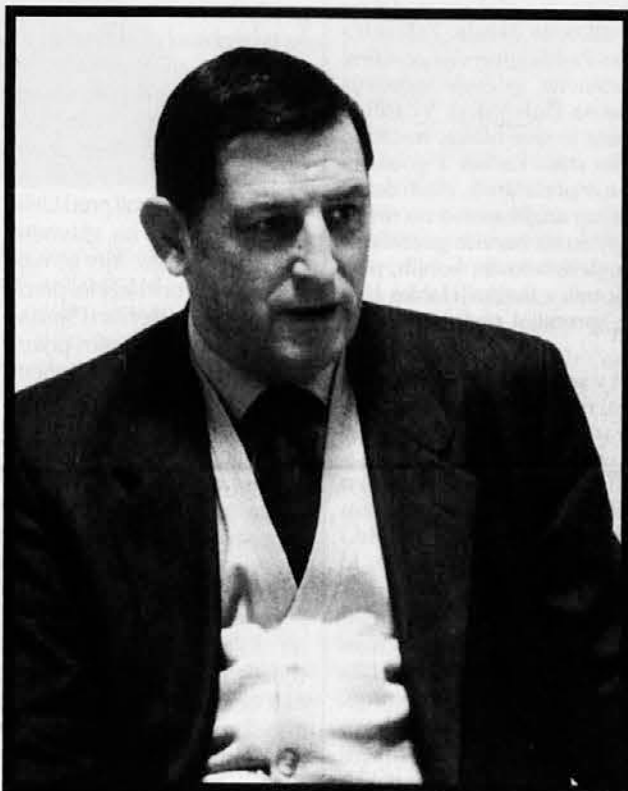
Ko se v teh vrsticah hvalležno spominjamo pokojnega slovenskega senatorja, nas lahko spremljajo znani Aškerčevi verzi o trajnosti in neminljivosti človekovega dela, ko piše: "Čaša tvoja je - življenje tvoje! / Sam napolni z večnosti jo lekomo! / Vlivaj vanje vsak dan dela dobra, / dela slavna za rojake svoje, / za rojake in za domovino!"

AB

SENATOR DARKO BRATINA JE UMRL

ODŠEL JE MOŽ

V torek, 23. t.m., je v poznih popoldanskih urah močno odjeknila vest, da je zaradi srčne kapi nedaleč od Strasbourga, kjer je sodeloval pri zasedanjih skupščine Sveta Evrope, nenadno umrl slovenski senator, goriški politik in sociolog Darko Bratina, star komaj 55 let.

Za slovensko narodnostno skupnost v zamejstvu je to izredno velika izguba, saj jo je sen. Bratina od leta 1992 zastopal v italijanskem parlamentu. Na parlamentarnih volitvah je bil namreč izvoljen v letih 1992, 1994, nazadnje aprila lani, ko je kandidiral kot predstavnik Oljke v goriškem okrožju. V teh letih je skrbno sledil ne le manjšinski problematiki, ampak tudi italijanski mednarodni politiki, saj je bil tajnik senatne zunanje-politične komisije, a tudi zastopnik Italije v različnih mednarodnih skupščinah, v katerih je zasedal tudi vodilna mesta.

V politiko je prof. Bratina s svojim blagim značajem in strokovnimi sposobnostmi stopil razmeroma pozno. Na

evropskih volitvah leta 1984 je nastopil kot neodvisen kandidat leve, leta 1991 se je vpisal v Demokratično stranko leve. Do tedaj se je posvečal v glavnem poučevanju in znanstvenemu delu na sociološkem področju.

Rodil se je v Gorici 30. marca 1942, iz socioloških ved je diplomiral v Tridentu z diplomsko nalogo o narodnostnih manjšinah. Do leta 1976 je delal v Turinu, nakar se je vrnil v Gorico. Predaval je na tržaški univerzi in na njenem oddelku v Gorici. Pristopil je k Slovenskemu raziskovalnemu inštitutu (SLORI) in bil njegov ravnatelj do prve izvolitve v parlament. S posebno ljubeznijo se je poglobljal v filmsko kulturo in gojil filmsko kritiko; pred dvajsetimi leti je v Gorici ustanovil Kinoateljce, bil je tudi pobudnik letne revije slovenske filmske, televizijske in video ustvarjalnosti Film Video Monitor in nagrade Amidei. Senator Bratina zapušča ženo Carmen in otroke Milo, Majdo in Vojka, mamo Milko in brata Ivana. Njim naj gre izraz našega iskrenega sožalja.

1
ČETRTEK
25. SEPTEMBRA
1997

**Dobrodošli
ob sobotah!**

**nuova banca di credito di trieste
BCTKB nova tržaška kreditna banka**

Gruppa BANCA ANTONIANA POPOLARE VENEZA

**Filiala na Opčinah
Narodna ulica 42,
tel. 040/2158000**

**Odprti tudi ob sobotah
od 9.10 do 13.00**

02 KOBARIŠKA SVEČANOST ZA A. URŠIČA

03 Jurij Paljk / intervju
SERGIO TAVANO

04 Zvone Štrubelj
PO POTEH MATERE TEREZIJE

06 Matejka Peterlin Maver
ODMEV NA DRAGO 1997

06 Marko Tavčar
IN MEMORIAM: MILAN LIPOVEC

08 Ivan Žerjal
NAČRTOVANJE "TRSTA PRIHODNOSTI"

10 Kazimir Humar
MSGR. FRANC MOČNIK 90-LETNIK

13 Peter Stres
O SLOVENSKEM ŠOLSTVU

15 Erik Dolhar
KRIZA NABREŽINSKEGA SOKOLA

16 Egidij Vršaj
SOCIALNA DRŽAVA...

SVET OKROG NAS

WALES - ZELENA IN PONOSNA ZEMLJA

V četrtek, 18. t.m., so prebivalci Walesa v Veliki Britaniji na referendumu odločali o vladnem predlogu za ustanovitev posebnega deželnega parlamenta v glavnem mestu Cardiff. Gre za skupščino, ki naj bi imela 60 članov in bi odločala o raznih zadevah dežele. Ta parlament bi imel manjše pristojnosti od škotske zbornice v Edinburgu, vendar bi postal simbol avtonomije Walesa. Izid referendumu je bil pozitiven; za je glasovalo 50,3% volivcev (volilna udeležba sicer ni bila velika), proti pa 49,7%.

Nedavno smo si ogledali razne britanske oz. irske pokrajine in na kratko spoznali njih zgodovinsko, kulturno in politično problematiko. Med temi je gotovo še ena britanska dežela, ki skupaj z Anglijo, Škotsko in Severno Irsko sestavlja Veliko Britanijo ali Združeno kraljestvo (United Kingdom). To je pisana in zelena dežela Wales (ital. Galles), ki leži v jugozahodnem delu države in se odpira na morje z Bristolskim zalivom. Ob njem leži tudi njegovo glavno mesto Cardiff. Vsakokratni britanski prestolonaslednik nosi naslov waleškega princa.

Pred leti sem se namenil v Cardiff na letni kongres Evropske svobodne zveze ALE. Iz Londona sem se z vlakom podal na dveurno vožnjo za prestolnico te slikovite dežele. Železnica se hitro po izstopu s postaje London-Paddington vije po mirni zeleni pokrajini. Dežela je malo valovita, gričevje spominja včasih na kak naš predel (posebno na Dolenjsko). Včasih je videti majhne in skupaj zbrane stare in sive hišice, navadno nekje sredi njih še tipično angleško staro cerkev z gotskimi primesmi. Kar zadnja kaka prikazen iz preteklosti, zlasti dobe, ko so se tu povsod bili boji za utrditev anglikanstva na račun katoliške Cerkve. Vmes pa ob pogledu na barvite gozdiče in goščave misel na znane slike o angleških lovih, konjih, psih in seveda plemičih. Gotovo si popotnik v fantaziji lahko živo prikljče zvok lovskega roga, ki je spremljal podobne velike prireditve...

Postaja Bristo-Park prikljče spet v sedanost. Še nekaj časa in že je pred nami morje. Med mesti naj še omenim Newport, mimo katerega drvi vlak. Po začrtanem času in točno ob uri se nato ustavi v večjem mestnem središču, ki se začinja razprostirati pred nami. To je Cardiff ali v domačem keltskem jeziku Caerdydd. Tako na železniški postaji kot tudi v samem mestu (topografski napisi, smerokazi, avtobusni urniki itd.) se že kaže dvojezičnost. Lep primer britanskega mesta, ki spoštuje domači jezik in zgodovinske tradicije!

Dežela Wales ima danes približno tri milijone prebivalcev, od katerih dobra petina govori waleški jezik. V političnem okviru spada pod Anglijo od leta 1536 oz. 1542, ko sta bila odobrena dva zadevna zakona o združenju z angleško krono. To je sledilo ponesrečeni vstaji, ki jo je v začetku 15. stol. vodil borec za domačo neodvisnost Owain Glyndwar. Zanimivo je še dejstvo, da je iz Walesa znana dinastija Tudor (ki je vladala v Angliji od leta 1485 do 1603).

Waleški narod izhaja iz 8. stol. Danes govori domači jezik približno 26% prebivalcev te dežele. Jezik Walesa se imenuje "cymraeg". Zgodovinsko ga delijo na primitivni, stari, srednji in moderni waleški jezik (to od 17. stol. dalje). Naj še dodamo, da poenotenje knjižnega oz. pisnega jezika temelji na prvem prevodu Biblije, ki jo je prevedel in izdal Gwilyn Morgan leta 1588, štiri leta za Dalmatinovo Biblijo.

Omenili smo že glavnega protagonista zgodovine te dežele Owaina Glyndwara, ki se ga spominja tudi Shakespeare v svojem Henriku IV. Ta je pokazal velike politične in diplomatske sposobnosti. Henrik Tudor je nato ob koncu 15. stol. začel znano dinastijo, bil je tudi bratranec Glyndwara.

Moderna zgodovina dežele Wales je seveda polna raznih zanimivih premikov. Naj tu omenimo npr. nastanek lastne politične stranke, ki se imenuje Plaid Genedlaethol Cymru (waleška narodna stranka), ki je nastala leta 1925 in je še danes aktivna tudi v evropski manjšinski zvezi ALE.

ANDREJ BRATUŽ

Ob 11. uri je za pokojnika daroval mašo kobariški dekan Franc Rupnik, pri maši pa je lepo pel mešani pevski zbor iz Podgore, ki ga vodi dr. Mirko Špacapan. Pri bogoslužju se je zbralo nad sto ljudi, med njimi so bili tudi svojci pokojnika in veliko Slovencev iz zamejstva. Dekan Franc Rupnik se je v nagovoru pri maši spomnil pokojnika in dejal, da je maša izrednega pomena, saj je to prvo javno dejanje oddolžitve dr. Andreju Uršiču. Do sedaj se namreč o njem ni veliko govorilo; prej zato, ker se ni smelo. Zato je župnik Rupnik pohvalil naš tednik, ki je ob petdesetletnici ugrabitve dr. Uršiča prvi javno pisal o njem. Kobariški dekan se je spomnil svetlega lika dr. Andreja Uršiča in dejal, da nam mora biti vsem za vzor kot lik poštenega in zavednega Slovenca. Med prošnjami so udeleženci prosili Boga za pokojnika, za časnikarje, za spravo in za sredstva družbenega obveščanja, da bi bila vedno v službi resnice, pravice in miru. Po sveti maši so se udeleženci zbrali pred Uršičevo domačijo na glavnem kobariškem trgu, kjer je najprej spregovoril deželni predsednik SSK dr. Bernard Špacapan, ki je med drugim povedal, da je Slovenska skupnost neobremenjena in je zato priredila spominsko svečanost za dr. Uršiča, ki je padel iz velike ljubezni do Slovenije in domačega kraja. Za njim je spregovoril kobariški župan Pavel Gregorčič, ki je dejal, da so Kobaridci ponosni na svojega rojaka, o katerem petdeset dolgih let niso smeli nič vedeti. Svoj nagovor je zaključil z besedami, da danes potrebujemo veliko duha, ki ga je imel dr. Uršič. Za njim je govoril Ivo Jevnikar, tržaški časnikar in raziskovalec Uršičevega življenja (govor objavljamo skoraj v celoti).

Ob koncu lepe slovesnosti se je svojega strica, ki ga nikdar ni spoznal, spomnil nečak Marko Uršič, ki živi v Vidmu. Pretresljiva je bila njegova pripoved, kako je kot otrok doživljal tišino in žalost svoje stare mame, matere Andreja Uršiča, ki sinove ugrabitve ni nikdar prebolela.

Prihodnje leto bo 90-letnica rojstva dr. Andreja Uršiča in kazalo bi prirediti večjo proslavo njemu v čast, na rojstno hišo pritrčiti trajno obe-

SVEČANOST OB 50-LETNICI UGRABITVE ANDREJA URŠIČA

"NAŠI IDEALI MORAJO NAPOSLED ZMAGATI"

V soboto, 20. t.m., je Slovenska skupnost priredila v Kobaridu lepo svečanost v spomin na dr. Andreja-Slavka Uršiča, velikega primorskega časnikarja, ki je leta 1947 postal žrtev nesmišelnega povojnega obračunavanja z vsemi tistimi, ki niso bili komunisti...

Govornik na kobariški svečanosti Ivo Jevnikar

ležje, morda prirediti seminar o njem. To pa ne toliko zaradi Slovencev v zamejstvu, ki ga še danes cenijo in se ga še spominjajo, kot zaradi njegovih sokrajanov in Slovencev iz matične domovine, ki bi po petdesetih letih le morali kaj več zvedeti o njem. - JUP

IZ NAGOVORA IVA JEVIKARJA

"Spoštovani! Stojimo pred domačijo Jeronovih, kjer se je 17. oktobra 1908 rodil časnikar in politik Andrej, za domače Slavko Uršič. V tej hiši je živel tudi zadnje čase pred dogodkom, ki je pred 50 leti tragično zaznamoval Primorsko in zaradi katerega smo se danes zbrali v Kobaridu.

Pokloniti se želimo javnemu delavcu, ki je ljubil svoj narod, ki je bil med ustanovitelji Slovenske demokratske zveze in torej med utemeljitelji povojnega samostojnega političnega nastopanja naše narodnostne skupnosti v zamejstvu. Verjel je v demokracijo, svobodo in politični pluralizem, torej vrednote, ki so danes naša temeljna skupna lastna vseh, a zaradi dela za njihovo udejanjenje, zaradi pisanja o njih sta ga preganjala prej fašizem, nato komunizem. Dne 31. avgusta 1947 ga je, starega 38 let, dala ugrabiti jugoslovanska politična policija. Izginil je in še danes nima zaznamovanega groba.

Lik Slavka Uršiča je takoj postal simbol in vzor za demokratično čuteče ljudi. Ne samo svojci, tudi njegovi sodelavci in prijatelji so z govorjeno in pisano besedo vseh teh 50 let ohranjali spomin nanj. Slovenska prosvetna matica iz Trsta je v knjižni obliki ponatisnila njegove *Misli o demokraciji*, s katerimi si je sam postavil spomenik. A Slavko Uršič nagovarja nas vse, njegov lik in njegova usoda imata veliko povedati Slo-

vencem to stran in on stran meje tudi danes, sooblikovati morata naš skupni slovenski zgodovinski spomin. Zato je tudi stranka Slovenske skupnosti čutila potrebo, da se ga javno spomni v njegovem kraju, izkaže toplo človeško vzajemnost preizkušnim svojcem, obenem pa ob njem simbolično izrazi hvaležnost vsem javnim delavcem, ki so v zelo težkih časih v današnjem zamejstvu ohranjali plamenico narodnega dostojanstva in enakopravnosti, upora vsakršnemu totalitarizmu in nasilju, demokracije, svobode, strpnosti in pluralizma." (...)

Po glavnih biografskih podatkih je govornik tako nadaljeval: "Vse to podrobneje navajam, ker je iz doslej znanih dejstev in dokumentov očitno, da ga ugrabitev ni doletela zaradi kakih medvojnih neporavnanih računov. Drugače bi ne živel v kraju, ki ga je kljub zavezniški vojaški upravi zlahka obvladovala nova oblast v Sloveniji, in bi ga tu ne obiskovali njeni predstavniki ter vabili, naj se vrne v Ljubljano. Prijatelju odv. Avgustu Sfiligoju, ki ga je dan pred ugrabitvijo svaril: »Slavko, ne hodi v Kobarid, ne izpostavljal se nevarnosti!« bi ne bil odgovoril: »Jaz se ničesar ne bojim, moja vest je čista in moje delo je pošteno!«

Režim je motilo dejstvo, da so se, potem ko je bila razmejitev že določena in smo bili ponovno obsojeni na manjšinsko življenje, začeli organizirati javni delavci, ki niso soglašali s komunistično ideologijo, s stalinističnim monopolum in nasiljem, z bojkotom zavezniške vojaške uprave in njenih, sicer le delnih ponudb za popravilo krivic fašističnega režima, ki nam je bil zapravljen lep del soodločanja v javnih uradah in skorajda celo šolstvo, ter s politiko tako imenovane fratelance. (...)

Takratni tajnik Slovensko-italijanske antifašistične unije in Centralnega komiteja Komunistične partije Julijske krajine je v Trstu dva dni kasneje, 27. aprila 1947, med drugim izjavil: »V Trstu in Gorici se je nabralo nekaj slovenskih izdajalcev, misleč, da bodo tudi tu zatočišče. Danes ti ljudje nadaljujejo svoje izdajalsko početje. Razbijati hočejo naše vrste in naše ljudstvo razdvojiti v razne strančice. Govore o neki demokraciji in zahtevajo tako svobodo, da bodo tudi fašisti nemoteno delovali. Nekateri tej propagandi nasedajo, nekateri v dobri veri, drugi zlonamerno, in tako doprinašajo k poskusu razbijati enotnost naših vrst. Izdajati so začeli časopis, ki se imenuje Demokracija. Glasilo nekakšne demokratične zveze. Toda že v prvi številki so si postavili kot prvo in glavno nalogo blatiiti novo Jugoslavijo. Ta list in njegovo pisanje sta samo krinka agentov novega fašizma. Do včeraj so bili zvesti hlapci Duceja in Hitlerja, danes pa so stopili v službo novega fašizma, Trumana in Churchilla."

Sledila je še uradna obsodba izvršnega odbora Siau, v kateri med drugim - maja 1947 - beremo, da »kdor skuša voditi politiko izven OF, sestavnega dela Siau, vodi protislovensko politiko in politiko proti slovensko-italijanskemu bratstvu.« Zapisana je bila še oznaka, da gre za »nov poskus protiljudskega delovanja, ki pomeni izdajstvo nad slovenskim narodom.« Če se spomnimo dogodkov v Lanišču in drugih nasilnih primerov, potem vemo, da se tudi pri nas ideološki ekskluzivizem ni ustavil pri besedah.

Dogodki pred 50 leti v Kobaridu so znani, saj so bili večkrat popisani. Uršiča so v nedeljo, 31. avgusta 1947, s pretežno zvečer zvalili z veselice v Kobaridu v Robič. Ko se je vračal na motornem kolesu, so med Starim Selom in Kobaridom nategnili žico čez cesto, da je padel. In izginil.

Naša stranka je ob začetku demokratizacije, 22. marca 1990, po sklepu deželnega tajništva zaprosila takratni Svet za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin v Ljubljani, naj razišče, zakaj in kako je prišlo do Uršičeve ugrabitve in smrti, vendar ni bilo razjasnitve." (...)

Po še nekaterih zanimivih zgodovinskih ugotovitvah je govornik zaključil: "Kajti tudi do našega srečanja danes ni prišlo zato, da bi obujali nekdanje sovraštvo in nasilnost. Demokracija je v strpnosti, pluralizmu, dialogu. Potrebni smo sprave, za katero pa je treba popraviti krivice, zavrčati nasilje in nestrpnost, vrniti ljudem dobro ime, razčistiti resnico, pokopati mrtve.

Potrebni smo zgledov, ki so žrtvovali vse za svoje ideale. Ideale, ki morajo naposled zmagati."

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / SERGIO TAVANO

ZOPET SE MORAMO POLASTITI NAŠIH SKUPNIH KORENIN

JURIJ PALJK

Lepo bi Vas prosil, da se predstavite našim bralcem.

Sem Goričan. Študiral sem v Gorici in nekaj časa tudi v Vidmu. Univerzitetni študij, ki je bil zame odločilen, sem opravil na tržaški univerzi, kjer sem tudi takoj postal asistent. Diplomiral sem iz zgodovine umetnosti in arheologije. Že več kot 40 let sem torej na univerzi. Nekaj časa sem tudi poučeval na višjih srednjih šolah, a sem se potem odločil za univerzitetno delo. Začel sem marljivo delati in tako sem objavil več sto znanstvenih razprav, objavil sem tudi nekaj odmevnih knjig, na katere sem ponosen; naj citiram samo *Aquileia cristiana-Krščanski Oglej ter Gorizia-Il mondo di ieri, Gorica-Včerajšnji svet*. Da pa ne bi kdo mislil, da sem vse svoje delo posvetil samo Gorici in Ogleju, naj povem, da sem veliko raziskoval tudi Ravenno, Konstantinopol, Poreč, Dunaj in druge kraje.

Kdaj se je v Vas porodilo spoznanje, da se boste posvetili zgodovini?

Moram povedati, da je zelo malo. Gotovo pa je tudi to, da je na mojem čustvenem v tej odločitvi. To je rezultat dobrega študija, kateremu seveda dodaja še veselje do dela in zanimanje za lastne korenine. Lahko se sicer zgodi, da imaš veselje do nečesa in obenem to tudi študiraš. Ni pa rečeno, da se to vedno zgodi. Hočem samo povedati, da je najbolj potrebno predvsem znanje. Veselje in zanimanje pa seveda pomagata. Ko spoznaš naš svet od Triglava do Gradeča, ko ga znanstveno proučuješ, še takrat ga zares vzljubiš in se nanj strašno navežeš. Večkrat se prav nam zgodovinarjem dogaja, da je nekdo med nami, ki z velikim veseljem in strastno nekaj proučuje, a pogrši v tem, da prav zaradi tega ni več objektiven. Včasih se dogaja, da kdo prav zaradi te strasti izgubi občutek za mero, resnico in objektivnost, in to je za zgodovinarja porazno. To včasih vodi v pravi fanatizem in v neko jalovo samozadovoljstvo; to je slabo.

Večkrat smo prav pri zgodovinarjih pričeli interpretaciji zgodovine in zato Vas sprašujem, kakšen mora biti dober zgodovinar?

Mora se predvsem dobro podpreti z dokumenti. Ne sme se toliko zanašati na že znane izsledke in mnenja, ampak se mora predvsem zanašati na dokumente. Šele potem se lahko odloči za neko smer, mnenje, sodbo. Še enkrat ponavljam, da je večkrat prav pristranskost in t.i. "ljubezen do domovine" tista, ki zgodovinarja zanese večkrat tudi v razizem in fanatizem, kar je slabo. Prav goriško zgodovinarje je občutilo prevečkrat vse posledice takih zgodovinarjev, ki so bili še kako pristranski. Prevečkrat so se namreč postavili na izhodišče: moram dokazati to in to, moram prikazati, da je to bilo tako in tako. Moram prikazati, da je bila tu samo italijanska ali samo nemška ali samo slovenska prisotnost. Zgodovinar pa mora poznati mnenja drugih, a svoje delo mora graditi na trdnih temeljih zanesljivih dokumentov in pričevanj.

Profesor Sergio Tavano poučuje na tržaški univerzi arheologijo in zgodovino zgodnjega krščanstva. Poznamo ga kot velikega poznavalca Gorice in njene zgodovine, a tudi kot izredno plodnega razumnika, ki se pojavlja v javnosti ob vsaki priložnosti, ko gre za resnično iskanje naših korenin. Z bratom, duhovnikom in zgodovinarjem, Luigijem, sta tudi redka italijanska znanstvenika, ki sta se naučila slovenskega jezika, saj se zavedata, da v naših krajih ne moreš biti znanstven raziskovalec in ne zgodovinar, če ne poznaš tudi slovenskega jezika.

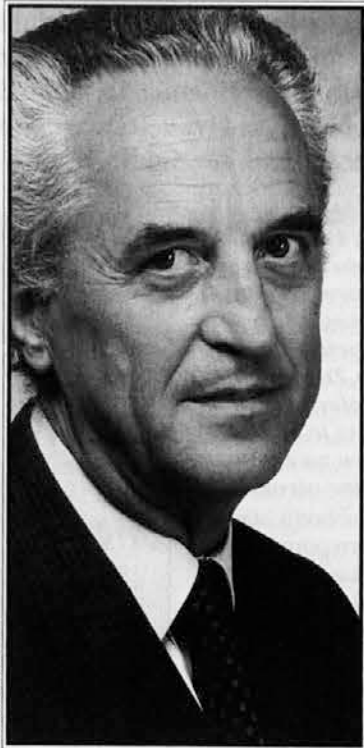

FOTO ASSIRELLI

Kaj bi rekli mladim kot profesor zgodovine, kot oče, kot zrel razumnik: zakaj morajo poznati in študirati zgodovino?

Iz dveh razlogov jo morajo poznati. Prvič zato, ker je vsak študij duhovna in znanstvena obogatitev, ki človeku pomaga, da gleda na svet celostno, odpre mu oči in naredi iz njega odprto in zrelo osebo. Drugič zato, ker mu pomaga moralno rasti. Študij mu pomaga, da najde svoje mesto v svetu, pomaga mu najti kriterij etike. Človek, ki ne pozna in ne zna, postane neoseben in se ne zna odločiti, ne v življenju in niti ne, ko gre za temeljne stvari. Ne zna presojati dogodkov in to je slabo, saj se z njim lahko manipulira. Poznati bolje svoj svet pomeni, da poznaš bolj samega sebe! Če poznaš, nisi izrinen iz sveta. To pa seveda ne pomeni, da boš bolj srečen, saj je, če lahko povem neki paradoks, najbolj srečen tisti, ki nič ne ve. Prav goriška zgodovina in zgodovina Primorja sta zelo težavni, saj je naša čudovita kultura zelo bogata in v njej se moraš neprestano z nekom soočiti. To pa je edini način, da postaneš tudi sam bogatejši.

Z bratom Luigijem veljata za dobra poznavalca slovenske zgodovine in slovenske kulture. Kakšno vlogo je imel v zgodovini slovenski del družbe na Goriškem?

Rad bi bil velik poznavalec slovenske stvarnosti, zelo rad! Prav danes (v petek, 19. t.m. op. ured.) bomo v Gorici predstavili knjigo prof. Lojzke Bratuž *Gorica v slovenski književnosti*, ki italijanskemu bralcu prikazuje del slovenske stvarnosti, saj mu odpira pogled na do sedaj nepoznani svet. Gotovo je na tem področju veliko stvari, ki jih moramo spoznati, veliko več je teh, kot pa tistih, ki jih že poznamo. Slovenci so bili važen del goriške družbe. Zaradi tega smo tudi na našem inštitutu izdali že knjige o kulturi Slovencev, o kulturi Nemcev in Furlanov. Dve tretjini prebivalcev Goriške so bili Slovenci in tudi sedaj, hvala Bogu, je še vedno zelo veliko Slovencev, ki težijo h Gorici in to tudi tisti, ki danes niso

v Italiji. Če bodo nekoč res padle meje, bo Gorica z Novo Gorico postala izredne važnosti. V Gorici so Slovenci imeli mesto, tu so lahko spoznali mestno kulturo. Po rodu so izhajali iz kmečkih družin, njihova kultura je bila kmečka; v tej trditvi ni najmanjšega omalovaževanja! Prav Gorica pa jim je nudila mesto, kjer so imeli svoje šole, kjer so tiskali svoje časnike, kjer so izdajali knjige, kjer so imeli svojega - največkrat slovenskega! - škofa. Gorica jim je bila kraj, kjer so se soočali z drugimi in od njih so sprejemali določene navade, običaje, obenem pa so tudi sami veliko dajali. Mesto ni bilo pasiven kraj. Vsaka narodna komponenta se je ob soočanju z drugimi bogatila. To je bil duh Gorice. Vsi Slovenci v Gorici so poznali nemško in italijansko zgodovino. Gorica je bila od vedno križišče in torišče idej in pričevanj, tudi za Slovence. Slovenci so veliko dali Gorici. Danes smo v Gorici žal pričeli dejstvu, da izgubljam furlansko komponento mesta, medtem ko smo nemško že izgubili. To pomeni, da danes ni več pluralizma, ampak smo pričeli dualizmu dveh narodov, ki je prevečkrat zelo napet. Tega do konca prejšnjega stoletja v Gorici ni bilo.

V Ogleju ste imeli letos poleti ob srečanju vseh škofov nekdanjega oglejskega patriarhata odmevno predavanje, v katerem ste na sijajen način prikazali dub Ogleja za vse narode, ki so oglejski patriarhat sestavljali. Ko smo med predavanjem opazovali škofove in kardinale, smo videli, kako so tudi oni zvedeli marsikaj novega o zgodovini svojih škofij. Obnovite, prosim, na kratko srž svojega posega!

Preveč me sprašujete, zares preveč, saj se tega ne da storiti v nekaj besedah. V Ogleju sem govoril predvsem o enotnosti in identiteti oglejskega patriarhata. Enotnost Ogleja je bila vrednota, saj je krščanstvo pomenilo za področje od Coma do Celja, do Hrvaške, do Istre več kot le samo neko organizacijsko enoto. Moralna enotnost oglejskega patriar-

hata je bila velika v tem, da je združevala različne etnije, različne narode v istih duhovnih in moralnih, etičnih vrednotah. Ta enotnost je bila izrednega pomena za vse narode, saj so jim bile skupne predvsem vrednote in krščanstvo. V srednjem veku je bil zato oglejski patriarhat več kot pa današnja Združena Evropa, Evropa, ki jo skušajo narediti predvsem in žal skorajda samo na temeljih gospodarskega združevanja in interesov. Skupna identiteta vseh prebivalcev oglejskega patriarhata je bilo krščanstvo, etične in moralne vrline in vrednote, isto bogoslužje v različnih jezikih, imeli so isti koledar, iste svetnike in to je bilo izredno pozitivno. To ni bila identiteta, ki bi zapirala ljudi v neki krog, kot je, recimo, danes furlanska identiteta ali padanska identiteta. To je bila identiteta vrednot, ki so seštevki mnogih sil. Ko je identiteta zaprtost, je to revščina; ko pa je identiteta seštevki mnogih doprinosov, pomeni bogastvo. Oglejska identiteta je slonela na čudovitih temeljih pluralnosti. S predavanjem sem hotel tudi pokazati na dejstvo, da je ob ukinitvi oglejskega patriarhata leta 1751 ostala samo ena škofija, ki je ohranila njegovo pluralistično enotnost in identiteto; to je bila goriška škofija. Le-ta je imela podobno vlogo, saj je podedovala tako različne narode kot tudi oglejski duh, obenem pa je podedovala tudi raznolikost goriške grofije, v kateri so živeli Nemci, Hrvati, Furlani, Benečani in Slovenci.

Konec tedna boste v mestni knjižnici predstavili svojo zadnjo knjigo, ki nosi naslov Oglej in Gorica, podnaslov pa pove, da knjigo sestavljajo "odkritja, razprave in osebnosti od leta 1870 do leta 1918". Predstavite nam knjigo!

V tej knjigi sem posvetil pozornost zadnjim petdesetim letom iz dobe, ko je Gorica še bila del cesarstva. V tem času se je namreč pripetilo, da so Gorici in Ogleju seveda posvečali veliko pozornost tudi raziskovalci z Dunaja. Naš svet je postal znan vsem. Takrat je omikani svet spoznal našo umetnost, pa naj gre za pravo odkritje cerkve sv. Mihaela pri Šempasu, o kateri so takrat veliko in lepo pisali, ali pa o cerkvi sv. Marije v Bovcu, če navedem samo dva drobna, a pomembna primera. Takrat namreč tudi odkrijejo oglejske mozaike, ki jih do tedaj nihče niso videli. In prav posledica tega odkritja so zelo plodne razprave, tudi polemike. Takrat pride tudi do velikih predsodkov, saj se najdejo italijanski iredentisti, ki hočejo na vsak način dokazati, da gre za rimske mozaike in ne za krščansko umetnost. Drugi pa pravilno ugotavljajo, da gre za krščanske mozaike, ki imajo sicer res rimski navdih, a so krščanska in ne rimska umetnost. To trdijo raziskovalci z Dunaja in predvsem goriški katoliški raziskovalci. Po zaslugi nadškofa Sedeja se namreč takrat v Gorici zbere skupina odličnih goriških raziskovalcev, zgodovinarjev, ki imajo v Ogleju pravo telovadnico za svoje študije. Naj omenim samo Lea Planišciga in Antonia Morassija, ki sta Goričana. Od Slovencev naj omenim samo Izidorja Cankarja, a jih je bilo veliko! Takrat pa pridejo v Oglej

tudi raziskovalci od daleč, iz Rima in od drugod. To je zadnjič, ko se pri nas študira neka stvar brez predsodkov, ker gre vsem raziskovalcem predvsem za to, da bi znanstveno in brez kakršnihkoli predsodkov prikazali v kar najlepši luči oglejske mozaike. Takrat se konča "goriški svet". Od leta 1918 se namreč začne nov "goriški svet", saj takrat fašistične oblasti zahtevajo t.i. normalizacijo Gorice in njene pokrajine, se pravi, da zahtevajo "italijanskost" mesta in njenih prebivalcev.

Česa bi se lahko danes mi naučili od tega čudovitega oglejskega duba?

Aktualen je bolj, kot se vsem zdi! Predvsem bi se lahko naučili sodelovanja med sabo! Sam sem veliko trudim, da si izmenjujemo mnenja med Innsbruckom, Dunajem, Celovcem, Ljubljano in Gorico. Veliko zadovoljstva čutim prav zaradi teh sodelovanj. Več glasov, kot je, bolje je. Poglejte: v Innsbrucku se še danes čudijo, kako to, da nas zanima zgodovina Gorice izpred prve svetovne vojne, ker so prepričani, da nas zanima samo italijanska Gorica. Ko je bila v Ljubljani čudovita razstava o gotških cerkvah, so bili zaprepaščeni nad tem, ker niso poznali italijanskih dokumentov. Premalo se poznamo, premalo še sodelujemo. Zavedati se moramo, da ima vsak doprinos svoje ustrezno mesto in tudi svoje dostojanstvo. Zgodovinske doprinose moramo ocenjevati samo po njihovi verodostojnosti in znanstveni kakovosti in ne po tem, če jih je napisal Italijan ali pa Slovenec. Pred prvo vojno je bilo to lažje zaradi tega, ker so se vsi sporazumevali in pisali v nemščini. Danes pa moramo jezikovne meje premagati! Evrope namreč ne bomo zgradili, če ne bo prišlo do sporazuma in upoštevanja majhnih in velikih obenem. Vsi imajo svoje dostojanstvo. Večkrat sem že ponovil: nobena manjšina ni vredna posmeha, pa najsi je število njenih članov še tako smešno majhno! Drug drugega se moramo naučiti poslušati. Glejmo vedno na to, kaj ima kdo povedati, kakšen prispevek prinaša v skupno blaginjo, in ne na druge, nepomembne stvari! Še enkrat ponavljam, da je prihodnost predvsem v medsebojnem izmenjavanju odkritij in vedenja ter spoznavanja. Če grem na našo krajevno raven, bom dodal predvsem to, da bi tisočletnica omembe mesta morala služiti vsem nam skupaj, da se še bolj povežemo.

Verjamate v Evropo ob meji med Gorico in Novo Gorico?

Sam sem trdno prepričan, da je petdeset let premalo, da bi to obdobje spremenilo način mišljenja nekega človeka in nekega naroda. Med Kromberkom in Ločnikom ali, če grem še malo dlje, med Ajdovščino in Červinjanom ni velikih razlik predvsem zato, ker so ljudje tu živeli stoletja v kulturni ozmozi drug ob drugem. Vsi so imeli isto šolo, isto hrano, isto kulturo. Petdeset let ni spremenilo mentalitete ljudi in niti ne njihove duše. Ne gre torej za sožitje, ampak moramo najti resnično, našo pluralnost. Ko bo padla meja, bomo imeli v skupnem mestu veliko srečo, da bomo imeli tu dva kulturna centra, več gledališč, več kinodvoran, dve veliki knjižnici in tako naprej. Jezik ob tem dejstvu postane skorajda drugorazrednega pomena, saj je naša skupna kulturna blaginja veliko bogatejša od drugih. Tu ne gre za gospodarske izmenjave, gre za to, da se ponovno polastimo naših skupnih korenin.

RAST V VERI

DUHOVNA PRIPRAVA
NA JUBILEJNO LETO 2000VODIČ: EVANGELIST MARKO
DOPISNIK: ZVONE ŠTRUBELJZ JEZUSOM NA OBALI, V ČOLNU,
NA POTI IN V MESTU (16)

Konec

V petnajstih nadaljevanjih sem predstavil potovanja z Jezusom na podlagi Markovega evangelija. Štirje simboli: obala, čoln, pot in mesto so nas vodili skozi štiri obdobja rasti v veri.

Ob simbolu Obale, kjer smo najprej srečali Jezusa, je evangelist Marko razvil temo: Jezus kliče, človek odgovarja. Ko je Jezus s prvimi učenci, ki so šli za njim, zapustil obalo, smo ga srečali v Čolnu. Ob tem je evangelist Marko razvil temo: uvajanje (inicijacija) v življenju občestva, katerega središče je Jezus Kristus. Nekje na sredi evangelija je čoln kot simbol izginil, Marko pa je začel govoriti o poti od Cezareje Filipove, Samarije, Judeje do Jeruzalema. Markov prikaz Jezusove poti v Jeruzalem mu je omogočil prikaz tistega trenutka rasti v veri, ko mora Jezusov učenec hoditi sam, ko njegova vera postane osebno in trdno prepričanje. Nazadnje je Marko opisal Mesto, Jeruzalem, kjer je prišlo do konfrontacije, soočanja njegovega nauka z uradno judovsko religijo. Jezus je vstopil v Jeruzalem, ki je bil zanj sovražna. Ozko grlo vere je trpljenje in smrt. Vsa poročila, ki sledijo Jezusovi obsodbi in smrti pa sklenejo nakazano pot vere kot obljubo zmage nad smrtjo. Poročilo o Jezusovem trpljenju, njegovi smrti in vstajenju (Mk 14,1-16,20) je krona Markovega evangelija. V načrtanem programu z naslovom "Z Jezusom na obali, v čolnu, na poti in v mestu" ga nismo predstavili, ker gre za novo in specifično temo, ki bi zahtevala še veliko prostora. S prikazom štirih osnovnih simbolov vere smo želeli le nakazati, kako posrečeno in enostavno je evangelist Marko z zgodbo o Jezusu in njegovih učencih predstavil pot vere za vsakega kristjana.

Jezusov učenec postane vsak, ki je osebno poklican in ki torej to osebno poklicanost začuti in nanjo odgovori. Pomislite: koliko je kristjanov, ki tega niso nikoli občutili in doživeli! Praktično to pomeni, da niso prestopili niti prvega praga vere. Ostali so in ostajajo le verniki po vpisu v krstno knjigo, mrtvi udje Kristusove Cerkve. Krščanska tradicija jim nekaj pomeni, v osebnem življenju pa ne igra nobene vloge.

Jezusov učenec mora biti nadalje vključen in aktiven v krščanski skupnosti, živi celici Kristusovega skrivnostnega telesa, Cerkve. Ne more biti kristjan samo zase. Tako kot otrok raste in se harmonično razvija kot osebnost v družinski skupnosti, tako kristjan raste in se oblikuje v svoji skupnosti vernih. Brez tega izkustva je na pol kristjan ali pa ima krščanstvo le za svetovnonazorsko prepričanje. V pastoralni praksi čedalje bolj vidimo, da kot kristjan dozori le tisti, ki se čuti odgovoren za svojo skupnost in torej v njej aktivno sodeluje. Ni pretirano trditi, da je prišel čas, ko obstaneš kot kristjan le, če si aktiven sooblikovalec krščanskega občestva.

Tretja stopnja vere je osebna hoja za Kristusom. Jezusov učenec postane tisti, ki Učitelja iz Nazareta sprejme za vodnika skozi življenje in živi avanturo svojega bivanja kot hojo z Njim, ki je razvozal uganko človeka in človeštva. Na vsakem koraku ga bo srečeval kot sopotnika in svetovalca. To pomeni verovati v Nazarečana "z bitjem in žitjem", biti njegov, živeti za božje kraljestvo, ki ga je oznanjal.

Kot četrto stopnjo vere smo predstavili kritično soočanje z mestom; za Jezusa je bil to Jeruzalem, za današnjega kristjana je to naša zahodna civilizacija s tolikimi lažnimi modeli srečnega življenja, z medijsko zasičenostjo in s porabniško usmerjenostjo življenja. Ta konfrontacija, ki za nikogar ni lahka, se nujno dotakne tudi Cerkve kot institucije. Tudi tu je kristjanu dano "zoreti" in postajati do konca Jezusov učenec, se oprijeti resnice, za katero je Jezus daroval svoje življenje. O tem danes premalo pozitivno razmišljamo in govorimo. Nekdo, ki je v to temo zavrtil, je zapisal: Cerkev je moja mati in moj križ. Judovstvo je Jezusa rodilo in ga tudi križalo. Vsak kristjan, ki je zares na Jezusovi strani, mora tudi skozi to preizkušnjo.

PO POTEH MATERE TEREZIJE / OSEBNO PRIČEVANJE

ZDROBIMO SUŽENJSKI KROG
NAŠIH ZLAGANIH GOTOVOSTI!

ZVONE ŠTRUBELJ

S smrtjo velike misijonarke ljubezni, Matere Terezije iz Kalkute, se njeno delo z zadnjimi izmed zadnjih sploh ni končalo. Ogromno je namreč ljudi, ki sta jim srečanje z malo redovnico ali že samo njen zgled korenito spremenila življenje. Ena izmed teh oseb je tudi gospa Anita Fabbretti, ki živi v Trstu. (Pogovor je bil na sporedu 14. t.m. na oddaji *Vera in naš čas*, Radio Trst A).

Gospa Fabbretti, prosim Vas, da se najprej na kratko predstavite bralcem Novega glasa. Kako je prišlo do ustanovitve Združenja Schanty in katera osebna izkušnja Vas je vodila k poslanstvu za revne in zapuščene otroke?

Sem Anita Fabbretti, stanujem v Trstu, sem poročena in imam dva otroke; eden še študira. Od aprila 1996 sem predsednica Združenja Schanty, kar v indijskem jeziku pomeni mir. Združenje ima solidarnosten in dobroteljen namen: pobiramo zapuščene otroke, žene, ki so ostale same z otroki, skrbimo za izobraževanje revnih otrok in poljedelske načrte v najrevnejših vaseh v Indiji in na Sri Lanki.

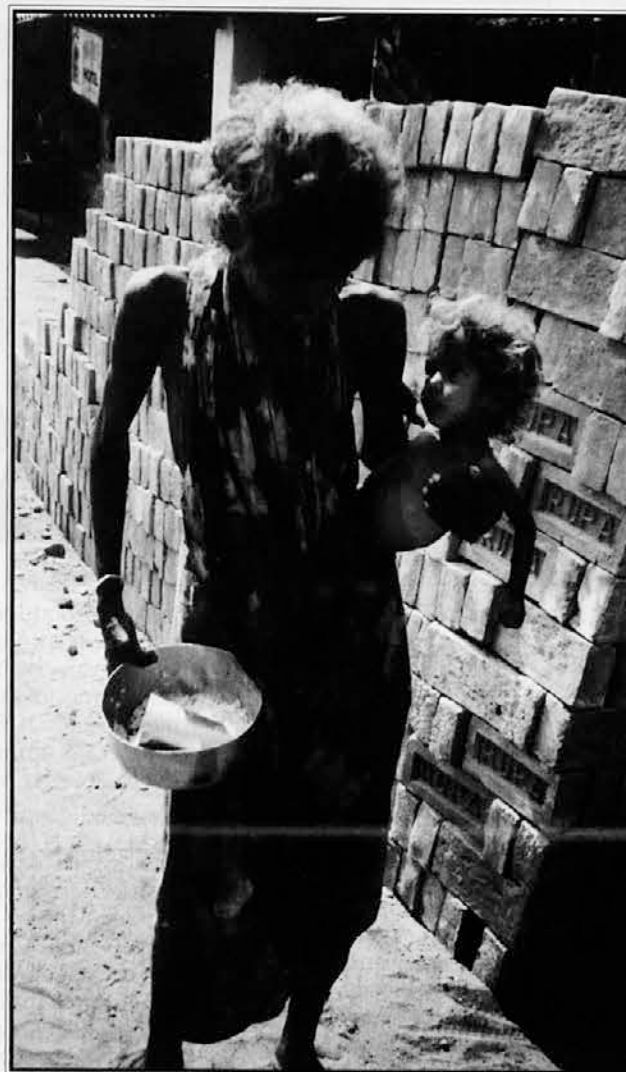
Moja osebna izkušnja pred januarjem 1996 je bila desetmesečno potovanje po revnih predelih Indije. Presenetljiva izkušnja - izkušnja osvoboditve po eni strani, po drugi pa kopica težav ob moji vrnitvi v Italijo, srečanje z našim preobiljem... Ko sem izvedela za smrt mame treh indijskih otrok, prvih, ki sem jih spoznala, me je premagala želja, da zdrobim suženjski krog naših zlaganih gotovosti in da grem in rešim te tri otroke iz Kerale. Odgovor na ta moj korak je ustanovitev Združenja Schanty. Trkala sem in se mi je odprlo.

V teh zadnjih dneh se je ves svet poslovil od Matere Terezije iz Kalkute. Kateri so vaši osebni spomini na to veliko osebnost, ki je prav gotovo živela in umrla kot svetnica?

Enkratnost izgube Matere Terezije mi je priklivala v spomin leto 1995, ko sem kot prostovoljka delala v hiši umirajočih v Kalkuti, ki je ena od toliko hiš Matere Terezije. Tam sem s sestrsko ljubeznijo stopila v stik s smrtjo utrjenega in pozabljenega človeštva, ki pa po zaslugi sester Matere Terezije na koncu prejema ljubezen in primerno postrežbo.

V zadnjem času srečujemo vas in vašega moža Lucio po naših župnijah. Pred cerkvijo postavljate manjšo razstavo slik revnih otrok iz Indije in Sri Lanke. Koliko župnij ste že obiskali in kakšni so rezultati?

To poletje sva s preprosto fotografsko razstavo prekržarila osem cerkva na Krasu. Poleg socialne in kulturne pomoči sva odkrivala angažirane in družinske verske skupnosti.

Kako lepi so vaši zbori! Sveža je bila vaša spontanost. S tem potovanjem sva nabrala 1.990.000 lir in šest možnih sodelavcev za naše načrte. Presenečenje na Krasu pa je morda - če nam bodo župniki blizu - ustanovitev Šole za šivanje v Indiji. To šolo naj bi podpirala prav slovenska skupnost v zamejstvu.

Kaj pravzaprav predlagate vernikom in ljudem dobre volje?

Ob obiskih posameznih cerkva povabim vernike, da se osvobodijo sence, ki nam zamagljuje smisel našega življenja. Vabim ljudi k osvobajanju od naših egoizmov in k pritrditvi bolj pristnemu življenju, ki nam omogoča, da se počutimo dobro sami s sabo in s tistimi, ki se ne morejo počutiti dobro.

Ko se kdo vrže v tako pomembno karitativno in človekoljubno poslanstvo, ga to tako prevzame, da začne "sanjati" - tu mislim na sanje v pozitivnem, kreativnem smislu. Kakšne so vaše sanje?

Moje sanje so, da prodem čedalje globlje v samo sebe s tem, da začutim jedro človečnosti, ki ni in ne more biti priklenjeno na lastne in lažne gotovosti. Vedno me prevze-

ma misel na tisto spokojno revščino, ki sem jo srečala v Indiji.

Na koncu tega kratkega pogovora bi želel, da poveste našim bralcem priložnostno dubovno misel in tudi vabilo, kako lahko sodelujejo pri vašem poslanstvu.

Želela bi vam zapustiti dve misli. Prva je misel Matere Terezije. Rekla mi je: "Sad tišine je molitev, sad molitve je vera, sad vere je ljubezen, sad ljubezni je služenje, sad služenja pa je mir". Druga misel: povabila bi vas, da se enkrat, vsaj enkrat, četudi za minuto, zaveste, da imamo mi tukaj vsega preveč.

Na koncu pa še tole: kdor bi se zanimal za posvojitev indijskih otrok "na razdaljo" ali bi želel sodelovati pri naših načrtih, naj se obrne na gospoda Zvoneta, župnika na Opčinah. On vam bo ljubeznivo pomagal, da pridete v stik z mano. Hvala in kmalu nasvidenje.

Hvala lepa za čas, ki ste nam ga darovali, in za vašo dubovno izkušnjo. Naj Bog blagoslovi vas in vse vaše sodelavce. Srečno!

IZZIV ZA NAŠ ČAS

SPOMENIK
IGNORANCI

Nadaljujmo naše potovanje po pojavih našega časa. Poglejmo si še en fenomen, ki zadeva predvsem mlade, ki se sami ne zavedajo, kako je to škodljivo. Gre za postavljanje spomenika ignoranci in nesposobnosti. Ljudski rek o kislem grozdju je nastal po basni. Lisica ni mogla doseči grozdja, pa je rekla: "Saj me niti ne zanima, saj je vsekakor kislo." Človek nečesa ne more doseči, pa se potem tolaži, češ da ga stvar sploh ne zanima. Iz tega reka pa je nastal obratni rek o sladki limoni. Človek se znajde v stanju, ki mu ni všeč (limona je kisla); ker pa ne more iz njega, se z njim sprijazni (saj sploh ni tako kisla!). Slikoviteje lahko to ponazorimo s človekom, ki je prisiljen živeti v živino v hlevu; pa se celo hvali, da je v redu, saj je toplo in udobno. Spomenik ignoranci je mladinski (pa ne samo) fenomen, ki pa je strašno škodljiv.

Najprej primer: "Ah, jš ne znan njemško! Smu bli t'n na muorji, an me je an Švabo prašu: Vasizdas? An sem mu rjeku: An par klobas! Ha-ha-ha!" Tega si nisem izmislil, ampak sem to pred kratkim slišal. Še eno potrdilo tega spomenika ignoranci. Med mnogimi vlada ta neka lenoba, ki se potem sprevrže v pravilo. Nečesa ne znam, pa se ne potrudim, da bi se tega naučil, ampak svoje neznanje spremenim v pravilo, ki naj bo veljavno za vse. Če se sploh prikaže kdo, ki pa kaj zna, me ogroža in ga potem obtožim, da se dela važnega, če si misli, da je kdove kdo.

V nekem slovenskem časopisu sem nedavno bral, da je slovenski narod po popularnosti in spoštovanosti v tujini nekje med zadnjimi mesti. Razlaga tega pa je spet bila podobna tej. Slovenec bo v tujini lahko tekmoval s tujcem kvečjemu v pitju. In hudo bo šele, če ga bo tujec tudi v tem prekosil. Rusi se sprehajajo po Evropi z visoko glavo in se trudijo, da bi od sebe dali še več. Mi pa postavljamo svoji ignoranci spomenik in se hvalimo z lastno nesposobnostjo, namesto da bi priznali, da česa ne znamo.

Pojav spomenika ignoranci je prisoten večinoma med mlajšimi, ki se pozno zavejo potrebnosti znanja. Vendar ga velikokrat zasledim tudi med starejšimi. Nauk iz vsega tega pa je že star. Človekova duhovnost je njegova sposobnost samopreseganja, zmožnost stopiti vedno korak naprej in se ne ustaviti nikoli. Do smrti se torej lahko učimo.

- PETER SZABO

VCEPIMO MLADIM VISOKE IDEALE!

OH, TA MLADINA!

RUDI BOGATEC

Večina odraslih ljudi daje mladini slabe ocene. "Mi smo bili polni spoštovanja do starejših, smo znali ubogati, se žrtvovati za družino, smo se dostojno vedli, božja zapoved je bila v čisljih. Poslušnost je veljala kakor nedeljska maša. V družini smo skupno molili. Praznikov smo se silno veselili. Bili smo hvaležni za vsak grizljaj kruha. Znali smo iskreno živeti: meso je posrednikom prišlo na mizo..." Ali je bilo zares vse tako? Ali moramo vse te izjave tako posplošiti, kakor da bi nekoč vsi ljudje vzorno živeli?

Zakaj jih je toliko šlo od doma? Ali je bila temu kriva samo revščina? Zakaj toliko nezakonskih otrok? Zato ne smemo biti laudatores temporis acti, t.j. imeti za zlato, kar je bilo samo bronasto. Če zdaj preidemo na našo mladino, moramo priznati, da ima vsak človek veliko dobrega v sebi. Saj vsi želimo, da bi na svetu zavlada mir, da bi vsi uživali vse pravice, ki jim gre, da bi se vsi radi imeli.

Slika današnjega sveta pa ni tako idilična. Na milijone ljudi išče dom in zaposlitev vtujini. Povečini so to mladi ljudje, ki brez krivde tavajo po svetu brez pravega cilja. Nivo izobrazbe se je nekoliko dvignil, a delovnih mest skoro ni. Vsi smo v nevarnosti, da bomo postali samo izvrševalci ukazov pomembnih managerjev, ki bodo svoje programe izdelali na računalnikih. Ker je plača nezadostna za vzdrževanje današnjega življenjskega standarda (izletji, počitnice, novo pohištvo ali plačevanje visoke stanarine, šolski stroški itd.),

morata biti zaposlena oba, mož in žena. Na otroke, če so otroci srečni, pazi babica, drugače mora zanje skrbeti celodnevna šola; doma potem gospoduje TV s plehkimi in kvarnimi sporedi. Starši nimajo časa, da bi se ukvarjali z otroki. Otroci naj se zadovoljijo najprej z medvedkom in igračami, potem s psikom, namesto da bi težave reševali z živimi ljudmi. Posledica je na dlani: otroci se navzemajo tistega, kar gledajo na televiziji: imeti morajo vse tisto, kar imajo drugi. Če pa drugi tega nimajo, se jim zdi, da so več vredni kot drugi. Po njihovem čim več imaš, toliko več veljaš. Tako pride otrok do prepričanja, da je denar vir sreče; če imaš denar, si lahko vse privoščiš. Ni se treba odpovedati nobeni stvari, ki si jo želiš. Če je ne moreš dobiti zlepa, pa zgrda. Starši skušajo ugoditi vsem zahtevam otroka, samo da imajo mir. Dokler je otrok nedolžen, se še vda, da se ne sme krasti in lagati, potem prideta v poštev zvitost in iznajdljivost. V cerkvi se dolgočasni, ker ne vidi prijateljev. Mora k maši, ker je to pogoj za prvo obhajilo in birmo. Ko je opravil obhajilo in dobil sveto birmo, ni govora, da bi še stopil v cerkev. V družini se ne moli, se ne govori o Bogu, Cerkev in zakramentih, pač pa o obleki, pohištvi, plači, šolskih knjigah, zdravju, izletih in športu. Tako se otrok prepriča, da so pomembne samo te stvari.

Zato se mladi navzemajo materialističnega duha. Nič čudnega ni, da je otrok len: izbirčen pri jedi, obleki, športu in glasbi, da postane maščevalen. Doma se vse vrti okoli njega; prepričan je, da mora tudi v šoli ali med prijatelji njegova obveljati.

Že v prvih letih se opažajo razne napake pri otroku in pri domačih veljajo za vrline. Tak otrok vsem presesta. Ko je otrok malo večji, se rad druži z vrstniki. Doma nima kaj početi, je poln energije: šport postane glavna točka življenja, učenje muka, molitev dolgočasje. Že prej je skušal posnemati ljudi, ki jih TV in radio prikazujejo kot junake, a zdaj, ko zve za njihove bajne plače, postanejo pravi idoli. Zato je pripravljen se podvreči disciplini pri treningih, in če v tekmi zmaga, se mu zdi, da je dosegel vse, kar bi si lahko želel. Kdaj bo otrok zares zrasel? Saj ima zgrešene pojme o življenju. Spolnost je najprej stvar radovednosti, a sčasoma postane vir naslade, ki se ji odpoje samo neumnež. Tak otrok postane metulj, ki srka vse, kar mu življenje nudi, brez osebne odgovornosti. Zakaj bi se potem vezal s partnerjem za celo življenje? Zakaj se ne bi smel spolno izživljati tudi s človekom istega spola? Zakaj bi si moral naprtiti delo in skrbi z otroki? Edino pravilo, ki kaj velja, je: uživaj življenje, dokler moreš. Če pa vse to ne zadovoljuje človeka, zakaj bi si ne ustvarjal umetnih nebes? In že smo pri mamilih, ki du-

ševno in telesno iznakažejo človeka. Zakaj bi se ne vključeval v razne organizacije in sekte, ki mu obljublajo, da bodo rešile vse njegove probleme, da mu ni treba misliti s svojo glavo. Saj pri sekto se ljudje poznajo med seboj in se med sabo ljubijo na vse načine. Moralnih obveznosti ni. Tak mlad človek je prepričan, da veljajo samo tiste dolžnosti, ki prinašajo takojšnjo korist. A na koncu so starši razočarani nad otrokom. Vse smo mu dali, tako pravijo, in kaj imamo od tega? Pozabili so, da ne sme človek živeti samo od kruha. Tako ostanejo sami na stara leta. A kakšno družino si bo ustvaril tak mladi človek, ko ne pozna moralnih obveznosti? Koliko časa bo znal potrpeti s partnerjem? Razporoka in splav sta sama po sebi umevna. Če ves narod tako živi, ne potrebuje ne preseljevanja ne vojne, da izgine.

Hvala Bogu so še fantje in dekleta, ki o teh stvareh razmišljajo, iščejo pravo pot v življenju in jo najdejo, če v svoji družini dobijo zgled medsebojne ljubezni, potrpežljivosti in poštenja. V raznih verskih organizacijah se angažirajo v prid revežev, bolnikov in misi-jonov. V vsakem človeku je vrojena želja po dobrem, lepi ljubezni, ki je zelo zahtevna. Mlad človek se zna žrtvovati za tisto, kar ima za pomembno. Vcepimo v srce mladine visoke ideale in bo postala nosilka upanja na boljše dni. Šola, glasba, šport itd. bodo doprinesli svoje pri vzgoji mladih; toda mladi človek naj se zaveda, da je v veliki meri sam svoje sreče kovač.

BESEDA ŽIVLJENJA

26. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

Duha ozkosrčnosti reši nas, o Gospod!

Okoli novega leta po časnikih prebiramo razne "prekrobe", kako bo teklo življenje prihodnjih 365 dni. Te napovedi se uresničijo ali pa tudi ne! Ponavadi so podobne vremenskim napovedim. Prerok v pravem, svetopi-semsemu smislu je človek, ki po božjem navdihu in naročilu z gotovostjo napoveduje prihodnje reči, ki so odločilnega pomena za večno usodo posameznika in človeštva. V zbirki knjig Svetega pisma so spisi šestnajstih prerokov stare zaveze: štirih velikih (ker so njihovi spisi obsežnejši) in dvanajstih malih (katerih spisi so zelo kratki). Ti pisatelji so, razsvetljeni z lučjo Svetega Duha iz daljave več stoletij napovedovali prihodnjega Odrešenika - Jezusa Kristusa iz Nazareta, ki bo izšel iz Davidovega rodu kot otrok preproste družine, da bo blag in usmiljen; ljudje pa ga kljub temu ne bodo sprejeli: moral bo trpeti in umreti na križu kot zločinec, toda tretji dan bo vstal. Jezus se je pri svojem oznanjevanju večkrat skliceval na napovedi prerokov. "To, kar so napovedali, se je danes izpolnilo tu pred vami!" Dejstvo, da so se napovedi prerokov o Jezusu natanko izpolnile, je eden od dokazov za Jezusovo božanstvo in pravilnost njegovega nauka.

V današnjem prvem berilu smo slišali, kako je Jozue prišel k judovskemu voditelju Mojzesu tožariti dva moža, ki sta prerokovala v šotorih. Mislil si je, da jima bo Mojzes prepovedal delati; toda na njegovo veliko začudenje je odvrnil: "O, da bi vse Gospodovo ljudstvo prerokovalo!" Nekaj podobnega, skoraj enakega, so morali slišati tudi Jezusovi apostoli, ko so po ustih svojega zastopnika Janeza Učitelju poročali, kako so zasačili nekoga, ki je v Jezusovem imenu izganjal hude duhove, pa so mu branili to delati, ker ni hodil z njimi. Slišali smo Jezusov odgovor: "Ne branite mu! Kdor ni proti nam, je z nami."

Jezusu je tuja naša človeška ozkosrčnost. Rad bi nas napravil bolj odprte, da bi ne bili sodniki svojih bližnjih, temveč njihovi prijatelji, zavedajoč se, da nas ima Bog vse enako rad, kljub vsem našim napakam in slabostim.

Bog hoče, da bi vsi "prerokovali". Da bi bili napovedovalci prihodnjih reči. S svojim življenjem naj bi nakazovali podobo novega, odrešenega človeštva. Biti bi morali graditelji božjega kraljestva, za katerega prihod molimo vsak dan v očenahu. Biti bi morali graditelji pravičnosti, miru, medsebojne potrpežljivosti, odpuščanja. Z eno besedo: biti bi morali preroki odnosov, ki bodo vladali v svetu, ki mu pravimo večnost. Osnovni zakon tega sveta je ljubezen. Ali moremo ljubezni, ki je ozkosrčna, še reči ljubezen?

Prvi kristjani, beremo v Apostolskih delih, so bili napolnjeni z duhom ljubezni in so z veliko močjo prerokovali. In v čem se kaže moč ljubezni? Pred nedavnim preminula mati Terezija, ki je evangelijsko ljubezen živela najbolj korenito, nam govori: "Ljubezen se začne doma!" To je ljubezen, ki je potrpežljiva, prizanesljiva, ki ne obsoja, ki ne išče svojega... Sad resnične pobožnosti bi morala biti prav takšna ljubezen, ki jo ponavadi tako pogrešamo v naših medčloveških odnosih. Bog nas ne kliče, da bi ljubili "ves svet"; kliče nas, da bi ljubili tiste ljudi, ki jih je postavil v naš vsakdanji svet. Ta svet je sicer majhen, toda prepojen z ljubeznijo, postane velik. Segaj v veselje. V večnost.

LATINSKI PREVOD KATEKIZMA

Eden od sadov zadnjega vesoljnega cerkvenega zbora je tudi novi Katekizem katoliške Cerkve. Ta je prvič izšel v francoščini l. 1992. Pri njem so sodelovale vse škofijske konference. Izšel pa je v francoščini, ker je latinščina danes težje dostopna škofom po vsem svetu. Iz francoščine so potem prevedli katekizem v skoraj vse svetovne jezike, tudi v slovenščino. Slovenski prevod je izdala Slovenska škofovska konferenca l. 1993. Gre za precej obširno knjigo (ok. 700 strani teksta). Vseh prevodov je trideset, od sedaj naj bi bilo prodanih nad osem milijonov izvodov. Pred kratkim je sveta kongregacija pripravila prevod katekizma v latinščino; predstavil

ga je kardinal Ratzinger in povedal, da ga je odobril sv. oče in je zato to Editio typica, to se pravi uradni katekizem katoliške Cerkve, s katerim bodo morali soglašati vsi prevodi. Pri predstavitvi je kardinal pojasnil, da so v latinskem prevodu nekatere novosti. Posebno pozornost je zbudilo - predvsem v laičnem tisku - gledanje na smrtno kazen v 2267. paragrafu. Novi tekst pravi, da je smrtna kazen dopustna, kadar gre za edino možnost pred obrambo krivičnega napadalca, če so bile vse druge izbire neuspešne. To se pa danes more le z izjemo kdaj zgoditi. Katekizem dovoljuje presaditev telesnih organov, če gre za prostovoljno odločitev. Vse druge spremembe katekizma - kakih sto - so obrabne.

STATI IN OBSTATI (2)

OTMAR ČRNILOGAR

SAMOTA

Duhovniki smo že po poklicu in po poslanstvu samotarji. Čeprav živimo sredi množic in za množice, smo med njimi kakor nekakšne bele vrane. Res je, da smo izbrani za ljudi, a smo hkrati tudi odbrani, nekakšni samotarji, posebneži, nekakšni "idioti".

Beseda se sicer sliši nekoliko kruto. Toda če si jo ogledamo v grškem izvorniku, bo izgubila tisti današnji slabšalni prizvok, češ, idiot je vsaj posebnež, če že ne neumnež ali norec. In kdor nam bo rekel, da smo idioti, nas poslej ne bo več žalil.

Oglejmo si grški prislov "idiai". Grki so namreč o nekem, ki ni živel v mestu in tudi ne v kakšni sosedi, marveč na samem, rekli, da živi "idiai", tj. posebej, na samem, na samoti.

Šele sčasoma je izraz prišel v rabo tudi za takega, ki je sicer živel v večji skupnosti, v občestvu, a je bil po svojem značaju in vedenju posebnež, recimo, prismojen. Po tej logiki pa bi lahko vsem kmetom, ki živijo in domujejo uro ali dve proč od vasi, rekli, da so idioti. Taka je pač zgodovinska usoda besede "idiot"!

In če se vrnemo k našemu razmišljanju, duhovniki sicer živimo med ljudmi in za ljudi, pa smo vendar nekakšni posebneži - živimo neko posebno, drugačno življenje kakor drugi - smo v nekem smislu "idioti".

Na to kažejo že naša bogoslužna opravila, naše liturgične obleke, ki so čisto drugačne kakor obleke vernikov, ki se prav tako udeležijo bogoslužja kakor mi. In vernike bi prizadelo, če bi maševali kar v srcaji in kavbojkah. Podobno je tudi z bogoslužnim jezikom, ki ne sme biti kar iz vsakdanje govornice pobran, marveč nekoliko privzdignjen, "poseben" - posvečen.

Bom to, morda čudno razmišljanje podprl z evangelijem: "Izročil sem jim tvojo besedo, svet pa jih je zasovražil, ker niso od sveta, kakor jaz nisem od sveta. Ne prosim, da jih vzameš s sveta, ampak da jih obvaruješ hudega. Niso od sveta, kakor jaz nisem od sveta" (Jn 17,14-16).

Kako torej biti v svetu, pa vendar ne od sveta? Ali to pomeni samoto ali osamljenost? Ježek (Milčinski) je baje rekel nekako takole: "Najraje sem sam. Takrat vsaj vem, da sem med dobrimi."

Rek se lepo sliši, a je zanič. In zelo narobe bi ravnal duhovnik, ki bi ga vzel za svoje življenjsko pravilo. Zato: Samota da, Osamljenost ne!

Posebna vrsta samote je za duhovnika gotovo celibat, ki pa ne bi smel povzročati občutka osamljenosti.

Beseda "caelebs" je sicer latinska, vendar pravijo, da ni indoevropskega izvora. Pomeni pa: sam, neokrnjen. V Rimu so morale biti samske vestalke, svečenice boginje Veste, ki je bila boginja domačije, ognjišča. Kazen za prestopke je bila samo ena brez kakršnegakoli upoštevanja olajševalnih okoliščin - smrt.

Celibat nima pravega opravičila za tistega, ki se ustavi pri ZCP. Tudi tradicija mu ne da veljavnega smisla. Pa se ga včasih opravičuje tudi z bolj ohlapnimi razlogi, kakor so uspešnejše pastirovanje, cenejše vzdrževanje duhovnika itn. Posebno še je tako utemeljevanje celibata nadušljivo, ker je Jezus sicer zahteval od učencev in apostolov marsikaj, a celibata izrecno ni zahteval.

V čem bi bil torej razlog, odločilen razlog za celoživljenjsko samsko življenje? V popolni predanosti, v popolni zaljubljenosti v Jezusa Kristusa. Ljubezen je namreč lahko samo popolna, ali pa je ni; je lahko samo trajna, ali pa je dejansko nikoli ni bilo.

Po razloge, in to odločilne razloge za celibat se moramo stalno vračati v Kafarnaum in na obalo Genezareškega jezera.

Duhovnik, ki bi se, recimo, v nedeljo zvečer vračal s sprehoda malodušen, ker je srečal nekaj srečnih družin s po nekaj otroki, sam pa se vračal v svoj celibat, naj seže po Janezovem evangeliju - Jn 6 in Jn 21.

Jn 6 (Kafarnaum):

"Po tistem je mnogo njegovih učencev odšlo in niso več hodili z njim. Jezus je tedaj rekel dvanajsterim: "Ali hočete tudi vi oditi?" Simon Peter mu je odvrnil: "Gospod, h komu naj gremo. Besede večnega življenja imaš in mi trdno verujemo in vemo, da si ti Sveti, Božji."

Jezus učencem, pravzaprav peščici preostalih učencev, ni postavil vprašanja in ni pričakoval odgovora "da" ali "ne". Jezus se jim je v resnici potožil, hudo mu je bilo, ko je gledal, kako ga po vrsti zapuščajo, potem ko je izrekel trdo besedo: "Kdor je moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom oživil poslednji dan." In tudi Petrov odgovor ni bil "odgovor", marveč izbruh predanosti, gejzir ljubezni - "Gospod, h komu naj gremo".

DALJE

DRAGA NAJ SPODBUJA DIALOG

ODMEV NA DRAGO 1997

MATEJKA PETERLIN MAVER

Zastor je padel na Drago 1997. Eno boljših Drag, kot je v zaključni besedi dejal predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor. Pa vendar je v marsikaterem poslušalcu pustila grenak okus...

Draga je namreč nastala kot kraj srečanj za grajenje mostov, dialoga, strpnosti. Jože Peterlin je v uvodu v študijske dneve leta 1975 dejal: "Vsi dnevi so vsa leta potekali v znamenju odkritega izražanja mnenj in pogledov, ob spoštovanju različnih nazorov, z edinim ciljem, prispevati k sporazumevanju med Slovenci in h konstruktivnemu obravnavanju naših življenjskih problemov." (Draga '75, str. 3). Podobno misel je izrazil Sergij Pahor leta 1991: "In kakor je Draga svojih prvih 25 let posvetila vprašanju in naporom, da bi vzpostavila dialog med Slovenci, tako hoče tudi letošnji program študijskih dni Društva slovenskih izobražencev prispevati k razjasnjevanju pojmov, k razčiščenju, k zblizjevanju, k dialogu." (Vizija iz kaosa, 1992, str. 5)

Spominjam se, kako je v zgodnjih sedemdesetih letih neki predavatelj iz Slovenije zelo ostro napadel tedanjo politično garnituro v Sloveniji, kar je sprožilo še ostrejšo diskusijo. Prof. Peterlin ni delil splošnega navdušenja, ampak je z zaskrbljenostjo sledil razpravi: "Je način in način, kako kaj povemo. Če bomo porušili vse mostove z nasprotnikom, kako se bomo lahko še pogovarjali?"

Te besede so mi prišle večkrat na misel v zadnjih letih, ko je prihajalo v diskusijah do

rušenja mostov celo med strankami s podobnim profilmom, ki lahko računajo na pravzaprav isti krog volilcev.

"Kako se bomo še pogovarjali?", sem se prav tako spraševala letos ob predavanju dr. Capudra po njegovem rafalu na slabosti slovenske družbe, med katere je vključil stranko krščanskih demokratov in njenega predsednika. Po mnenju nekaterih diskutantov je bilo Capudrovo predavanje pesimistično. Mislim pa, da poslušalci niso navdale s pesimizmom posamezne predavateljeve teze in opažanja (saj je tudi dr. Bajuk podal zaskrbljujočo sliko stanja v Sloveniji, pa vendar njegovo predavanje ni učinkovalo pesimistično!), kolikor njegovo poglobljanje napetosti v lastnih vrstah, njegove brezprizivne sodbe, ki otežujejo možnost dialoga med tistimi, ki smo v istem čolnu.

Kako najti vizijo iz tega kaosa, kako preseči delitve in politična "enoumja", kako uresničiti zblizjevanje in se izogniti razdvajanju, kako se vrniti h konstruktivnemu obravnavanju problemov, kako doseči, da bodo nekateri časniki poročali o resnični Dragi in ne o domnevnih strankarskih dogovarjanjih, o katerih organizatorji sploh niso obveščeni - to je nekaj nalog, ki bi se jih morali po mojem lotiti organizatorji pri pripravi naslednjih Drag.

DOPRSNI KIP FRANČETA GORŠETA V SODRAŽICI

Z odkritjem doprsnega kipa v Sodražici se je v nedeljo, 21. t.m., končal niz prireditvev, ki so jih v Sloveniji organizirali ob stoletnici rojstva velikega slovenskega umetnika, akademskega kiparja Franceta Goršeta.

Spominsko mašo je v župnijski cerkvi daroval nadškof msgr. Rode, popoldne pa je bilo odkritje doprsnega kipa, ki ga je izdelal kipar Mirsad Begić. Na slovesnosti so spregovorili župan občine Ribnica Jože Tanko, akademski kipar Drago Tršar in predsednik Sazu dr. France Bernik. Častni pokrovitelj niza prireditvev je bil predsednik države Milan Kučan, ki se zaradi drugih obveznosti ni mogel udeležiti slovesnosti in je na prireditelje in zborovalce naslovil posebno pismo. Sodelovali so župnijski in krajevni umetnikom, ki je imel v tej pravljico lepi koroški vasi svoj umetniški atelje. Ob 18. uri se bodo umetnikovi ljubitelji zbrali v krajevni cerkvi pri sveti maši, ob 19. uri pa bodo v likovni galeriji priredili kulturni večer njemu v čast. O umetniku bo spregovorila prof. Verena Koršič Zorn, pela pa bo vokalna skupina Akord iz Podgore.

Na sliki ob Goršetovem kipu (z leve): Andrej Kosič z gopso, dr. Drago Štoka, Marjan Terpin, Anka Černic in gospa Terpin.

RAZSTAVA GORŠETOVIH DEL V GORICI

V Kulturnem centru Lojze Bratuš v Gorici bo v sredo, 1. oktobra, ob 20. uri svečana otvoritev razstave umetniških del priznanega slovenskega umetnika Franceta Goršeta. Umetnik je bil zelo navezan na Primorsko in prav o njegovem opusu na Primorskem bo spregovorila prof. Verena Koršič Zorn. Na svečani otvoritvi bo pel MePZ Francišek Borgija Sedej iz Števerjana. Razstavo prireja Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice.

V soboto, 4. oktobra, pa bo v Svečah na avstrijskem Koroškem sveta maša za pokojnim umetnikom, ki je imel v tej pravljico lepi koroški vasi svoj umetniški atelje. Ob 18. uri se bodo umetnikovi ljubitelji zbrali v krajevni cerkvi pri sveti maši, ob 19. uri pa bodo v likovni galeriji priredili kulturni večer njemu v čast. O umetniku bo spregovorila prof. Verena Koršič Zorn, pela pa bo vokalna skupina Akord iz Podgore.

IN MEMORIAM

MILAN LIPOVEC

MARKO TAVČAR

Umrl je Milan Lipovec, pisatelj in publicist, urednik in lektor, fotograf in izumitelj optičnih rešitev, predvsem pa skromen in precej zadržan človek, ki je gledal na življenje in smrt z veliko naravnostjo, kot na te stvari lahko gleda človek, ki je svoje prve in najgloblje vtise in občutke vsrkal v pristnem in neizumetničenem okolju v Brkinih in je ostal vedno sam sebi zvest...

Rodil se je sicer v Trstu leta 1912, a svoja otroška leta je preživel na vasi, pri starih starših, in doživel vrnitev v Trst, ko so ga starši vpisali v rojansko šolo, kot hudo travmo. Ni čudno, da ljudje iz njegovih pripovedi, ko po raznih opravkih prihajajo v Trst, menijo in trdijo, da "v tem kotlu ne bi hoteli živeti".

Kaj naj rečem zdaj, ko smo ga v torek, 23. t.m., pokopali na tržaškem pokopališču? Pisatelj Boris Pahor, ki mu je na kratko spregovoril ob grobu, je poudaril izvirnost njegovega sloga in besedišča, lepo se je spomnil Lipovecovega garanja in premočrtnosti pri urejanju in lektoriranju *Zaliva* ter opozoril, da bo nastopil čas ovrednotenja tega literarnega, uredniškega in ostalega dela.

Ko človek piše take zapise, ne more mimo osebnih občutkov in spominov, pa čeprav so vezani na sorazmerno kratko obdobje poznanstva, ki se je razvilo v zadnjem letu, ob nastajanju knjige *Cesta, reka in ljudje*, izboru iz pisateljevih del, ki ga je pripravila in uredila prof. Nada Pertot. Knjiga je izšla, kot znano, v letošnji zbirki Goriške Mohorjeve družbe. Vsak razgovor z rajnim pisateljem je bil veliko doživetje. Ob prvem telefonskem pogovoru se je iskreno otepal, češ da ga literarno pisanje ne zanima več in da ne vidi razloga, da bi se s takimi stvarmi še ukvarjal. Pa vendar je prišel na dogovorjen sestanek, kot je rekel, tudi iz radovednosti, da bi videl, kdo je ta, ki se lahko zanima za Lipovca. Potem je bilo lažje. Naslednji pogovori tudi v družbi s prof. Nado Pertot in prof. Marijo Češčut ter slikarjem Frankom Žerjalom, ki je nato opremil knjigo, so bili vedno mnogo več kot samo priljubljenost, da smo govorili o knjigi, ki je nastajala v počastitev avtorjeve 85-letnice. Bogata notranjost, izredna pozornost do sogovornika in pristnost Milana Lipovca so očarale vsakogar, ki se je z njim pogovarjal. Z blago ironijo in iskričastostjo domislic je umel z nekaj stavki prikleniti občinstvo in ga pripraviti, da je pozorno sledilo njegovim izjavam ali branju.

Res ne bomo mogli pozabiti na februarso pot v Ljubljano in tamkajšnje predstavitev zbirke v dvorani Slovenske

matice. Nepozabna je povratna pot čez Barje in do Bistre ter kratkega postanka ob gradu, kjer je dozorelo dogajanje Lipovecovega romana *Leseno jadro*. Prav tako ni mogoče pozabiti vračanja po stari poti čez Planino in skozi Postojno, po "cesarski cesti", kot smo se hecali in govorili o vozarjih, ki so furali po tej kakor tudi po "reški cesti", o kateri piše Lipovec v svojem prvem romanu *Ljudje ob cesti*.

Kako bi pozabili večer v Hrpeljah, ko je Lipovec mladim Mavričnega mosta pripovedoval in odgovarjal na vprašanja? Še vedno živ v spominu pa je tudi pogovor tam enkrat konec aprila, ko je izročil odgovore na vprašanja za intervju, ki ga je objavil ta časopis 1. maja. Tedaj sva se v baru Tivoli v Trstu pogovarjala o petju ter občutkih in vtisih, ki nas naenkrat obdajo, ko pojemo ali poslušamo lepo pesem. Lipovec je tedaj povedal, kako rad je pel pri zboru Ivan Cankar pri Sv. Jakobu v Trstu, oz. kako lep spomin ima na kvartet, s katerim so nastopali po Tržaškem.

Prav petje je bilo poanta zadnjega srečanja, ko smo se v prvih junijskih dneh zbrali v gostilni v Rodiku tisti, ki smo pomagali pri izidu knjige *Cesta, reka in ljudje*, da bi počastili avtorjev življenjski jubilej. Zbrali so se fantje in pod vodstvom Edija Raceta zapeli vrsto pesmi. Milan Lipovec je bil vesel in se je potem tudi zadržal pri pevcih ter se z njimi malo pogovoril.

Rajni pisatelj Milan Lipovec pa je in bo tudi v prihodnje med nami. Prisoten bo s svojimi knjigami in članki, eseji in drugim, kar je napisal. Čeprav bomo prebrali le stran ali dve iz njegovih dveh romanov ali imenitne *Čubejske prigode*, bo pred nami spet zaživel ta izjemni človek in veliki gospod.

Goriška Mohorjeva družba se klanja spominu pisatelja in pokončnega idealista Milana Lipovca. Zeni, gospe Dori, sestri, gospe Zori in ostalim sorodnikom izrekamo globoko in občuteno sožalje.

OB OBISKU KULTURNEGA DRUŠTVA "SKALA" IZ GABRIJ NA SARDINIJI

Na otoku pregnancev (11)

DORICA MAKUC

Posloviti smo se morali od Sassarija, od prijaznih sester usmiljenk, dobrega in nadvse požrtvovalnega mirenskega rojaka gospoda Lojzeta Grilja. Kako naj se jim zahvalimo? "Skalarji" so začutili, da se bodo sestram in misijonarju - v imenu vseh potnikov - najlepše oddolžili s pesmijo. Zapeli so pri jutranji maši v samostanski kapelici in tudi zunaj nje, ko je Robert še pritisnil na frajtonarce in se je slovenska pesem pod visokimi palmami zadnjikrat oglasila.

Organizatorje gostovanja po sardinskem otoku je čakal najzahtevnejši del, celovečerni koncert moškega zbora Skala v Sinnaiu, le nekaj kilometrov oddaljenem mestecu od Cagliarija. Sinnai leži sredi bogatih žitnih polj in vinogradov, njegova občinska meja sega do morja in zaobjema vzhodni predel zaliva sardinske prestolnice. Po poti sem razmišljala, odkod ime kraja, kaj ga veže z bližnjim vzhodom. Moje ugibanje o imenu kraja je razvozlala domačinka gospa Maria. Sardinski ovčarji so pri svojem delu z velikimi čredami ovc, brez katerih si tudi danes ne moreš zamišljati sardinskega otoka, uporabljali besedo "sinai", kar pomeni, da je treba vsako ovco posebej označiti, da bi vedeli, koliko jih je in čigave so! Gospa Marija, članica mešanega pevskega zbora župnije sv. Izidorja, ki je povabil moški zbor iz Gabrij, se je čudila, kako da v zboru ni žensk. Po ozkih ulicah mesteca, ki je podobno drugim sardinskim krajem, za katere so značilne prav tako dolge, ozke ulice, ob katerih so enonadstropna stanovanjska poslopja, obdana z visokim zi-

dom, se je naš šofer kar spretno obračal. Številni plakati so vabili na koncert slovenskega zbora, ki se mu je pridružil še domači. Čeprav je bil koncert prirejen na ponedeljek, vendar je bilo v občinski dvorani Sinnaija dovolj pozornega občinstva, ki je ob vsaki novi pevski točki gostujočih pevcev iz oddaljene sovodenjske občine povečevalo svoj aplavz. Program koncerta moškega zbora kulturnega društva Skala, ki ga vodi glasbeni pedagog Miran Rustja iz Nove Gorice, je bil posebej izbran za to gostovanje in je ob večini slovenskih pesmi odpel tudi nekaj furlanskih in italijanskih, na čast Sardincem pa tudi pesem njihovega rojaka Crastanija *Montana cristallina*. Da bi bile slovenske pesmi bolj razumljive, se je društvo potrudilo in predstavilo večino pesmi v knjižici v italijanskem prevodu. Sardinici, ki jih družijo z nami podobna zgodovinska usoda, večna želja po svobodi, so postajali ob vsaki pesmi, kot bi razumeli njeno sporočilo, zahtevnejši in so si želeli novih. Njihov mešani župnijski zbor nam je v dveh lepih sardinskih pesmih približal značilnosti lastnega petja, ki se tako kot slovensko bolj nagiba k otožnosti kot k razposajenosti. Po koncertu smo bili v tipični sardinski kmečki hiši deležni tolikšne pozornosti, da se je ob bogatem folklornem programu, ki ga je izvajala domača plesna skupina v čudovitih narodnih nošah, razvilo nekakšno pevsko tekmovanje med slovenskimi gosti in domačini. Misli sinnajskega župana Tarcisia Anedde v koncertni dvorani so nas spremljale še dolgo ob odhodu z otoka, kjer je bilo in je še povezano toliko naših spominov. "Vaša prisotnost je kulturnega pomena", je dejal gospod Anedda, "toda obenem tudi romarska!" Poiskati svoje drage, mi tu, na sardinski zemlji, oni tam, na kraški zemlji. Poslovili smo se z mislijo, da mora po vseh velikih tragedijah, ki so jih doživeli Evropa in njeni narodi, tudi sardinski in naš slovenski, prevladati duh humane Evrope, v kateri bo prostora za vse, ki si želijo miru in medsebojnega spoštovanja.

KONEC

AVSTRALIJA SVETLOBA IN SENČE (2)

ALEKSIJ PREGARČ

SYDNEY, NAŠA NASLEDNJA POSTAJA

Ob prvem obisku v Avstraliji, natančneje v Canberri, smo skupno s pesnikom Pribcem in slovenskim veleposlanikom Gosnarjem prižgali brilvko, ki je omogočila nov zagon četrtnetne revije Svobodni razgovori, sicer v petnajstem letu izhajanja, toda že nekaj časa mrtva. Revija je dolga leta izdajal Saluk, Slovensko-avstralski klub ljubiteljev umetnosti in kulture. Ne da bi kakorkoli prezrl druge slovenske časnike in novejši Glas Slovenije, zlasti pa Misli, menim, da Svobodni razgovori odigravajo v Avstraliji zelo pomembno vlogo. Dvojezično publikacije, kar tamkaj gotovo ne hromi naše narodne zavesti, sprejemajo in odobravajo vsi, ki zrejo v prihodnost ljudstev Avstralije. V reviji se poleg članov uredniškega odbora, ki ga sestavljajo zveneča imena slovensko-avstralskih kulturnih delavcev, pojavlja lepa galerija ustvarjalcev bodisi iz dežele same kot tudi iz ostalega slovenskega sveta. Nova urednica je Pavla Gruden, ki je breme prevzela po odstopu odličnega pesnika in publicista Jožeta Žoharja, požrtvovalnega prejšnjega urednika. Šarmantna in priletna pesnica (na sliki) je z velikim navdušenjem in odgovornostjo pristopila k projektu obljubi, da ji bomo seveda pomagali, vsak na svoj način, tudi s trkanjem na vrata finančne nepozornosti, s katerim so slovenska ministrstva oborožena. "Dokler gre, gre," pravi Pavla, vendar odločna, "dokler diham". Svobodni razgovori bodo ostali kamenček v mozaiku multikulturne Avstralije tudi tedaj, ko bodo slovenske korenine nemara že spodsekane in ko bodo mlajši rodovi le še sanjali o slovenski besedi. Pri reviji ne gre le za pričevanja o naših zdomcih, ki so avstralsko razvejanost sooblikovali, temveč tudi za skupno slovensko domovino samo. Zanemljivost, ki je zame še posebej privlačna, je primorska ustvarjalna presežnost, pa naj gre za literarni, oblikovalni ali glasbeni delež; tu je za nas Primorce (hvala Bogu ne glede na meje) mala tribuna in pa okence v svet, jasno da s prispevki, ki ta svet zanimajo; skratka, smo pričevalci sveta - v imenu slovenstva! Pavla Gruden in njeni sodelavci nam to zagotavljajo.

Poleg poglobljenih pogovorov z našo gostiteljico Grudno, sem bil v Sydneyu povabljen k Ljenu (Milenu) Urbančiču, ki je pred kratkim izdal pomenljivo, pomembno in slogovno čisto knjigo z naslovom Srečanja, portreti, dejanja, o kateri bom prihodnjič spregovoril nekaj besed. Urbančič je po materi Primorce, zato njegove izkušnje iz predvojnih, vojnih in povojnih let bralca resnično pritegnejo.

Sydney, metropola Oceanije, je seveda tudi sedež več

naših društev, med drugimi Saluka. Mesto premore večjezično radijsko informiranje, kar omogoča veliko narodnostim, da se oklepajo svoje izvirnosti.

Slovinci to s pridom izkoristimo, zaskrblja pa dejstvo, da se naša narodna skupnost kljub zanesenjaštvu nekaterih posameznikov, neizprosno krči. Pri teh dejavnostih, ki se jim ne gre odreči, bi bila nujna generacijska zamenjava dolgoletnih kulturnih delavcev, ki so se doslej neutrudno iztrošali za naše skupno dobro. Odločujoča je seveda pri tem strokovnost.

V strategiji samoohranitve pa bi bilo nemara potrebno, da bi nekaj društev združilo in smotrno izkoristilo tudi obstoječe objekte; vsekakor bi bilo koristno organizacijsko preoblikovanje, ki naj bi zavezovalo tudi matično državo. Brez take strategije se bo nemara že čez dve desetletji izkazalo, da je bila slovenska trmoglavost na avstralskem kontinentu le otožen spomin v sicer dinamični, svobodni in v prihodnost zazrti avstralski večkulturni skupnosti.

Opaziti je to tudi v naši najzahodnejši postojanki Perth.

Peščica kulturnih delavcev, kot so Kosi, Namestnik in ga. Cizejeva ne more zavreti plahovitve naše narodne zavesti. Nagovoril sem rojake po krajevni radijski postaji natanko teden dni pred letnim občnim zborom tamkajšnjega društva in člane spomnil na odgovornost do sebe in do slovenstva. Med kramljanjem seveda poudarjajo, da so bili sami ob begu ali odhodu iz Jugoslavije kot Slovenci odpisani in da je le njihova osebna zasluga, če so to ostali... Ne glede na preteklost, je danes nujna skupna analiza potreb s slovenskimi državnimi organi, kar zagotavlja zdravje Sloveniji sami. Denimo. Imidža velikega kiparja Gomboca, vplivnega avstralskega umetnika Rona Gomboca, se sploh ne izkorišča, pa je le naše gore list! Tudi dušno pastirstvo je skoraj odsotno.

Malodušje? Ne, skromni (z izjemo Japoncev) Azijci naj bodo našim rojakom za zgled. Večja solidarnost in strpnost med zdomci bi gotovo pospeševala slovenski utrip.

DALJE

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE PREDSTAVITEV NOVE SEZONE IN OBICAJNIH TEŽAV

ERIK DOLHAR

Poleg predstavitev del, ki jih bo letos izvajal ansambel SSG, pa je vodstvo našega gledališča bilo tudi tokrat najprej prisiljeno spregovoriti o finančnih težavah, ki tarejo to našo osrednjo kulturno ustanovo. O tem sta spregovorila predsednik SSG dr. Rafko Dolhar in umetniški vodja Miroslav Košuta. Predsednik je med drugim povedal, da je finančno stanje gledališča - ustanova že leta posluje brez deficita - porazno, saj likvidnih sredstev ni od nikoder. Predvsem pa je boleče brezuspešno prizadevanje uprave, da bi kakorkoli prišli do jamstva za najetje kredita. Tako se bo marsikomu zdelo neumno, da se podpisujejo nove pogodbe in prejemajo nove obveznosti, ko še niso bili poravnani računi za sezono, ki se je iztekla, saj so bili izplačani honorarji do aprila letos. Upravni svet je pred kratkim prikazal tragičnost trenutnega stanja ustanoviteljem Združenja SSG, se pravi deželi, pokrajini in občini Trst, vendar je trenutno stanje še povsem nespremenjeno.

Ravnatelj Košuta je najprej pregledal delovanje v lanskem jubilejni 50. sezoni in jo označil kot nadvse uspešno, kar lahko sodimo predvsem po ponovitvah Kobalove Afrike (kar 57 uprizoritev v redni sezoni!). Neizpolnjena obljuba je ostal edino kabaret, ki se ga kljub velikemu povpraševanju avtorji niso utegnili lotiti. Ansambel se je po lanskem okrepitvi z mladimi igralskimi močmi letos povečal še za tri

V torek, 23. t.m., so v Kulturnem domu v Trstu predstavili novo sezono Slovenskega stalnega gledališča v Trstu...

mlade, od katerih je eden celo naše gore list. SSG stopa v novo sezono karseda previdno, Košuta pa vabi k vpisu abonmaja s stavkom: "S svojim gledališčem v svojem času" in pri tem dodaja, da izhaja iz aktualnosti sleherne od izbranih iger, začeni s hrepenenjem in potrebo po ljubezni Čehovih Treh sester, da bi se nazadnje končal pri Švejkovi sveti preproščini in njegovi odrešujoči modrosti.

Premiera letošnje sezone SSG bo v petek, 10. oktobra, v Trstu, šlo pa bo za delo Antona Čehova Tri sestre, ki ga režira Dušan Mlakar. Za sceno bo poskrbel Marjan Kravos, za kostume Marija Vidau, za prevod Milan Jesih, za lektorstvo pa Jože Faganel. Med 14 igralci, ki bodo nastopili v tej uprizoritvi (Lučka Počkaj, Maja Blagovič, Vladimir Jurc, Stojan Colja, Barbara Cerar, Aleš Kolar, Gregor Geč, Vojko Belšak, Alojz Milič, Anton Petje, Mira Sardoč, Vesna Pernarčič in Janko Perovac), bo kar 12 stalnih članov letošnjega ansambla SSG. Med temi je tudi mladi Danijel Malalan, doma iz Trebč, ki se je po opravljenem študiju v Trstu, kjer je obiskoval tudi gledališko šolo SSG, vpisal na Akademijo za gledališče, radio in televizijo AGRFT

v Ljubljani. Opravi je štiriletni študij in ga do konca čaka samo še diploma. Danijel je letos skupaj s Pernarčičevo in Perovacom prvič podpisal enoletno pogodbo sodelovanja z našim gledališčem, v delo pa se je že povsem vključil, saj so z vajami za Čehovo dramo pričeli že v začetku septembra. Danijela Malalana smo v tržaškem gledališču že videli v Kranjskih komedijantih, v Treh sestrah pa bo nastopil v vlogi brata Andreja Sergejeviča.

REPERTOAR LETOŠNJE ABONMAJSKE SEZONE SSG:

10.10.97: Tri sestre, drama, Anton Pavlovič Čehov, režija Dušan Mlakar, scena Marjan Kravos, kostumi Marija Vidau, prevod Milan Jesih, lektor Jože Faganel;

7.11.97: Sodni dan, tragi-komedija, Ödön von Horváth, režija Georgij Paro, gostovanje PDG Nova Gorica;

28.11.97: Večerja bedakov, komedija, režija Vladimir Jurc, predstava SSG;

decembra/januarja: Mojstrski tečaj, igra, Terrence McNally, režija Meta Hočevar, predstava SSG;

januarja 98: Ukročena trmoglavka, komedija, William Shakespeare, režija Janusz Kica, gostovanje SLG Celje;

februarja 98: Zaseda, satirični dialogi, Boris Kobal, režija Boris Kobal, predstava SSG;

aprila 98: Dobri vojak Švejk, dramatisacija, Jaroslav Hašek, režija in priredba Stanislav Moša, predstava SSG.

SKUPNA IZJAVA SKGZ IN SSO

DEŽELA NAJ POSPEŠI IZPLACEVANJE PRISPEVKOV

Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza sta izdala skupno izjavo, s katero opozarjata na že nevzdržno finančno stanje marsikaterih organizacij slovenske narodnostne skupnosti.

Deželna uprava nakazuje prispevke iz zakona za obmejna območja 46/91 s kroničnimi zamudami. Dovolj je povedati, da ni še izplačala že odobrenih prispevkov za leto 1996.

Posebno težavno je stanje periodičnega tiska, saj so podpore ustavljene že četrto leto zapored. Na to sta s pismi in članki ter osebnimi posegi opozorili že obe krovni organizaciji. Interpelacijo je vložil tudi podpredsednik deželnega sveta Miloš Budin predsedniku Cruderju, doslej pa še ni prejel nobenega odgovora. Pred kratkim je bilo rešeno vprašanje priziva, ki je oviralo izplačila, zaradi česar je bilo pričakovati, da bodo pristojni uradi vse mehanizme in že odobrena sredstva takoj nakazali. Birokracija pa je še enkrat pokazala svojo neobčutljivost do potrebe civilne družbe, v službi katere naj bi delovala. Deželni uradi so le sporočili, da bodo v kratkem nakazana sredstva za leto 1994, medtem ko bodo prispevki za leto 1995, 96 in 97 izplačani prihodnje leto. Tega si ne moremo dovoliti!

SKGZ in SSO si pričakujeta odločen poseg deželne vlade in političnih sil, da se dokončno reši to nesprejemljivo stanje. Poleg tega krovni organizaciji že preučujeta možnosti nadaljnjih javnih pobud v bran prizadetih subjektov.

- SLOVENSKA KULTURNO GOSPODARSKA ZVEZA
- SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ
TRST, 19. SEPTEMBER 1997

RUSKA DUHOVNA IN NARODNA GLASBA NA SVETI GORI

V nedeljo, 21. septembra, je številno občinstvo, ki je napolnilo baziliko na Sveti gori, lahko prisluhnilo enkratnemu glasbenemu doživetju, koncertu akademskega pevskega zbora Capella Mihail Ivanovič Glinka iz Sankt Petersburga. Koncert je predstavljal začetek XVII. sezone Kulturnega doma Nova Gorica, hkrati pa se je uokvirjal v spored proslavljanj 50-letnice pridružitve Primorske matični Sloveniji in v jesensko turnejo zbora Glinka, ki jo prireja združenje prijateljev umetnosti Lumen iz Trziča (soorganizatorja sta še Krščanska kulturna zveza iz Celovca in Glasbena matica iz Trsta, medtem ko je glavni pokrovitelj podjetje Hermes Softlab iz Ljubljane).

Zbor Glinka je pod vodstvom dolgoletnega dirigenta Vladislava Černušenka v prvem delu ponudil poslušalstvu fragmente iz liturgije sv. Janeza Zlatousto P. I. Čajkovskega, Tri meniške pesmi G. V. Sviridova in Duhovne pesmi P. G. Černokova. V drugem delu je zbor postregel z vrsto ruskih narodnih pesmi, kot npr. V temnem gozdu, Kolokolčik in Večerni zvoni, a tudi s pesmimi drugih narodov: med temi gre omeniti zlasti Foersterjev Večerni Ave v priredbi za mešani zbor, pri katerem je zbor Glinka poslušalce presenetil z interpretacijo, ki ni bila v ničemer "ruska", ampak stoodstotno "slovenska".

Sicer pa je bil spored, kot je pisalo v koncertnem listu, posvečen zlasti ruski duhovni glasbi, izvajanje katere je obnovil prav zbor Glinka pod Černušenkovi vodstvom leta 1982. Ruski pevci so odlični interpreti pravoslavne glasbene zakladnice tako zaradi interpretacije, ki odseva visoko duhovno sporočilnost skladb, kakor tudi zaradi barve glasov, ki daje izvedbi značilen in svojevrsten pečat. Naj omenimo le izvedbo Černokovih Duhovnih pesmi, v katerih so prišli do izraza solistični vložki (Moj duša povečuje Gospoda, Blažen mož, Naj se dviga moja molitev in zlasti zadnja pesem, Z nami Bog). V drugem delu pa je zbor Glinka posredoval vso izpovednost ruskega ljudskega glasbenega izročila.

Svetogorski koncert je bil drugi v sklopu jesenske sezone zbora Glinka, ki je na začetku tega tedna pel tudi na Reki, v Ljubljani in Celju. V četrtek, 25. t.m., poje v Velesovem, zatem se bo selil na avstrijsko Koroško in potem nazaj v Slovenijo. Kot smo v našem listu že večkrat omenili, bo 4. oktobra zbor Glinka pel v Trstu. Koncert bo v dvorani Tripcovih ob 20.30, prireja pa ga Glasbena matica v sodelovanju z občino Trst - odborništvom za kulturo. Vstopnice so na razpolago od 24. septembra pri blagajni gledališča Verdi v Trstu od 9. do 12. ter od 16. do 19. ure. Prepričani smo, da tržaški ljubitelji zborovske glasbe te priložnosti enostavno ne smejo zamuditi.

- IVAN ŽERJAL

7

ČETRTEK
25. SEPTEMBRA
1997

NOVA OBČINSKA KNJIŽNICA JE POMEMBNA PRIDOBITEV

ERIK DOLHAR

Odpri so tudi fotografsko razstavo in predvajali dokumentarec "Stuparichev razred".

FOTO KROMA

V četrtek, 18. t.m., so na nabrežinskem trgu slovesno odprli novo občinsko knjižnico. Nabrežina je bila brez knjižnice celih deset let. Načrt za novo poslopje je nastal že v času Brezigarjeve uprave, izdelala pa sta ga arhitekta Kororovec in Antoni. Sodobno urejeni prostori s tipično kraškima elementoma - kamnom in lesom - bodo namenjeni občinski knjižnici, nekaterim občinskim uradom ter funkcionalno opremljeni dvorani s tristo sedeži. Zaenkrat so uredili le prvo tretjino načrta; ko bo ta dokončan, pa bo stavba sredi Nabrežine postala devinsko-nabrežinski kulturni center.

Praznovanje se je začelo z govoroma župana Depangherja in odbornice za kulturo, šolstvo in šport Vera Tuta Ban, ki je med drugim poudarila, da bo kulturni center središče vseh dobromislečih ljudi, ki se bodo srečevali ob knjigi in prireditvah. Za slovesnejše vzdušje je poskrbel domači pevski zbor Igo Gruden v mešani zasedbi pod vodstvom Rosande Kralj, poslopje je blagoslovil župnik Bogomil Breclj. Številno občinstvo si je nato lahko ogledalo fotografsko razstavo *Kamnolom - kamen pripoveduje*. Razstavljenih je nekaj zelo

SLOVENSKI SPOREDITVE TRETJE MREŽE RAI VIDNI TUDI NA ZAHODNEM KRASU

V okviru prizadevanj za boljše vidljivost v programih, predvsem pa v želji, da bi bilo tudi na tržaškem zahodnem Krasu zagotovljeno sprejemanje slovenskih sporedov Tretje mreže RAI, bodo od četrta, 25. septembra, zaenkrat poskusno zamenjani oddajni kanali s Ferlugov in iz Milje. Gledalci, ki spremljajo slovenske tv oddaje preko Ferlugov, bodo morali sprejem naravnati na kanal 40. To velja tudi za zahodnokraško področje. Vsi tisti, ki imajo antene naravnane na Milje, pa bodo slovenske oddaje sprejemali preko kanala 64. Zaradi omenjene zamenjave kanalov bo v četrtek, 25. t.m., med 6.30 in 8. uro prekinjeno oddajanje vseh treh televizijskih mrež RAI s prenosnika pri Miljah.

ALI BO "TRST PRIHODNOSTI" POSTAL RESNIČNOST?

IVAN ŽERJAL

V petek, 19. septembra, so v nabito polni dvorani gledališča Miela v Trstu predstavili prvi organski dokument za načrt tržaške Zveze industrijcev, znan pod imenom Trieste Futura - Bodoči Trst ali Trst prihodnosti.

Kot je povedal predsednik Zveze industrijcev Federico Pacorini, ki je orisal dokument, sloni načrt Futura na štirih temeljnih točkah: na okrepitevi in razširitvi področja novega pristanišča, na preustroju starega pristanišča oz. prostocariškega območja, na gospodarski in finančni izvedljivosti s pomočjo državnih in evropskih prispevkov ter zasebnega kapitala in na pravni uresničljivosti, se pravi, da omenjena področja ostanejo v lasti države, ki naj bi imela tudi velik dohodek od tega.

Pacorini je s pomočjo diaposnetkov tudi poglobil te točke: tako je v novem pristanišču načrtovana gradnja 8. pomola, združitve 5. in 6. pomola, razširitev 7. pomola ter razširitev področja bivše čil-

Načrt o Trstu prihodnosti predvideva tudi popoln preustroj starega pristanišča

stilnice Aquila, škedenjske železarnice in t.i. "Scalo Legnami". Skozi staro pristanišče pa naj bi tekla nova prometna pot za vstop v mesto, zgradili naj bi dve turistični marini, valobran bi povežali s kopnim z mostovoma, poslopja, v katerih so bila nekoč skladišča, pa naj bi prenovili in jih namenili drugim, tako gospodarskim kot kulturnim dejavnostim: tam bi bila npr. lahko nova lokacija velesejma, akvarija, kongresnega središča in sedežev različnih družb, podjetij in ustanov (npr. World Trade Center in Off-Shore). Strošek za tako prenovo novega in starega pristanišča po Pacorinijevih besedah znaša od 1.000 do 1.500 milijard lir. Po-

budniki načrta si veliko pričakujejo zlasti od zasebnih podjetnikov in gospodarstvenikov. V ta namen so ustanovili združenje Trieste Futura, h kateremu je doslej pristopilo 160 članov z 1.472.800.000 lir kapitala. Večino dosedanjih članov sestavljajo podjetja ter gospodarska združenja in stanovske organizacije (med njimi tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje).

Predstavniki le-teh so na petkovem srečanju v gledališču Miela podprli načrt Futura. V ta namen so spregovorili zastopniki najpomembnejših stanovskih organizacij, ki delujejo v Trstu: tako je za Združenje kmetovalcev spregovoril Giorgio Tombesi, za gradbenike Donato Riccesi, za

združenje trgovcev Confesercenti Ester Pacor, za SDGZ Marino Pečenik, za združenje obrtnikov CNA Granaro in še drugi.

Načrt uživa podporo tudi tržaškega župana Riccarda Illyja, ki je v svojem posegu med drugim dejal, da bo treba načrt vzeti resno v pretres, k temu pa so poklicani vsi, tako politiki, upravitelji in gospodarstveniki kot ostali občani. Tu gre namreč za usodo razvoja tako pristaniške kot tudi drugih dejavnosti, je dejal župan, ki je bil mnenja, da bo izvedba načrta zahtevala več let časa (sama preselitev t.i. Adria Terminala od deset do dvajset let). Pozitivno mnenje o pobudi sta potem med drugimi izrekla tudi predsednik pristaniške oblasti Michele Lacalamita in evropski poslanec Luigi Caligaris.

V teh dneh lahko beremo v krajevem časopisu veliko posegov v zvezi z načrtom Futura in vlogo, ki bi jo moralo imeti tržaško pristanišče v prihodnosti. Očitno je predlog industrijcev naletel na široko zanimanje in - če lahko verjamemo podatkom raznih raziskav - tudi na široko podporo ne samo krajevnih gospodarstvenikov, ampak tudi občanov. Bo t.i. "Trst prihodnosti" postal resničnost in ne bo ostal le na papirju kot mnogo drugih načrtov v preteklosti?

PREJELI SMO

REGULACIJSKI NAČRT OBČINE DEVIN - NABREŽINA

POLEMIČNO PRIČAKOVANJE 2. OKTOBRA

Preložena predložitev v občinskem svetu, živahna razprava pri SSK.

V sredo, 17. t.m., je bil v domačiji "Lahovih" v Medji vasi javni sestanek širšega sekcijskega odbora SSK za devinsko-nabrežinsko občino. Osrednji točki večera sta bili regulacijski načrt devinsko-nabrežinske občine in priprave na skorajšnje volitve. Srečanja se je udeležilo veliko strankinih članov, vodil pa ga je tajnik sekcije Edvin Forčić. Ta je dal najprej besedo zastopnikom stranke v občinskem odboru in svetu, tako da so o osnutku novega občinskega regulacijskega načrta spregovorili podžupanja Vera Tuta Ban, odbornik Viktor Tance in svetovalec Danilo Antoni, Martin Breclj in Maja Lapornik. Do izraza so prišla dokaj kritična stališča glede pripravljene osnutka, o katerem bo občinski svet razpravljal 2. oktobra. V živahni razpravi so sodelovali tudi predstavniki jusarskih odborov, Kmečke zveze in Zveze neposrednih obdelovalcev, ki so predstavnikom stranke v občinskem svetu poverili nalogo, da skušajo v nekaterih ključnih točkah spremeniti besedilo (kritiko objavljamo ob tem članku, op.p.). Stevilni prisotni so bili mnenja, da bi moral novi občinski regulacijski načrt vsekakor omejevati industrijske rezidenčne gradnje, omogočiti naravni urbani razvoj vasi, spodbujati krajevne gospodarske dejav-

nosti (s posebnim poudarkom na kmetijstvu), zagotoviti turistični razvoj Soslanskega zaliva, v katerem pa je treba preprečiti bivanjske zgradbe.

O bližnjih občinskih volitvah (verjetno 16. novembra) je uvodoma poročal tajnik Forčić, ki je najprej pojasnil, kako potekajo dosedanja pogajanja z levo-sredinskimi strankami in Severno ligo. Stranke se vsaj zaenkrat niso dogovorile za skupen nastop, temveč se vsaka stranka namerava predstaviti s svojo listo. Demokratična stranka levice, Stranka komunistične prenove in Ljudska stranka soglašajo s kandidaturom Giorgio Reta (nosilec liste DSL naj bi bil dosedanji župan Giorgio Depangher), medtem ko SSK predlaga za svojega kandidata sedanjega odbornika Viktorja Tanceja, saj so pri stranki mnenja, da mora županski kandidat obvladati oba jezika. Dokončno odločitev pa naj bi sprejeli do konca tega meseca, ko bodo odobrili kandidatno listo. Zaenkrat znotraj stranke prihajata do izraza dve stališči: SSK naj v prvem krogu nastopi s samostojno listo ali naj se takoj poveže z ostalimi levosredinskimi strankami. Širši odbor je zato poveril tajništvu nalogo, naj še enkrat preveri možnost o skupnem dvojezičnem županskem kandidatu.

ED

OSNUTKU REGULACIJSKEGA NAČRTA OB ROB

Podpisane organizacije z zaskrbljenostjo ugotavljajo, da se pri prostorskem načrtovanju kraškega teritorija v zadnjem času spet pojavljajo težnje po nesprijemljivo vinkulativni zaščiti, ki onemogoča družbeni in gospodarski razvoj tradicionalnih dejavnosti in postavlja v številnih primerih pod vprašaj celo njihov obstoj. V nasprotju s svečano sprejetimi obvezami, s katerimi je dežela osvojila zahteve, ki naj omogočajo sodoben razvoj tradicionalnih gospodarskih dejavnosti, se je deželna uprava v znatnem obsegu prilagodila popravkom deželne tehnice, Stranka komunistične prenove in Ljudska stranka soglašajo s kandidaturom Giorgio Reta (nosilec liste DSL naj bi bil dosedanji župan Giorgio Depangher), medtem ko SSK predlaga za svojega kandidata sedanjega odbornika Viktorja Tanceja, saj so pri stranki mnenja, da mora županski kandidat obvladati oba jezika. Dokončno odločitev pa naj bi sprejeli do konca tega meseca, ko bodo odobrili kandidatno listo. Zaenkrat znotraj stranke prihajata do izraza dve stališči: SSK naj v prvem krogu nastopi s samostojno listo ali naj se takoj poveže z ostalimi levosredinskimi strankami. Širši odbor je zato poveril tajništvu nalogo, naj še enkrat preveri možnost o skupnem dvojezičnem županskem kandidatu.

Na osnovi izjav, ki so se pojavile v krajevem časopisu, imajo podpisniki občutek, da se ta težnja žal še v poostreni obliki ponavlja v normah predloga novega regulacijskega načrta devinsko-nabrežinske občine. Pri tem seveda obsojajo, da občinska uprava kljub izrecni zahtevi podpisnikov ni čutila potrebe, da pred odobritvijo v občinskem svetu seznanji, v spoštovanju ustaljene prakse demokratičnega posvetovanja, družbene in gospodarske dejavnike o predlogu novega regulacijskega načrta in jim tako nudila možnost ustvarjalnega

sodelovanja. Predlagane norme naj bi v pretežni meri onemogočile sodoben razvoj tradicionalnih dejavnosti in posledično izjalovile globalni načrt za integriran razvoj kmetijstva in drugih načrtov za razvoj drobnega gospodarstva na Krasu.

Podpisane organizacije odločno zahtevajo, da pristojne oblasti spoštujejo sprejete obveze za sodoben razvoj Krasa. Zato pozivajo devinsko-nabrežinski občinski svet, da zavrne predlagane norme, namesto teh pa naj sprejme nove, takšne, ki naj omogočajo uresničitev načrtovanega razvoja. V logiki težnje po potrebi poenotenja prostorskega in gospodarskega načrtovanja na celotnem tržaškem območju bi morale nove norme po mnenju podpisanih upoštevati razvojne potrebe kraškega gospodarstva po zgledu ostalih kraških občin in po potrebi to normativo še izpolniti. V tem smislu je lahko v zvezi z goniško občino, kjer je večletna praksa pokazala, da je pri upravljanju teritorija možno usklajevati varstvo okolja z razvojem gospodarskih dejavnosti. Le tako bi se spoštovalo geslo, naj se Krasu pustijo odprta vrata, kot nazorno simbolično opozarjajo table Kraške gorske skupnosti.

- JUS - SRENJE OBČINE DEVIN-NABREŽINA; KMEČKA ZVEZA; SDGZ; ZDRUŽENJE KRAŠKIH LASTNIKOV; ZVEZA NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV

RAZSTAVA V TREBČAH

POGLED V UMETNIŠKI SVET VERONIKE IN MILANA BIZJAKA

Slovensko kulturno društvo Primorec iz Trebč je novo sezono 1997/98 začelo z razstavo olj in vezenin Veronike in Milana Bizjaka v trebenskem ljudskem domu...

FOTO KROMA

Umetniški svet zakoncev Bizjak je kraški svet v vseh detaljih in odtenkih, ki je razviden zlasti v oljih Milana Bizjaka od pogleda na kraško hišo do opisa cvetov, ki jih najdemo na kraški gmajni, ter narodno izročilo, ki se razodeva v vezeninah z ljudskimi motivi gospe Veronike Bizjak, pa tudi hrepenenje, bolečina in domotožje, ki prevladajo njene pesmi.

Kot je v predstavitvi povedala prof. Jasna Merku, nas olja Milana Bizjaka "pritegujejo po izdelanosti v nadrobno-stih, dalje po izpljeni harmoniji, ki se kaže tako v kompozicijskih izbirah kot v barvnih rešitvah. Pogledi iz osrčja kraških vasi razkrivajo umetnikovo željo, da bi bil ta del naše krajeve dediščine deležen večje pozornosti. Na svojstven način vrača temu bogastvu popolnejšo sliko tako, da s čopičem celi rane, ki jih čas pušča na zanemarjenih zidovih, strehah, kolonah." In še: "Tihožitja niso le povod za slikanje skupin predmetov po opazovanju, vodijo človeka v notranost hiše, k preprostosti vsakdanjih predmetov, k tistemu pristnemu gostoljubju, kjer se čutiš na domačih tleh, pod domačo streho."

Gospa Veronika Bizjak, je še dejala prof. Merkujeva,

"obnavlja ljudsko tradicijo narodnih motivov ter preko pesniškega navdaha izpoveduje duševne napetosti: hrepenenje, bolečino, domotožje... Čeprav začetimo v poezijah bolečino, notranji nemir, gre vendar za iskreno in globlje razkrivanje čustev, ki so del življenja. Ko se vživimo v vsebino poezije, neizbežno priključimo na dan lastne bežeče tre-

nutke, ki si se s podobnimi občutki spoprijemal. Prav v trenutku, ko jih po zaslugi pesnice podoživljaš, začutiš človekovo bližino: v moči izpovedi se prenosi življenjska sila, volja po iskanju lepega." V moči korenin čuti Veronika Bizjak čvrsto oporo. Iz ljudske zakladnice nenehno črpa to življenjsko linjo in jo vnaša v naš prostor.

Prisotni so se lahko z izpovednostjo pesmi Veronike Bizjak neposredno seznanili preko recitala mladih članov SKD Primorec Manuele in Kristine Carli, Selme Kralj, Ane Lokatos, Danijela Malalana in Veronike Bizjak same. Večer je popestril tudi nastop mlade in nadarjene violinistke Sandre Stopar.

Kot nam je kasneje v sproščenem pogovoru povedala predsednica SKD Primorec, gospa Anica Malalan, bodo na sporedu v bližnji prihodnosti še razstava narodnih noš, ki so jih pripravile udeležene tečaja, ter gostovanja sorodnih društev. Sicer bo razstavna dejavnost še naprej predstavljala lep del dejavnosti društva, načrtujejo pa tudi priložnostna predavanja, tečaje; stekle pa bodo tudi priprave na počastitev 100-letnice društva, ki bo l. 1998.

Omeniti je še treba, da bo razstava odprta danes in jutri od 18. do 20. ure, pojutrišnjem in v nedeljo pa od 17. do 20. ure.

IŽ

BARKOVLJE / 5. OKTOBRA

ROŽNOVENSKA PROCESIJA V BARKOVLJAH

Leta 1855 so Barkovljani z gorečo molitvijo rožnega venca izprosili pri Mariji, da je Bog po njenem posredovanju ustavil smrtonosno koleru. V zahvalo so ustanovili bratovščino rožnega venca, ki še živi.

Kdor želi, se lahko vpiše pri g. Špehu. Zaobljubili so se tudi, da bodo imeli na prvo nedeljo v oktobru procesijo. Ta se navadno vije ob

morju. Letos bo procesija s kipom Matere Božje v nedeljo, 5. oktobra, po maši ob osmih. Vodil jo bo škofov vikar msgr. Franc Vončina. Spremljali jo bodo proseška godba, molitev in petje. K udeležbi vabimo vse, zlasti skavte in ljudi v narodnih nošah. K zahvali bomo dodali prošnjo, naj nas Bog obvaruje pred hudimi boleznimi današnjega časa.

ŠE EN UTRINEK IZ SKAVTSKEGA ŽIVLJENJA

POTOVALNI TABOR NOVICIATA

- PRISRČNO-BRUNDAJOČI VOLK

jezero ali Ledvica, to pa zato, ker ima obliko ledvice. Nato so še Dvojno jezero, Močivec, Zeleno jezero, Rjava mlaka, Jezero v Podstenju ter še žal posušeno jezero v Laštah. Pot med jezera ni bila prav nič lahka, tako da smo trudni dospeli do kočice na Prehodavcih. Sprva smo mislili, da se bomo povzpeli na vrh Trigla-

va že četrti dan, a vzpon smo morali odložiti na naslednji dan zaradi slabih okoliščin. Ta dan je bil najzahtevnejši, ker smo se s Prehodavcev (2.071 m) povzpeli čez Hribarice (2.358 m) dol do Tržaške kočice (2.152 m) spet na Planiko (2.409 m) do Kredarice (2.515 m) pa spet do Staniča (2.332 m).

Prišel je čas vzpona. Zbudili smo se zelo zgodaj, da ne bi dobili na Triglavu gneče. A zaman, saj smo za vzpon rabili kar precej časa, ker smo ob skalah čakali na ljudi, ki so prihajali z vrha. Ko smo prišli do vrha, smo bili zelo zadovoljni, da nam je uspel tak podvig. Naš voditelj Bistri smjak nas je krstil po "triglavsko", tako da nas je še drugi dan bolela zadnjica. Z vrha Triglava smo se spustili do Vodnikove kočice, kjer smo prespali. Naslednjega dne smo se napotili do kočice na Uskovnici do Srednje vasi pri Bohinjskem jezeru. Tam smo v župnišču srečali skavte iz Ljubljane, ki so bili tudi sami namenjeni na najvišjo slovensko goro. V nedeljo zjutraj smo z njimi imeli skupno sv. mašo, ki jo je daroval duhovni vodja ljubljanskih skavtov. Naš tabor se je bližal h koncu. Napotili smo se še do Bohinjske Bistrice, kjer smo čakali na vlak. V Sežani pa nas je že čakala gneča staršev in prijateljev, ki so nas pospremili domov.

OBVESTILA

SLOVENSKI VISOKOŠOLSKI sklad *Sergij Tončič* v Trstu obnavlja letno nagrado *Dr. Frane Tončič*. Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije do 31.10.1997 Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. sv. Frančiška 20/I. Prejeta dela bo ocenjevala komisija, ki jo bo imenoval upravni odbor Sklada, nakar bo februarja prihodnjega leta sledila nagraditev.

SLOVENSKA ZAMEJSKA skavtska organizacija - 4. steg iz Trsta vabi v svoje vrste nove člane. Za otroke od 7. do 10. leta, voliče in veverice bo prvo informativno srečanje v soboto, 27. t.m., ob 15. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu (ul. Brandesia 27). Za nekoliko starejše (od 11. do 16. leta) se bo srečanje vršilo isti dan in v istem kraju z začetkom ob 15.30. Podrobnejše informacije dobite pri Katji Volpi (tel. 314748) in Jordanu Pisani (tel. 398597).

SLOVENSKA SKUPNOST prireja dvodnevni izlet na Štajersko 11. in 12. oktobra letos. Cena: 150.000 lir, ki jih je treba plačati ob vpisu. Vpisovanje: Mario Kralj (9-12) tel. 639126, Antek Terčon (v večernih urah) tel. 299509.

LECTIO DIVINA bo v boljunski cerkvi v soboto, 27. 9., ob 21. uri. Vodi msgr. Franc Vončina.

V PONEDELJEK, 29. t.m., bo Slovenska Vincencijeva konferenca začela delavno leto s proslavo goda svojega zavetnika sv. Vincencija Pavelskega in proglastitve za blaženega Antona Friderika Ozanama, ustanovitelja svetovnih Vincen-

cijevih konferenc. Pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu v Trstu, ul. delle Doccie 34, bo ob 16. uri g. Jože Špeh daroval sv. mašo. Sledila bo družabnost, pri kateri bo ravnateljica poročala o koloniji v Comegliansu. Vabljeni!

V ČETRTEK, 2. oktobra, bo ob 16. uri v barkovljanski cerkvi ura molitve za družine, mladino in duhovne poklice. Vodil jo bo g. Jože Špeh. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja izlet v Škofjo Loko, na Visoko in v Crngrob v soboto, 11. oktobra. Vpisovanje pri Fortunatu, ul. Paganini 2 v Trstu do 4. oktobra.

DAROVİ

ZASVETO Goro: Vilma Sančin daruje 200.000 lir v spomin na sestrično Sabino.

ZAREVEŽE: župnija sv. Roka v Nabrežini v spomin na Mater Terezijo daruje za reveže 2.000.000.

V SPOMIN na pok. s. Silvano Lojzka 25.000 za Sv. Goro, 25.000 za slovenske misijonarje in 50.000 za misijon s. Mirjam Praprotnik v Albaniji.

V POČASITEV spomina dragega Milana Lipovca daruje Nada Pertot 100.000 lir za Goriško Mohorjevo družbo, ki je z drobno knjižico opozorila slovenske bralce na tega našega premalo poznane pisatelja.

V SPOMIN na Milana Lipovca darujeta žena Dora in sestra Zora 500.000 lir za Goriško Mohorjevo družbo.

GLASBENA MATICA - TRST

v sodelovanju z občino Trst - Odborništvo za kulturo prireja v soboto, 4. oktobra, ob 20.30 v dvorani Tripčevih na Trgu Libertà 11

koncert pevskega zbora iz St. Petersburga

CAPELLA M. I. GLINKA

DIRIGENT: Vladislav Černušenko

NA SPOREDU: P.I. Čajkovski, P.G. Česnokov - Pravoslavna liturgija. Prodaja vstopnic od 24. 9. 97 pri blagajni gledališča Verdi od 9. do 12. ter od 16. do 19. ure.

KLUB PRIJATELJSTVA PRIREJA IZLET V ŠKOFJO LOKO

MARCEL PETKOVŠEK

Klub prijateljstva načrtuje za soboto, 11. novembra, izlet v Škofjo Loko. Obisk mesta, ki je polno spomenikov preteklosti in tako malo znano nam Primorcem, ker leži izven glavnih poti Slovenije, bo gotovo izpolnilo želje vsakega udeleženca po boljšem poznanju naše matične zemlje. Škofja Loka je zrasla ob sotočju reke Selščice, ki pritoka od severa, in reke Poljanščice, ki prihaja od zahoda. Leži tam, kjer ravninski svet prehaja v nižje hribovje, ki dobi ime po tam ležečem mestu. Mesto je nastalo že v zgodnji zgodovini, ob srečanju naravnih poti. Bogato mesto, kjer so cvetele vse mogoče obrti, potrebne v vseh časih, in se razvijale po potrebi časov, je vzbujalo spoštovanje in občudovanje bližnje in oddaljene okolice. Mesto je znamenito in dosti

je spomenikov iz slavne, zlasti delovne preteklosti. Mesto je bilo namenito in sedež neslutene razvoja: šole, organizirane približno tako kot zdaj, so imeli že od l. 1627. Pa tudi skrb za bolne in socialno ogrožene meščane je bila tam razvita od l. 1547. Tudi za duhovno življenje je bilo primerno poskrbljeno. Leta 1271 je omenjena cerkev sv. Jakoba, glavna in največja cerkev v tem kraju. Izlet v Škofjo Loko bo zelo zanimiv in bomo spoznali, kako se je tudi med Slovenci razvijalo življenje v preteklosti: tako kot pri drugih naprednih narodih. Tega nismo mogli spoznati tedaj, ko so bile pri nas meje neprodorne in se je, zlasti po koncu prve svetovne vojne, zdelo, da je samo pri nas vse lepo, napredno in vzorno in o sosedih se ni govorilo!

OB ŽIVLJENJSKEM JUBILEJU MSGR. FRANCA MOČNIKA

KAZIMIR HUMAR

Slovenska verska skupnost tostran in onstran državne meje bo 26. septembra obhajala življenjski jubilej msgr. Franca Močnika; ob 19. uri bo zahvalna maša pri sv. Ivanu. Ob tem želim navesti nekaj osebnih spominov...

Kot gojenci malega semenišča v Gorici smo večkrat na svojih sprehodih srečevali tudi tedanje bogoslovce. Tedaj smo vsi nosili talarje. Med bogoslovci je eden zbuja posebnost: to je bil Franc Močnik. O njem smo vedeli, da je v Bologni študiral matematiko in se nato odločil za bogoslovje. To nam je zbuja posebno pozornost in začudenje, saj tega nismo bili vajeni. To je moj prvi spomin na Franca Močnika. Pozneje se je zgodilo, da je prišel v Vrtojbo in postal moj župnik, obenem sva se srečevala v malem semenišču, kjer je poučeval matematiko in fiziko v višji gimnaziji in na liceju. Od takrat se najina pota niso več razšla.

Jubilant je Idrjčan, rodil se je 26. septembra 1907 kot sin rudarja. V Idrji je opravil ljudsko šolo in nato realko, nakar se je vpisal na univerzo v Bologni. Idrja je sploh dala veliko študentov, v mojih letih jih je bilo v malem semenišču vsaj pet, ki pa niso vsi postali mašniki. Toda zgodilo se je, da se je mladi visokošolec Močnik udeležil duhovnih vaj za fante v malem semenišču. Vodil jih je tedanj spiritual Leopold Cigoj. Ko je prišel k njemu na razgovor Franc Močnik, mu je Cigoj vrgele trnek: "Zakaj bi ne šli za duhovnika?" Odgovor: "Vse prej kot to!" Toda beseda je padla na rodovitna tla. Med počitnicami je razmišljal in Sv. Duh ga je razsvetlil. Jeseni se je priglasi za goriško bogoslovje. Tako se je začela njegova duhovniška pot, saj je prejel mašniško posvečenje 17. marca 1934.

Ta pot ni samo dolga, temveč tudi pisana. Njegova prva služba je bila v Črnem vrhu, kjer so takratne oblasti aretirale in obsodile župnika Filipa Kavčiča. Kot izvrsten pevec je takoj uvedel ljudsko petje. Podobno se je zgodilo v Vrtojbi, kamor je bil prestavljen. Nadškof Karel Margotti ga je hotel imeti blizu Gorice, da bi bil profesor v malem semenišču. V Vrtojbi je prav tako kmalu uvedel ljudsko petje in ob nedeljah še drugo mašo. V semenišču je pa učil in se vozil s kolesom. Toda v stolnici se je izpraznilo mesto stolnega vikarja za Slovence in na to mesto je prišel Franc Močnik. V bogoslovju so potem potrebovali spirituala, duhovnega vzgojitelja za bogoslovce. Na to mesto je nadškof imenoval Franca Močnika leta 1943. Tam je marsikaj doživel skupaj z bogoslovci posebno maja 1945. Zato se je začasno umaknil v Brda. Ko so jugoslovanske čete zapustile Gorico, se je vrnil.

V Parizu so se zmagovalci zmenili, da bodo Primorsko razdelili. Sklep je stopil v veljavo 15.9.1947. Vatikan je

poznal razmere v Titovi Jugoslaviji, zato so si zamislili cerkveno upravno ureditev in ustvarili apostolsko administraturo za oni del goriške nadškofije, ki bo prišla v novo državo. V ta namen je kot administratorja nadškof predlagal dr. Močnika, zato ga je imenoval za župnika v Solkanu z namenom, da bo vodil del nadškofije, ki bo prišel pod Jugoslavijo. Tako je dr. Močnik zapustil bogoslovno semenišče in šel 1947 v Solkan, v pomoč so mu pridružili Ivana Kretiča. Toda zgodilo se je, da so ga prav kmalu nasilno izgnali iz države. Toda obrnil se je na Ljubljano in se vrnil v Solkan. V Solkanu pa ga oblast ni hotela trpeti, zato so ga drugič izgnali. Sestra Pavla, ki mu je gospodinjala, o tem piše v svojih spominih:

"Dne 7. oktobra je bil praznik rožnovenske M.B. in s prijateljico Jelko sva šli na Sv. goro. Naslednji dan, v nedeljo, pa je šel brat Franc, ker ni mogel z nami v soboto popoldne. Medve z Jelko sva šli popoldne k blagoslovu v solkanske cerkev in potem malo na obisk h kaplanovi sestri v kaplaniji blizu cerkve; kaplan je bil g. Robert. Kar naenkrat pride v kaplanijo skupina moških divjih obrazov. Kričali so: »Kje je Močnik, kam ste ga skrili? Vse smo preiskali, tudi

Jubilant na nedavnem praznovanju v rodni Idrji

župnišče. »Ko sem prišla k sebi, sem rekla: »Na Sv. goro je šel.« A tako, sedaj ga bomo našli. Čez čas sva šli na okno župnišča in neka ženska je začela kričati: »Ravno sedaj so ga odpeljali in ga peljejo naprej.«

Res so ga znova peljali do meje in drugič pahnili čez mejo. Tako je bilo usojeno dr. Močniku, da ostane v Gorici po božji Previdnosti na svojo in našo srečo. Nadškof ga je imenoval za ravnatelja v Alojzijevišču in profesorja. Ravnatelj Josip Nemeč je iskal profesorja za gimnazijo in licej, ker so nekdanji jugoslovanski profesorji s prihodom Italije v Gorico morali pustiti svojo službo. Tako se je obrnil tudi

na Franca Močnika za pouk fizike in matematike. Odprto je bilo Alojzijevišče in nadškof ga je imenoval za vzgojnega vodjo v tem zavodu. Alojzijevišče je potem vodil do leta 1982, ko so zavod zaprli zaradi pomanjkanja dijakov. Zadnje leto sta namreč bila vpisana le dva. Razmere so se namreč spremenile in dijaki so se v šolo vozili ali z avtobusom ali z avti.

Mimogrede je opravljal še druge službe. Po smrti mgr. Mirka Brumata leta 1950 je bil tri leta voditelj goriške Marijine družbe. Ko je bilo ustanovljeno versko središče za Slovence v Gorici leta 1972, je postal prvi župnik oz. skrbnik v cerkvi sv. Ivana. Naj povem še, da je v Žabnicah dal zgraditi kočjo sv. Jožefa, kjer je ob počitnicah letovala naša mladina in smo številni bili deležni njenega gostoljubja. Mnogi so še danes. Ko smo slovenski duhovniki leta 1945 začeli izdajati tednik *Slovenski Primorec*, je dr. Močnik pristopil k uredniškemu odboru in v prvi številki tega tednika napisal uvodnik; v njem je začel smernice ne samo temu tedniku, temveč tudi njegovemu nasledniku, *Katoliškemu glaslu*. Naj povem še, da je po smrti g. Stanka Staniča novembra 1955 postal tudi odgovorni urednik tega tednika.

Naj zaključim te bežne spomine. Tudi letos je msgr. Močnik spremljal romarje v Lurd v organizaciji Unitalsi, prvi dan septembra pa se je udeležil skupnega slovenskega romanja na Barbano in v avtobusu prepeval, kot da bi bil mladenič.

OB 500-LETNICI CERKVE V PODTURNU

V Podturnu (San Rocco) so se preteklo nedeljo pričela celoletna slavlja ob 500. obletnici cerkve, ki je posvečena sv. Roku, zavetniku vseh bolnikov...

Kot je na tiskovni konferenci prejšnji teden povedal podturnski župnik in znani organizator goriške dobrodne ustanove Karitas Ruggero Dipiazza, so pred 500 leti prebivalci Podturna zgradili cerkev sv. Roku v čast predvsem v zahvalo svetniku po hudi kugi, ki je takrat opustošila Goriško. Župnik Dipiazza je dejal, da so se odločili za praznovanje 500-letnice cerkve sv. Roka tudi zato, ker bo podturnska župnija letos imela sinodo, duhovno prenavo. Ko je govoril o Podturnu, je povedal, da je že sama beseda Podturn dovolj zgovorna, ker je sestavljena iz slovenske in nemške besede; pomeni "kraj pod stolpom". Stolp-turn po nemško pa je stolp Lantierijeve palače, v kateri je bila tudi tiskovna konferenca. Dipiazza je dejal, da je bil Podturn pretežno furlanski, da pa je v njem živelo veliko Slovencev in do začetka prve svetovne vojne tudi Nemcev. Poudaril

FOTO BUMBACA

je, da praznovanje podturnske skupnosti organizira župnija zato, ker čutijo, da se morajo med seboj povezati in se kot kristjani tudi duhovno prenoviti s sinodo, ki bo trajala leto dni. Praznik pa je namenjen vsem prebivalcem Podturna ne glede na veroizpoved, saj je po mnenju župnika Dipiazza danes potrebno spet občutiti pripadnost neki skupnosti in biti njen član.

Tako bodo konec meseca oktobra izdali knjigo kronike Podturna in pripravljajo tudi razstavo, ki naj bi jo organizirali naslednje pomlad. Na razstavi bodo predstavili dokumente, ki govorijo o življenju in delu v Podturnu.

"Naš namen je združiti vse ljudi Podturna, napraviti to,

kar se do sedaj pri nas že dolgo ni zgodilo!" je dejal župnik, ki je tudi govoril o poraznem stanju ločevanja med narodnostmi na Goriškem.

Praznovanje se je pričelo že prejšnji petek, ko so najprej pritrkovalci privabili vernike k večerni sveti maši. Po maši je bilo predavanje profesorja etike Luciana Padoveseja, ki je govoril na temo: 1497-napravili so zgradbo cerkve, 1997-sedaj moramo zgraditi ljudi, se pravi: Cerkev. V soboto so pripravili koncert in v nedeljo, 21. t.m., so imeli slovesno mašo, pri kateri je pel zbor iz Podturna, ki ga je vodil Lucio Rapaccioli, na orgle pa je igral prof. Boris Štakul, tudi sam Slovenec iz Podturna.

JUP

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

AVTOPORTRET, PO 1971, BRON

razstava del FRANCETA GORŠETA ob 100-letnici rojstva

O umetnikovem opusu na Primorskem bo spregovorila prof. Verena Koršič Zorn; Sodeluje MePZ F.B. Sedej iz Števerjana

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž
sreda, 1. oktobra 1997, ob 20. uri

RAZSTAVA BO ODPRTA DO 12. OKTOBRA 1997
PO NASLEDNJEM URNIKU:
OD PONEDELJKA DO PETKA OD 17. DO 19. URE.

HVALA, NONA ROŽA, HVALA ZA VSE!

Zvok, ki je iz različnih okoliških vasi z rahlo časovno razliko naznanjal opoldanski počitek in večerni avemarija, je skozi njeno preizkušeno življenje spremljala stara in priljubljena domača navada: čisto rahlo je sklonila glavo, spokorno se je dotaknila prsi, v mislih zahrepenela po nadnaravnem in njene hrapave roke so se sklenile v kratko molitev. "Daj no sinek," mi je dejala, "pa še za verne duše pomoliva, da jim bo laže."

Tokrat pa je veliki zvon drugače ubral svojo pesem; nič več veselo in slovesno kot ob nedeljah in velikih praznikih, ko se je peš ali s kolesom odpravljala k maši; nič več vabljivo in prijetno kot takrat, ko je naznanjal večerne obrede ali šmarnično pobožnost.

Žalostno in otožno je zdaj prišepnil in se vdano poklonil njej, ki je zvesto in vztrajno ter s tolikšno vnemo sledila njegovim klicem skozi vse življe-

nje. Grenak bo ostal spomin na zadnja leta njenega življenja, ko je betežna in nemočna potrpežljivo in vdano prenašala bolezen ob nenehni prisotnosti najožjih družinskih članov. Svojih bolečin in duševne stiske ni prenašala z objokovanjem in tarnanjem nad lastno usodo: težave je spremljalo le tiho ječanje, ki je našlo svoj spokojni mir v odrešujoči molitvi. Tudi najtežjim trenutkom, ko človeško razsodnost že izpodjedajo prvi znaki nemoči in vdanosti, je znala pokončno kljubovati, upajoč v božjo previdnost in vsemogočnost.

Prijetno in živo bo vklesana njena podoba, ko se je vedra in nasmejanega obraza nepričakovano pojavljala na obiskih ter se v njenih žepih vedno našla skrbno zavita slaščica. Tudi razpoložljivost, razsodnost, modrost, predvsem pa odprtost in strpnost, ki so spremljale vsako njeno oceno, ugotovitev ali preprost pogovor, bodo pustile neizbrisno sled v prijetnem in trajnem spominu nanjo. Njeni nauki se niso nikoli zdeli niz zviška leteče obsodbe ali moreče in lajnaste pridige, bili so le neusiljivi nasveti izkušene osebe, ki je v življenju veliko izkusila in prestala. V sebi je nosila neprecenljivo izkušnjo, ki jo je znala nesebično in širokogrudno razdajati. V njej pa je bila vedno prisotna zavest, da se tudi v visoki in častiljivi starosti lahko skrivajo negotovost, dvomi in končno občutek nemoči in neobglenosti pred življenjsko usodo, ki je slehernemu človeku v drugačni obliki zapisana.

Hvala, nona Roža, hvala za vse.

CONCORDIA ET PAX: 4. OKTOBRA MAŠA NA TRNOVEM

Za Združenje Concordia et pax odgovorni urednik nadškofijskega lista Voce isontina g. Renzo Boscarol prijateljsko vabi k maši v cerkev na Trnovu v soboto, 4. oktobra, ob 15. uri. Udeleženci se bodo pri svetem obredu spomnili vseh žrtev nasilja in se bodo nato ustavili pred trnovskimi brezni. Ob tem se g. Boscarol spominja umrlega senatorja Darka Bratine, ki je vedno z navdušenjem podpiral to in tovrstne pobude.

Vsi so torej vabljeni k tej že tradicionalni maši, da bi se v tišini in zbranosni spomnili na trpljenje naših ljudi.

"GORICA V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI" ZA ITALIJANSKE SOSEDE

"NAŠA OBVEZA ZA KULTUREN VSTOP V TRETJE TISOČLETJE"

JURIJ PALJK

FOTO BUMBACA

V petek, 19. t.m., je bila dvorana Državne knjižnice v Gorici nabito polna. Zares lepo število ljudi se je zbralo na predstavitvi italijanske izdaje knjige Goriške Mohorjeve družbe *Gorica v slovenski književnosti*. Knjiga, ki je postala uspešnica že v slovenski izdaji, je tako slovesno našla svojo pot med italijanske bralce, in če je res, da se dan po jutru pozna, potem lahko rečemo, da je imela Goriška Mohorjeva družba več kot samo prav, da se je odločila za italijanski prevod antologije slovenske literature o Gorici v Dantejev jezik. Prof. Lojzki Bratuž gre zahvala za potrpežljivo in nikoli poplačano delo, ko je zbirala literarne tekste in pripravljala spremni esej ter biografske podatke; zahvala pa tudi prevajalcem slovenskih tekstov v italijanski jezik.

Na predstavitvi je prisotne najprej pozdravil predsednik GMD msgr. Oskar Simčič, ki je v preprostih besedah jasno povedal, da GMD z izdajo knjige v italijanskem jeziku spet kaže svojo odprtost do sosedov, do večinskega naroda, kateremu nudi ponovno priložnost, da nas bolje spozna. Navajeni smo na skromnost sodelavcev GMD in tudi poseg dr. Simčiča je izzvenel tako, a vendar je bilo na predstavitvi vsakomur jasno, da gre za veliko delo, ki bo ostalo v zgodovini Slovencev kot pomemben mejnik.

Prof. Marija Kacin, ki je pri knjigi sodelovala kot ena vidnejših prevajalk, je v briljantni italijansčini spregovorila o knjigi, njenem pomenu za italijanske sosedne in tudi za nas Slovence. Jasno je predstavila zgradbo knjige in njeno vsebino, zaustavila se je tudi pri važnejših osebnostih, ki so trajno zaznamovale slovensko zgodovino. Poseben poudarek je dala trpljenju slovenskega naroda pod fašizmom in tudi povedala, da so v knjigi pomembni in dobro pripravljene bibliografski in biografski podatki o slovenskih pisateljih in pesnikih. Čeprav ni hotela nobenega slovenskega pisatelja ali pesnika osebno omeniti, ker se zaveda, kako pomembna je knjiga v celoti, se je prof. Marija Kacin vseeno zauzela pri briškem pesniku Alojzu Gradniku, katerega so prevajali v vse svetovne jezike, pri tržaškem pisatelju Borisu Pahorju, ki ga bolj pozna Pariz kot rodni Trst, pri Alojzu Rebuli, čigar roman izhaja te dni v Parizu, ter pri vedno aktualni in živi besedi pesnice Ljubke Šorli-Bratuž.

Prof. Marija Kacin si je v svojem nagovoru zaželela, da bi knjiga našla pot med italijanske bralce, posebno med mlade, in bi jim bila v pomoč, da bi lahko spoznali lastne korenine; v teh krajih so tudi Slovenci odigrali pomembno vlogo. Povedala je, da sta prihodnost in aktivno sožitje dveh narodov prav v medsebojnem poznavanju in spoštovanju in to ne v tistem, ki je polno retorike in praznih obljub, ampak v dejanskem vsakodnevnem življenju. Prof. Marija Kacin je sklenila svoj poseg z željo, da bi bila knjiga lepo darilo "našemu mestu" - prof. Kacinova je Goričanka - na pragu tretjega tisočletja, za katerega si je zaželela, da bi bilo plodnejše in predvsem pa bolj mirno.

Univerzitetni profesor Sergio Tavano je spregovoril za prof. Kacinovo in je v svojem dolgem posegu načel več tematik, ki bi si vsaka po svoje zaslužila večjo pozornost v naši sredi. Poudaril je, da je knjige izredno vesel; povedal je, da se zaveda, koliko truda je bilo vložene vanjo. Dejal je, da je izdaja tako pomembne knjige znak visoke omike in dokaz, kako plodna je bila slovenska veja na skupnem drevesu pluralistične in večnarodne Gorice. Prof. Tavano, ki je odlično poznavalec goriške zgodovine in od vedno zagovornik mirnega in plodnega sožitja med narodnostmi na Goriškem, je dejal, naj pomislimo samo na neko dejstvo, na katerega prevečkrat pozabljamo: "Ali ste že kdaj pomislili, da imamo v Gorici odlične pesnike v slovenskem, furlanskem, nemškem jeziku, celo v bizjaškem narečju? Na Goriškem smo imeli in imamo torej pesnike, ki so kovali svoje rime v maternem jeziku. Pesem ni samo neka umetniška izpoved, ampak je globlje in morda tudi najvišje pričevanje o lastni identiteti." Tudi prof. Tavano ni mogel mimo obdobja fašizma, ki je

napravil Slovencev na Goriškem in drugod neprecenljivo škodo, ko jih je hotel poitalijančiti, ko jim je prepovedal uporabo maternega jezika, ko jih je hotel "normalizirati", kot so takrat rekli poitalijančevanju. Ko pa je govoril o knjigi, se je spomnil obdobja, ko se ni tiskal skoraj noben prevod slovenskih del v italijanskem jeziku. To obdobje je bilo odločno predolgo, če navedemo Tavanov podatek, ki pravi, da od l. 1921 pa vse do 1974 skorajda ni bilo italijanskih prevodov slovenskih literarnih del. Govoril je tudi o poklonu slovenske literature Gorici in o tem, kaj je Gorica pomenila Slovencev. Ob koncu je prof. Tavano dejal, da se knjiga *Gorica v slovenski književnosti* odlično predstavlja, saj jo je lepo grafično "oblekel" Franko Žerjal, krasijo pa jo tudi barvne reprodukcije slovenskih slikarjev, ki so slikali goriške vedute in motive.

Ob koncu predstavitve se je vsem zahvalila prof. Lojzka

Bratuž, ki je dejala, da je hotela skozi literaturo pokazati na doprinos Slovencev samemu mestu in širšemu kulturnemu prostoru, v katerem Slovenci od vedno živijo. "Obenem," je dejala prof. Bratuževa, "sem hotela dati s to knjigo tudi otipljiv prispevek k sožitju in mirnemu ter plodnemu sobivanju in življenju Slovencev in Italijanov v naši deželi. Prav mirno in plodno sožitje je tudi naša obveza za dostojen in kulturn vstop v tretje tisočletje."

Za kroniko povejmo še, da se je predstavitve udeležil konzul Republike Slovenije Tomaž Pavšič, ki je pozdravil prisotne s sebi lastno ljubeznivostjo in duhovitostjo. Predstavitve sta se udeležila tudi senator Darko Bratina in predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin, medtem ko se predstavnikom goriške občinske uprave ni zdelo vredno priti v prostore mestne knjižnice.

IZRAZI SOŽALJA OB SMRTI SEN. BRATINE

Boleče je odjeknila vest o smrti senatorja Darka Bratine. Izgubili smo dragocenega sodelavca, ki je vedno na novo pronicljivo osvetljeval stanje naše manjšine in prinesel njen glas na državno in evropsko raven. Ob tem težkem trenutku izrekamo iskreno priznanje vsemu njegovemu delu ter izražamo sožalje njegovi družini in njegovim brezštevilnim prijateljem.

- SVET SLOVENSKIH ORGANIZACIJ

S senatorjem Darkom Bratino Slovenci v Italiji izgubljammo svojega najvišjega izvoljenega predstavnika in to v trenutku, ko bi ga posebno potrebovali. S širino in uravnovešenostjo, ki sta ga odlikovali, ter z ugledom, ki ga je užival v parlamentu, bi lahko v novih političnih razmerah dragoceno prispeval k reševanju problemov, s katerimi se Slovenci v Italiji že dolgo, predolgo, ukvarjamo, pa tudi k urejanju razmer v širšem prostoru, katerega del smo. Senator Darko Bratina ni bil človek akcije, bil pa je izrazit združevalni element. Ob njegovih kandidaturah za senat smo se Slovenci v Italiji prvič po drugi svetovni vojni obsežneje politično strnili, preraščajoč idejne, pa tudi geografske razdalje.

Svoj povezovalni talent je senator Darko Bratina posebno naravno uveljavljal v nelahkih odnosih med slovenskim in italijanskim življenjem, pa tudi v mednarodni politiki, kateri se je kot parlamentarec vse raje in uspešno posvečal. Bil je človek nove Evrope, v katero je globoko veroval in v kateri je videl veliko zgodovinsko priložnost za ureditev mirolnih odnosov med njenimi narodi, v prvi vrsti med slovenskim in italijanskim. Pretresena ob smrti senatorja Darka Bratine, se Slovenska skupnost klanja njegovemu spominu in izraža globoko sožalje prizadetim svojcem.

- MARTIN BRECELJ, DEŽELNI TAJNIK SSK
Ob nenadni smrti Darka Bratine izrekamo družini in svojcem občuteno sožalje.
- POKRAJINSKO TAJNIŠTVO SSK GORICA

Sočustvujemo s svojo voditeljico Majdo ob nenadni smrti dragega očeta. Svoje globoko sožalje izražamo tudi ostalim članom družine.
- SLOVENSKI GORIŠKI SKAVTI

Izrekamo iskreno sožalje Mili Bratina in družini za prerano izgubo očeta Darka Bratine.
- ODBOR, IGRALCI IN IGRALKE ŠZ OLYMPIA

TISOČ SLOVENCEV - TISOČ DAROV

ZA KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Ob življenjskem jubileju msgr. Franca Močnika sobrat 500.000; v spomin na pok. Pepija Sirka žena Hema 200.000 lir.

Svoj prispevek lahko nakažete na uredništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

DAROVİ

ZA CERKEV sv. Ivana: L. in E. Devetak ob poroki sina Igorja 700.000 lir.

ZA SLOV. misijonarje: Roza Jančič 50.000; Milka Mikulus 1.000.000; Albina Simčič 100.000 lir.

ZA MIS. Ivana Štante: Milka Mikulus 1.000.000; Cilka 50.000 lir.

ZA SLOVENSKO Karitas: Cilka 100.000 lir.

ZA ZAVOD sv. Družine: v spomin na pok. s. Beatriko Roman Vogrič 100.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Leopolda Batistič De Fraia v spomin na brata Alojza 100.000; Julka Batistič v spomin na brata Alojza 100.000; Lučka Carli v spomin na pok. Italijo Favretto 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 5.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: ob krstu Marte in Petra starša Roberto in Mirjam 250.000, Vinco 100.000, Tatjana 100.000, Danila 100.000 lir.

V SPOMIN na pok. Pepija Sirka daruje žena Hema po 50.000 za Novi glas in za Zavod sv. Družine.

ZA POPRAVILO cerkve v Štandrežu: v spomin na N. Baštjančič Meri 30.000, Claudia in Vida 50.000, Jordan z druž. 20.000; v spomin na svoje pokojne Nives 100.000; v spomin Pavla in Milke P. svojci 50.000; v spomin pok. staršev Tronci Jolanda 50.000; N.N. 50.000; Bernarda 100.000; Jolanda in Mirko 200.000; N.N. 50.000; N.N. 100.000; N.N. 90.000; N.N. 70.000; Plesničar 100.000; Jolanda 200.000; Marija in Rezi 200.000; N.N. 5.000.000; v spomin na pok. Edija Zavadlava Želka 100.000, Massimo 100.000, Lutman 50.000, Pepca P. 50.000, druž. Zavadlav 50.000, Lojzka 50.000, Ana 50.000, Vida Colja z druž. 50.000, Ema 50.000, boter Angelo 50.000, teta Roža, Perin, Pepi, Dušan in Duška z družinami 100.000, druž. Zavadlav 300.000, druž. Budal 100.000, Zdenka 50.000, Ninci 100.000, Brisko 85.000; v spomin na pok. Franca Cingerli Sonja 50.000; zakonca Paulin ob srebrni poroki 300.000; ob poroki Nardin-Velušček svojci 150.000; ob poroki Laganà-Battisti svojci 100.000; ob poroki Tabaj-Lutman svojci 500.000; Marko in Anita v zahvalo 50.000; Mirka Brajnik ob poroki sorodnice Nadje 50.000; Rena za čiščenje cerkve 100.000 lir.

ZA CERKVENI pevski zbor v Štandrežu: v spomin na pok. Edija Zavadlava druž. Zavadlav 200.000 lir.

OBVESTILA

ZARADI STISKE s prostorom bomo ostale članke objavili prihodnjich. Sodelavcem in bralcem se opravičujemo. - Ured.

V GALERIJARS na Travniku bo v četrtek, 25. t.m., ob 17. uri otvoritev razstave slikarke Claudie Raza.

V GALERIJARS Kulturnega doma v Gorici bo v petek, 26. septembra, ob 18.30 odprtje samostojne fotografske razstave Valterja Nauta iz Štandreža z naslovom *Doberdobsko jezero*.

SIRŠI ODBOR ZSKP se bo sestel v četrtek, 2. oktobra, ob 20.30 na sedežu v Kulturnem centru Lojze Bratuž.

NA GORIŠKI univerzi v ul. Alviano bo v petek, 3. oktobra, ob 17.30 predstavitev publikacije *Cerkev in družba na Goriškem ter njun odnos do vojne in osvobodilnih gibanj*.

UČITELJSKI ZBOR didaktičnega ravnateljstva ul. Brolo Gorica vabi vse ustanove in društva, ki nameravajo sodelovati s šolo, da pošljejo svojo ponudbo do 4. oktobra, tako da bodo šolski organi o tem razpravljali in sklepali.

IŠČEMO MIAJŠO žensko za občasnno delo (part-time) v gostilni v občini Sovodnje ob Soči. Zaželena sta urejenost in lep izgled - tel. 0481/882488.

ČESTITKE

Naš sodelavec Igor se je minulo soboto poročil s Silvio. Delavnemu Igorju in njegovi Silvii želimo sodelavci in uprava Novega glasa veliko dobrega na skupni življenjski poti ter veliko Božjega blagoslova.

Svojci in prijatelji želijo novoporočencema Silvii in Igorju veliko razumevanja in sreče na poti, ki sta si jo tako zavestno izbrala.

Slovenski goriški skavti se veselimo s Silvio in Igorjem ob njunem prvem koraku na skupni življenjski poti. Želimo jima obilo miru, sreče in božjega blagoslova.

Petra in Katarino je s svojim prihodom na svet neizmerno osrečila hčerka Ema. S svojim častnim članom - ustanoviteljem Združenja slovenskih katoliških skavtov in skavtinj - in mlado mamico - sestro skavtinjo - se veseli tudi goriška skavtska družina. Mali Emi pa želi, da bi veliko igro odigrala ob stalnem spremstvu angelčka varuha.

Uredništvo in uprava Novega glasa se veselita rojstva Veronike, ki je osrečila mamico Lucio in tateka Benija Kosiča.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage MILKE MIKULUS

se sestra Gabrijela skupno s sorodstvom zahvaljuje vsem, ki so v teh težkih trenutkih na katerikoli način počastili njen spomin, darovali za cvetje ali v dobre namene.

Zlatarna
ŠULIGOJ

Ul. Carducci 49 - GORICA

1897-1997
Posebne ugodnosti
ob
100-letnici

11

ČETRTEK
25. SEPTEMBRA
1997

PUBLIKACIJI, POSVEČENI IZIDORJU PREDANU - DORČETU

DOGAJANJE POD SENCIO TRIKOLORE

ERIKA JAZBAR

Na letošnjem Srečanju Slovencev v Matajurju, posvečenem spomenu na Izidorja Predana, ki je pred letom dni izdihnil ravno ob tej priložnosti, so predstavili dve novi publikaciji, posvečeni Doričevemu spomenu: izbor Predanove rubrike *Piše Matajurac*, ki ga je uredila Jole Namor, in dokumentarno pripoved v treh delih *Pod senco Trikolore* izpod peresa Pavla Petričiča.

Omenjeno knjigo je izdal Beneški študijski center Nediža v dvojni obliki, v italijanskem in slovenskem izvodu, založila pa jo je Zadruga Lipa iz Špetra. Publikacija se nam predstavlja na 125 zelo zanimivih in poučnih straneh, o katerih sam avtor tako piše v predgovoru: "Pričujoči zapis ne želi biti eden od tolikih dosjejev o tajnih vojaških organizacijah, ki so v Beneški Sloveniji kar mrgolele, da bi zavirale prosti razvoj slovenske manjšine, in ki smo jih poznali z imenom Trikolore. Moj namen je podati kratko pripoved o nekaterih dogodkih v letih po drugi svetovni vojni, pri katerih so tajne organizacije odigrale svojo vlogo. (...) Nesrečna

dogodivščina tega mladega Slovence (Predana op.p.), aretirana na osnovi neverjetnih sumničelj, je bila desetletja predmet najrazličnejših spekulacij. Niti na dan njegovega pogreba niso manjkale, ko bi pieteta le zahtevala, da sovrastva utihnejo."

Pripoved v obliki majhne trilogije (*Zlata koza svete Petronile*, *Šagra na Okroglici*, *Polnočna past*) se razvija v treh časovnih sklopih. Rdeča nit, ki povezuje dogodke, pa je delovanje tajnih, vendar Slovincem dobro poznanih vojaških organizacij, ki so bile posebno močne in aktivne v petdesetih letih, in sicer v času politično-vojaške krize med Italijo in Jugoslavijo. Petričič nam podaja zgovorno sliko dogajanja ter politični okvir temnih let, v katerih je bil 21-letni Slovenec aretirani: "24. oktobra zvečer (1953 op.p.) se je v Lazah komajda posušilo črnilo pod Cuffolovim peresom, ko se je mladi Izidor Predan vračal domov iz Gorice, kamor je bil šel na inštrukcije iz slovenskega jezika. Hotel je izpopolniti svoje znanje materinščine, da bi se v govoru in pisanju lahko ustrezno izražal." Toda pred gostilno v Hlo-

diču sta ga čakala orožnika, ki sta ga pospremila v kasarno.

Corpus delicti je predstavljal članek z naslovom *Vedno več italijanskih oboroženih sil v Slovenski Benečiji*, v katerem je Dorič opisoval položaj in vzdušje, ki ga je v Benečiji ustvarila prisotnost vojske. Zaradi pisanja je nato čakal na proces do 7. maja 1964 (dan njegovega 22. rojstnega dne), to pomeni, da je "preventivno" predsedel celih šest mesecev v zaporu preprosto zato, ker je napisal članek, v katerem naj bi izdajal vojaške tajnosti. Petričič spremlja celotno težko obdobje s pričevanji, članki iz krajevnega časopisja, z iz-

sledki videmskega porotnega sodišča ter osebnimi spomini, vključno s procesom ter odmevi, ki jih je sprožila razsodba.

"S pričujočim delom sem skušal povzeti nekaj iz življenja Slovencev v časih, ko so bile možnosti razvoja etnične in jezikovne identitete zelo meglene in jih je zavirala "prisilna moč institucij (če lahko povzamem evfemistični izraz pomembnega italijanskega politika), torej šole, tiska, urave, pravosodja, gospodarskih diskriminacij in, kot bi vse to ne bilo dovolj, v družbi razširjenih tajnih oboroženih organizacij, ki jih je urejala sama država. Na drugi strani barikade je stalo nekaj stotin kmetov, duhovnikov, izseljencev, z redkimi intelektualci, ki so se vztrajno sklicevali na naravno pravico do jezika in kulture očetov in na ustavno pogodbo."

Ob groženosti, jezi in drugih občutkih, ki nas spremljajo, ko beremo o takih dogodkih, se obenem nekako oddahnemo, če pomislimo, da se je v zadnjih letih v Benečiji vzdušje precej spremenilo; in če ne moremo še trditi, da je prišlo do normalizacije in mirnega sožitja med družbenimi elementi, ki sestavljajo ta del slovenskega zamejstva, je pa res, da se (vsaj navidezno) premikamo v tako smer.

OB OBLETNICI ZDRUŽITVE PRIMORSKE Z MATICO

PO POLITIČNIH PROSLAVAH TUDI SOOČANJE ZGODOVINARJEV

MARJAN DROBEŽ

Proslave ob 50. obletnici združitve Primorske z matičnim narodom se v Novi Gorici in drugod ob slovensko-italijanski meji nadaljujejo; vseh seveda ni moč naštetih in obravnavati.

O velikih in zgodovinskih pomembnih temah o pariški mirovni pogodbi, novi jugoslovansko-italijanski meji in o priključitvi Primorske 15. 9. 1947 Jugoslaviji se bodo soočili tudi zgodovinarji iz raznih držav. Mednarodna konferenca se bo pričela v četrtek, 25. t.m., v prostorih Pokrajinskega muzeja v Kopru. Nadaljevala se bo v soboto v Kulturnem domu v Novi Gorici, kjer se bo istega dne tudi končala. Zgodovinarji imajo morda v marsičem enaka oz. podobna, lahko pa tudi različna stališča in poglede na dogodke pred pol stoletja na Primorskem. Pričakujemo, da bodo njihovi posegi stvarni, brez politične retorike, pa seveda aktualni. Pričakujemo lahko tudi nove podrobnosti, ki v zgodovini niso bili znani. Upoštevati je namreč treba, da so razne ustanove, ki preučujejo novejšo politično zgodovino, odprle svoje vire oz. arhive, kar velja tudi za Slovenijo in Italijo.

Mednarodna konferenca zgodovinarjev o pariški mirovni pogodbi, novi jugoslovansko-italijanski meji in o pridružitvi Primorske matičnemu narodu oz. njegovi novi državi, bo politiki lahko ponudila novo gradivo za njeno delovanje in usmeritev. Mednarodno konferenco so pripravili Znanstveno-raziskovalno središče v Kopru, Inštitut za novejšo zgodovino iz Ljubljane, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani, Pokrajinski muzej v Kopru in Goriški muzej v Novi Gorici. Potekala bo pod pokroviteljstvom predsednika Slovenije Milana Kučana, v novogoriškem delu Mednarodne konference pa bo udeležence pozdravil tudi predsednik parlamenta Janez Poldobnik. Na zborovanju bo sodelovalo nad 33 zgodovinarjev iz Slovenije, Italije, Rusije, ZDA, Hrvaške, Zvezne republike Jugoslavije, Francije in Avstralije. Pripravili so referate o omenjenih dogodkih pred pol stoletja, ki so zaznamovali zlasti odnose in razmere ob novi meji med Italijo in Jugoslavijo oz. pozneje Slovenijo, s čimer seveda v marsičem pogojujejo tudi sedanjo politiko in usmeritev obeh sosednjih držav.

Med temami, ki bodo naše bralce in slovensko narodnost v Italiji nemara zlasti zanimala, omenjamo naslednje: Jože Pirjevec (deluje v Trstu, a bo sodeloval kot zgodovinar iz Slovenije) bo obravnaval pot do pariške mirovne pog-

dbe, ki jo imenuje "diplomatski tek čez ovire". Pietro Pastorelli iz Italije bo razpravjal o italijanski politiki in vprašanju vzhodne meje te države. Leonid Gibjanskij iz Rusije bo imel poseg o Sovjetski zvezi in vprašanju državne meje na našem območju. Zachary Irwin iz ZDA bo razpravjal o politiki ZDA v odnosu do Jugoslavije po 2. svetovni vojni. Najbrž bo zanimivo in aktualno mnenje zgodovinarja iz Francije Vladimirja Clauda Fisera o slovenskih mejah, mejah slovanskega sveta, panslavizmu, komunizmu in geopolitiki v obdobju 1944-1947. Petar Strčić iz Hrvaške bo razčlenil udeležbo te države pri diplomatskih odločitvah nove Jugoslavije. Jerca Vodušek-Starič iz Ljubljane bo obravnavala razmejitve iz leta 1947, kot je razvidna v tujih diplomatskih arhivih. Giampaolo Valdevit iz Italije bo razčlenil zavezniško politiko do t.i. tržaškega vprašanja, slovenski zgodovinar dr. Dušan Nečak pa jugoslovansko-slovensko propagando v boju za zahodne meje. Gostja iz Zvezne republike Jugoslavije Marija Obradović bo podala referat o Vojaški upravi jugoslovanske armade v coni B. Dr. Nevenka Troha bo govorila o primorski duhovščini in njenem odnosu do novih slovenskih meja, Marco Galeazzi iz Italije pa o KPI in vprašanju Trsta. Maruša Zagradnik iz Slovenije bo imela poseg o pobegeh, optiranju in odseljevanju po novi razmejitvi v letu 1947. Katja Colja bo razmišljala o odnosu slovenskega tržaškega prebivalstva do ljudske oblasti in zaveznikov. Italijanski zgodovinar Alessandro Volk bo imel referat z naslovom *Naselitev istrskih beguncev v tržaški pokrajini, vidiki nacionalne bonifikacije*. Karl Stuhlpfarrer bo razpravjal o Primorski in avstrijskem pogledu. Božo Repe bo imel poročilo o meji in ekonomskem vprašanju v Sloveniji. Dr. Branko Marušič bo razpravjal o novi meji na Goriškem, Nataša Nemeč iz Goriškega muzeja pa bo obravnavala Manifestacije za novo mejo v obdobju 1945-1947. Aktualno in pomembno bo tudi razmišljanje Mirana Komaca iz Slovenije o povojnem nasilju v Beneški Sloveniji.

Obravnavani in drugi referati oz. posegi zgodovinarjev na Mednarodni konferenci zgodovinarjev o pariški mirovni pogodbi, novi jugoslovansko-italijanski meji in o združitvi Primorske z matičnim narodom oz. z njegovo novo državo, v Kopru in Novi Gorici, bodo zagotovo imeli velik znanstveni, strokovni in tudi politični pomen. Zaradi tega bi bilo prav, da bi omenjene referate in posege na omenjenem zborovanju pozneje natisnili v skupni publikaciji.

ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE 2006

KOROŠKI ŠPORTNIKI PODPIRAJO KANDIDATURO

ERIK DOLHAR

5. oktobra referendum. V boju tudi Veneto, Piemont, Salzburg in Kitzbühel. Spodbudne besede Samarancha. Kandidatura treh dežel tudi na internetu...

Na eni svojih zadnjih sej je krovna športna organizacija slovenske manjšine na Koroškem, Slovenska športna zveza (SSZ), soglasno podprla predlog, naj se zimske olimpijske igre leta 2006 priredijo na tromeji Avstrija - Slovenija - Italija. SSZ poudarja, da si je vse od svoje ustanovitve pred 50 leti prizadevala za večjo strpnost med športniki obeh narodov na Koroškem ter za tesno sodelovanje s sosedi, še posebej z najbližjimi. Tako je SSZ v preteklosti organizirala številne športne prireditve v deželi in tudi danes z lastnimi prireditvami ter z udeležbo na športnih srečanjih v celotnem prostoru Alpe Jadran aktivno prispeva k presejanju meja. ZOI leta 2006 v obliki "iger brez meja" so zato po mnenju SSZ ne le velik izziv z vidika športa in sožitja med narodi, temveč tudi priložnost za vsestransko promocijo tega čudovitega dela Evrope ob stičišču treh narodov in kultur. ZOI na tromeji bi bile v skladu z duhom evropske integracije

in Evrope brez meja, pomenile pa bi tudi močno spodbudo k še tesnejšemu sodelovanju udeleženi držav, dežel in regij na področju športa, gospodarstva, ohranjanju zdravega okolja, politike in kulture. Odprle bi se tudi nove perspektive gospodarsko šibkim regijam in turizmu omogočile novi vzpon, vsem trem deželam pa neprecenljiv napredek pri izgradnji sodobne športne, prometne, komunikacijske in ostale infrastrukture. SSZ poziva vse športnike, funkcionarje ter člane slovenskih športnih društev in klubov na Koroškem, naj se udeležijo referenduma 5. oktobra 1997 in glasujejo DA. SSZ tudi poziva Avstrijski olimpijski komite, naj se izreče za enkratni zgodovinski projekt "Iger brez meja" ter obenem izraža tudi

pričakovanje, da bosta kandidaturi podprla nacionalna olimpijska komiteja Slovenije in Italije.

Zimske olimpijske igre na Tromeji je v Celovcu podprla tudi Enotna lista, politična stranka koroških Slovencev. Izvedba "Iger brez meja" bi po njenem mnenju bila izredna priložnost za zblíževanje ljudi in krepitev sožitja v tem prostoru. Izražena pa je bila želja, da bi slovenščina postala dejansko tudi "olimpijski jezik".

V podporo kandidaturi za zimske olimpijske igre leta 2006 ob tromeji Avstrija - Slovenija - Italija je predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja Juan Antonio Samaranch v pogovoru s člani avstrijskega olimpijskega komiteja izjavil, da ima Tromeja nedvomno prednosti pred ostalimi kandidati.

V boj za ZOI leta 2006 sta se sedaj v Italiji uradno spustila še Veneto in Piemont, na kar je predsednik F-Jk Cruder (na sliki) polemično odgovoril. Italijanski olimpijski komite CONI bo vsekakor sprejel dokončno odločitev šele februarja 1998. V Avstriji se za kandidaturu poleg Celovca potegujeta še Salzburg in Kitzbühel. Tri dežele so pred kratkim dobile tudi svojo stran na internetu. Na naslovu "www.kaernten2006.com" so dostopne informacije o kandidaturi treh dežel, o načrtu Brez meja in posameznih mestih, ki bi gostila olimpijske tekmovalce z vsega sveta.

KANALSKA DOLINA

SVETE VIŠARJE ŠE ODPRTE

Ob koncu poletne sezone so Sv. Višarje še odprte. Svetišče na višini 1850 metrov, okrepčevalnice in razna gostišča ter seveda žičnica delujejo ob sobotah in nedeljah vse do prve nedelje oktobra. Ob lepem, skoraj že jesenskem vremenu je izlet v hribe še kako zanimiv in prijeten. Žičnica bo delovala še 27. in 28. t.m. ter 4. in 5. oktobra. Ob sobotah obratuje od 9. do 16.30, ob nedeljah pa od 8.30 do 18. ure. Letošnja sezona je bila zelo uspešna, kar se tiče obiskov na Sv. Višarjah, in to predvsem po zaslugi slovenskih romarjev in ljubiteljev gora. Družba Promotur, ki upravlja žičnico, je pripravila posebno presenečenje za 50.000-ega gosta. Možno je torej dobiti posebno priznanje za jubilejni prevoz na Sv. Višarje. Toplo vabljeni torej na jesenski obisk na Sv. Višarje!

V SENOŽEČAH ODKRILI SPOMENIK JUNAKU TIGRA DANILU ZELENU

MARJAN DROBEŽ

FOTO KROMA

svetil boju za svoje ljudstvo. Pravzaprav je polovico svoje časa - živel je v emigraciji v Ljubljani - preživel v Sloveniji, drugo polovico, v poletnih mesecih, pa v gverilskem križarjenju po vseh slovenskih krajih, ki so bili pod Italijo. Oborožen tudi s težkim orožjem, je prehajal prek meje največ skozi temne gozdove med Snežnikom in Postojno, na Pivko in od tam proti Trstu ali pa mimo Razdrtega proti Vipavski dolini. Od tod je krenil čez Posočje in prek bohinjskih hribov ali pa preko cerkljansko-idrijskih gora na ozemlje Slovenije. Eno samo tako gverilsko potovanje, ki je imelo velik politični in narodno-obrambni pomen in učinke, je trajalo približno en mesec.

Zelen ni nikdar spal pri zapuščenih ali sodelavcih iz TIGRA, temveč zmeraj na odprtem pod drevesi v gozdu ali pa v zapuščenih zgradbah, celo pod streho samotnih cerkva.

Ob odkritju spomenika je o Danilu Zeleni govoril predsednik Državnega sveta Slovenije dr. Ivan Kristan. Dejal je, da je deloval "v izjemnem času, ki je dovoljeval samo izjemne oblike odpora." Opozoril je, "da je imela organizacija TIGR sicer omejene vojaške možnosti, toda izredno moralno moč. Pravzaprav je ta revolucionarna in narodno-obrambna organizacija prva v Evropi pričela protifašistični boj. Danilo Zelen je tudi bil prvi slovenski partizan."

Nekdo je v teh jubilejnih dneh ob 50-letnici organizacije TIGR zapisal, "da kdo ve, kako bi Danilo Zelen, če bi ostal živ, svoje oborožene privržence iz vrst TIGRA usmeril v nadaljnji osvobodilni boj na Slovenskem." Za ponazoritev značaja in idealizma Danila Zelena pa navajamo njegove misli, ki jih je pogosto ponavljal sodelavcem. "Da veš, ne bomo dobili nobenega priznanja! Za naš boj ni plačila. A sam vendarle vidiš, da tega stanja pod fašizmom ne moremo več trpeti, da moramo to suženjstvo zlomiti, ta prezir naše slovenske govorice moramo zalučati nazaj v gobec tem fašistom." Avtor razmišlja v brošuri, ki ima naslov *Primorska nam je dala pogumnega bojovnika in junaka* ter je izšla ob odkritju spomenika v Senožečah, in piše tudi naslednje: "Njegov poslednji smrtni boj, 13.3.1941, je bil verjetno neprijeten vsem tistim, ki so čakali še mesec, dva do konca julija 1941, in še naprej, ter so dvignili puško proti okupatorju šele takrat, ko je Hitler pretrgal sramotni pakt Ribbentrop-Molotov."

Naj poudarimo, da je Danilo Zelen spadal v sam vrh evropskega protifašizma. Boril se je proti fašizmu in njegovi politiki ter izvjalci te politike. Cenil pa je svobodoljubne, demokratične in protifašistično usmerjene Italijane. V tem pogledu je bil vizionar.

SLOVENSKO ŠOLSTVO MED PRETEKLOSTJO IN PRIHODNOSTJO

PETER STRES

15. marca preteklega leta je bila v Republiki Sloveniji objavljena nova šolska zakonodaja. Poleg drugih so bili sprejeti zakon o vrtcih, Zakon o osnovni šoli, Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja... Na osnovi teh zakonov so bili v naslednjih mesecih izdelani podzakonski predpisi in normativi. Nastalo je nekakšno prehodno obdobje, ko nove določbe držijo samo v posameznih segmentih, kajti zakonodaja je bila narejena za bodočo devetletno osnovno šolo, ki bo začela šele po letu 2000. Glede nove šolske zakonodaje lahko komentiramo, da je formalno prekinila s "socialistično" zakonodajo, je pa v njej veliko značilnosti stare prakse in utečenih rešitev. Novosti zelo počasi pronicajo v delovanje šolskega sistema. Z določeno negotovostjo se pričakuje uvedba nove devetletne osnovne šole, to je vsolanje tudi generacije šestletnikov in s tem dveh različnih prvih razredov.

V tekočem šolskem letu v slovenskem šolskem sistemu posvečajo veliko pozornost pripravi prenovljenih ali novih učnih načrtov za predmete v devetletni osnovni šoli. Lani so osnutke novih učnih načrtov pripravljale skupine strokovnjakov, t.i. predmetne kurikularne komisije. Te so delovale na osnovi izhodišč Nacionalnega kurikularnega sveta in navodil za pripravo učnih načrtov za šole. Učitelji oz. profesorji jih bodo strokovno obravnavali na študij-

skih skupinah. Te študijske skupine združujejo učitelje istih predmetov v določeni regiji. Imeli bodo možnost razprave in oblikovanja mnenj, stališč in predlogov o celotnem učnem načrtu ali njegovih posameznih delih. Priporočila bodo posredovane predmetnim kurikularnim komisijam.

Pereč problem slovenske šole v Republiki Sloveniji je velik obseg učne snovi in s tem povezana nujnost memoriranja pri učencih. Upajmo, da bodo sodelujoči pri spremembah videli pred seboj učena in mu pripravili znosne in zanimive učne načrte in ne bodo preveč zagledani le v pomembnost "svojih" predmetov. V tem letu je čas in možnost za vsebinske spremembe.

Če na koncu pogledamo še nekoliko širše na področje šolstva, moramo zabeležiti, da to področje še vedno v pretežni meri obvladujejo vplivi leve politične opcije. Na Ministrstvu za šolstvo in šport ni prišlo do večjih sprememb. Vodenje Zveze prijateljev mladine Slovenije, ki posega s svojim delovanjem tudi v notranje funkcioniranje šol, je prevzela nekdanja vplivna poslanka LDS Vika Potočnik. Pod njenim vodstvom je ta organizacija prevzela od prejšnjega uredništva tudi izdajanje revije *Otrok in Družina* in v svojem okrilju imenovala novo uredništvo, ki sedaj ga vodi nekdanja poslanka Demokratov Slovenije Danica Simšič.

SONCE IN LED V NOVOGORIŠKEM KUK-U

PETA JUBILEJNA REVIIJA KOTALKARJEV

Novogoriški KUK - Klub za umetnostno kotalkanje, ki združuje nad petdeset kotalkaric in kotalkarjev, je pretekli petek in soboto pripravil peto kotalkarsko revijo z naslovom *Sonce in led*. Revijo, ki je ljubitelje kotalkanja uvodoma popeljala na sončne in peščne plaže Havajev, kasneje pa v svet tišine in miru na Severni pol, so si v Novi Gorici ogledali župan Črtomir Špacapan, Miloš Ložič, v.d. direktorja Javnega zavoda za šport, Vojko Orel iz novogoriške Športne zveze, Peter Brlec, Danilo Stepančič in Anton Grilj, predsednik, podpredsednik in sekretar Zveze kotalkarskih športov Slovenije, ter mednarodna kotalkarska sodnika Marija Brlec in Teri Sedej.

Odlične kotalkarice in kotalkarji, ki jih že leta zapored vodi, podučuje, usmerja in na nastope pripravlja trenerka Sonja Cernecca, pomaga pa ji Sandra Abate, so nastopili na domiselni reviji, ki so jo razdelili v dva vsebinska sklopa. Ob zvokih havajske glasbe (za glasbo je v sodelovanju z Radiom Robin in Zosso music shopom iz Nove Gorice poskrbel njen odlični poznavalec Ignac Stibilj) so se na novogoriško kotalkarsko ploščo spustile male in velike Havajke, ki so jih na ples vabili mali

MR

KVATRNICA NA MIRENSKEM GRADU

Letošnje kvatrnico veselje se je začelo že v četrtek pred praznikom, ko je Mirenski Grad dobil novo razsvetlavo. Cerkev Žalostne Matere Božje je poslej tudi v večernih urah vidna daleč naokrog, navdušenje vseh prijateljev mirenske božje poti se raztezalo v vprašanje, s katere strani je pogled manj lep.

Sama kvatrnica je ponovno izpričala svojo združevalno moč. Kakor domačini sploh ne morejo brez tega starodavnega praznika, je kvatrnica tudi letos privabila tudi številne vernike od drugod. Po tradiciji jih je bilo največ pri dopoldanski "deseti" maši in pri popoldanski sklepni slovesnosti. Kvatrnica je spet združila tudi mirenske duhovnike in rojake. Tako je v soboto, na predvečer, praznično mašo in procesijo vodil Aleksander Lestan iz Črniča, z njim pa sta sodelovali misijonarja Lojze Grilj s Sardinije in Ivan Štanta z Madagaskarja, za orglami pa je bil še četrti mirenski rojak Jurij Devetak iz Ljubljane. V nedeljo se jim je med somalci pridružil še Efreim Mozetič iz Šmartnega v Brdih.

Kvatrnica je združila tudi pevce iz Mira ter Rupe in s Peči, ki se že nekaj časa skupaj zavzeto pripravljajo na sklepno slovesnost jubileja mirenske župnije. Še posebej lepo so zapeli popoldne v takorekoč šestdesetčlanskem sesto-

vu pod vodstvom Andreja Budina in ob orgelski spremljavi prof. Huberta Berganta. Zahvalna *Jubilaum Messe* Josepha Gruberja je bila še posebej solistični izziv za mlado sopranistko Mirjam Pahor iz Rupe. Solista sta bila v maši tudi Zdravko Klanjšček iz Gorice, ki je isto mašo v Mirenci pel že v davnem letu 1961, in Damjana Čevdek s Peči. Vedno lepi sta tudi Gruberjeva *V večnem žaru* in *Teževa Oh, kje odtod*. Moški so popoldansko prepevanje sklenili še s pravim majhnim koncertom narodnih pesmi pred cerkvijo.

V imenu samostanske skupnosti na Gradu se je vsem zahvalil hišni superior in vizitator slovenske province Misijske družbe Zdravko Pogorelec.

In sporočilo letošnje kvatrnice? Mirenski župnik Ciril Cej je poudaril njeno pomenljivost v jubilejnem letu, ki nas zlasti zavezuje za prihodnost. Šempetrski dekan Jože Pegan pa je popoldne predstavil, kako nam je Žalostna Mati Božja blizu. Kot življenjski zgled je postavil njeno moč in trdnost pod križem, spomnil, da se prav pod križem začne neka nova stvarnost - stvarnost, ki se imenuje Cerkev, ter povabil, da v sebi ponovno odkrijemo bogastvo sv. krsta, zmeraj znova poglobljamo svojo vero in krščansko poklicanost.

PB

IZJAVA NOVOGORIŠKEGA MESTNEGA SVETA

O ZNANI RESOLUCIJI GORIŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Mestni svet občine Nova Gorica, ki bo zasedal 25. t.m., bo obravnaval tudi predlog protestne izjave, potem ko je občinski svet v Gorici sprejel resolucijo proti zaščiti slovenske narodne skupnosti v Italiji.

V predlogu dokumenta je poudarjeno, "da v Novi Gorici podpirajo odklonilna stališča, ki so jih sprejele organizacije Slovencev v Italiji, in menijo, da je vsebina resolucije občinskega sveta v Gorici v nasprotju z življenjskimi interesi prebivalstva na obeh straneh meje, saj izraža težnje, ki pomenijo nazadovanje od že dosežene stopnje sožitja in pravic Slovencev v Italiji. Posebej smo zaskrbljeni zaradi utemeljitvev v resoluciji, ki bolj spadata v ropotarnico zgodovine kot pa v Evropo tretjega tisočletja. Narodnostne pravice Slovencev v Italiji niso jamčene samo z ustavo italijanske republike, temveč tudi z mednarodnimi pogodbami in sporazumi, ki sta jih potrdili tako Slovenija kot Italija. Če se sedaj, 50 let po drugi svetovni vojni, ko je osnutek zakona o zaščiti Slovencev končno v

parlamentarnem postopku, v občinskem svetu sosednje Gorice pojavljajo tako sovražna stališča sosednje Gorice do Slovencev, njenih sodržavljanov in davkoplačevalcev, se upravičeno vprašujemo, kako naprej in kakšen je naš sosed. Upamo, da je to samo ena od negativnih epizod v zgodovini odnosov ob slovensko-italijanski meji na Goriškem in da bo tudi del goriškega občinskega sveta, ki je vključno z županom Valentijem glosoval za resolucijo, vendarle spoznal, da je uspešno in dolgoročno sodelovanje mogoče samo na obnovi vzajemnega spoštovanja enakopravnosti in dobrosamernosti..."

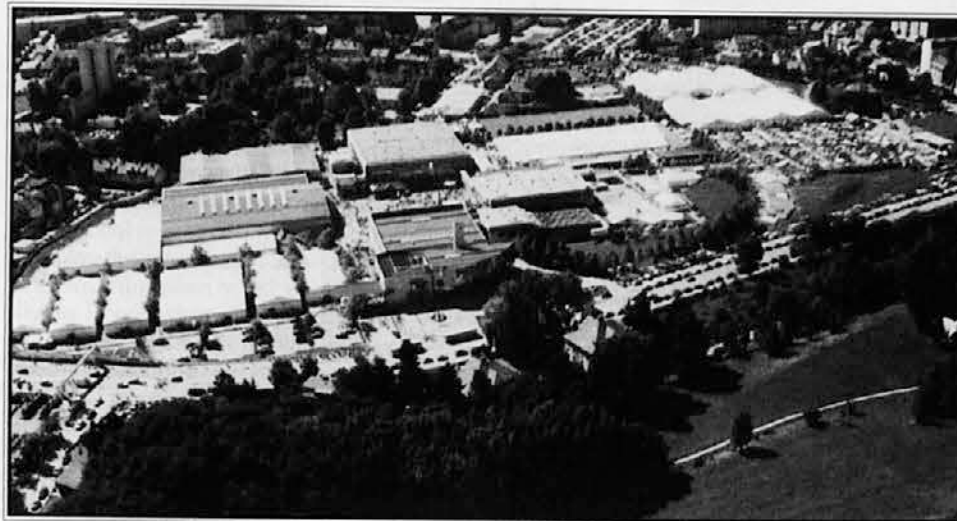
Dokončno besedilo izjave bodo oblikovali in sprejeli na seji. Naj ob tem spomnimo, da so na resolucijo proti zaščiti Slovencev v Italiji, ki jo je sprejel občinski svet v Gorici, novogoriškega župana Špacapana med uradnim obiskom obvestili predstavniki Slovenske skupnosti. Vodil jih je predsednik deželnega vodstva SSK dr. Bernard Špacapan. M.

30. MEDNARODNI OBRTNI SEJEM V CELJU OD 12. DO 21. T.M.

CELJE - SEJEMSKO MESTO

V petek, 12. septembra, je predsednik Republike Slovenije Milan Kučan v spremstvu uglednih gostov odprl v Celju 30. Mednarodni obrtni sejem. Na slovesnosti so z nagovori sodelovali predsednik upravnega odbora OZS Stanislav Kramberger, predsednik Obrtne zbornice Slovenije Miha Grah, župan Mestne občine Celje Jože Zimšek in drugi.

miko, kemijske izdelke, belo tehniko itd. Na enem mestu je bila ponudba Vse za otroka, kakor tudi športna in rekreacijska oprema. Veliko pozornost so zbuvali razstavljalci kozmetike, alternativne medicine, gospodinjstvih pripomočkov, svetil, glasbil itd.

Na zunanjih razstavnih prostorih pa je bila predstavljena strojna oprema, avtomobili in oprema, kamnoseštvo, kmetijska mehanizacija, gostinska ponudba itd.

Sicer pa je Celje staro mesto z vsaj 118-letno sejemske tradicije. Zaradi ugodne zemljepisne lege je že vrsto let gostitelj in organizator obrtno-podjetniških sejmov. Ta sejem je imel letos 55.000 m² razstavnih površin, na katerih se letno predstavlja okoli 2.700 razstavljalcev; celjske sejme pa obišče okoli 400.000 obiskovalcev.

G. DEVETAK

OBRTNIKI IZ TRSTA IN F-JK NA SEJMU V CELJU

V petek, 19. t.m., je skupina obrtnikov, v glavnem iz Trsta, obiskala Mednarodni obrtni sejem v Celju. Na sprejemu v standu tržaške trgovinske zbornice sta jih pričakala italijanski veleposlanik v Ljubljani Spinetti in predsednik zbornice Donaggio. Oba sta tudi pozdravila udeležence na uradnem sprejemu, ki ga je vodil podpredsednik Obrtne zbornice Slovenije in obenem predsednik sežanske območne zbornice Miro Klun. Ob tem so tudi odprli Dan Krasa z govorom odbornika za turizem sežanske občine Florjančiča, ki je prikazal štiri glavne zanimivosti kraško-brkinske turistične ponudbe (pršut, teran, Lipicanci, jame) in vse povabil na uspelo eno-gastronomsko degustacijo.

Med ostalimi nastopajočimi gre omeniti predsednika mladih podjetnikov v okviru obrtnikov Confartigiano Goverja in zastopnika obrtnikov Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Andreja Šika. Ta je podčrtal dolgoletno prisotnost slovenskih obrtnikov na celjskem sejmu, že tradicionalno sodelovanje z Obrtno zbornico Slovenije in pionirsko posredovalno vlogo SDGZ pri vzpostavljanju gospodarskega sodelovanja z raznimi dejavniki v sosednji državi in deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Novim stikom z združenjem furlanskih mladih obrtnikov in z deželno ustanovo za razvoj obrtništva ESA, o kateri je bil govor še v popoldanskem delu, ko sta bila prisotna predsednik te ustanove Pascolo in ravnatelj Rigonat ter na slovenski strani predsednik

obrtne zbornice Grah, je nemalo botrovala stanovska organizacija slovenskih obrtnikov iz F-Jk. Med glavnimi možnostmi je bilo omenjeno sodelovanje pri uresničitvi skupnih medobmejnih projektov s prispevki EU. Zamejske obrtnike sta vodila član ožjega odbora obrtne sekcije SDGZ Ezio Mauri in predsednik obrtnikov SGZ Gorica Drago Tomsič. Med udeleženci omenimo še obrtnike sorodne organizacije CNA iz Trsta.

V okviru standu tržaške trgovinske zbornice je razstavljalo več obrtnikov iz vrst SDGZ: umetnostni obrtnik Pavel Hrovatin iz Briščkov z značilnimi okrasnimi predmeti; gropajski mizar Dean Milkovič s kakovostno proizvodnjo vrat; kamnosek Pavel Purrič iz Repna, ki je obložil stand s snažnobelimi marmornatimi ploškami, za vzorec dvojnega programa matične firme Petrovizza Marmi z Repentabra in podjetja K v Sovodnjah ob Soči. Vsak po svoje je bil zadovoljen z udeležbo na letošnjem sejmu zaradi velikega števila obiskovalcev in kontaktov, a brez cenjenih iluzij. "Trebja se sejati" - so bili vsi trije mnenja - "in biti prisotni, saj rezultati ne pridejo sami..."

V istem standu so brhka dekleta, poleg pisanega materiala tržaškega podjetja za turistično promocijo, ponujala informacijsko gradivo o novi izdaji reklamne pobude Trieste City Club, ki bo startala oktobra. Tudi to je obetaven znak o novi občutljivosti krajevnega podjetništva za kupce in goste, ki prihajajo iz sosednje države.

ITALIJANSKO PRAVO

BO POSTAL PRIIMEK PREDMET PROSTE IZBIRE?

V tej zakonodajni dobi je bilo v rimskem parlamentu doslej predstavljenih že pet zakonskih predlogov za reformo sedanega sistema prenašanja priimka s staršev na otroke. V tem mesecu naj bi minister za enake možnosti Anna Finocchiaro že predstavila celo vladni zakonski osnutek na to temo.

Obstoječi predlogi (od petih so štirje iz vrst levičarskih strank) so si med sabo enaki v namenu, ki naj bi bil ovrednotenje materinega priimka, različni pa so si v načinu njegove izvedbe. Predlogi so v glavnem osredotočeni na tri vidike tega vprašanja: priimek zakoncev, priimek zakonitih otrok, priimek izvenzakonskih otrok.

Prva dva vidika sta med sabo tesno povezana. Največ zakonskih predlogov namreč uveljavlja načelo, po katerem morajo starši svobodno izbrati priimek svojih otrok. Zakonca naj bi namreč po poroki ohranila vsak svoj priimek, v poročnem aktu pa naj bi izbrala priimek svojih otrok. Omenjeni minister je mnenja, naj otroci nosijo priimka obeh staršev, in sicer v takšnem vrstnem redu (prvi priimek naj bi bil pomembnejši), kot ga določijo starši sami. Ko otroci postanejo polnoletni, lahko ta vrstni red spremenijo. Na drugi strani obstaja korenitejši predlog, po katerem bi zakonca po poroki ohranila vsak svoj priimek, njujni otroci pa naj bi nosili izključno materinega.

Skratka gre za ukrepe, ki se uvrščajo v znano politiko uveljavljanja formalne enakopravnosti med spoloma. Sedaj veljavni sistem seveda ni nesporenljiv. Je pa močno ukoreninjen v našo družbeno in kulturno tradicijo, saj se prenaša že iz časov rimskega prava. Drugje v Evropi poznajo različne sisteme: v Španiji velja dvojni priimek, v Nemčiji velja po novem prosta izbira zakoncev, v Franciji pa se, tako kot pri nas, prenaša očetov priimek. Upoštevati pa je treba dejstvo, da ima vsaka novost, ki poseže v močno ukoreninjeno tradicijo, pogosto tudi negativne posledice v smislu povzročanja novih nejasnosti in zmešnjav. Pomislimo samo, koliko pravnih in birokratskih pravil je povezanih s sedaj veljavnim sistemom prenašanja priimka in koliko zakonskih popravkov bi bilo torej potrebnih.

Resnični problemi enakosti znotraj družine in "ovrednotenja ženske vloge v družbi" (raje bi govoril o pravičnejši zaščiti ženske kot matere, kot žrtve nasilja itd.) so drugje. Tem bi raje posvetili delo in čas.

- DAMJAN HLEDE

V TEKU SO KORENITE GOSPODARSKE PREOSNOVE

MARKETING, RAZVOJ IN MEDNARODNO SODELOVANJE DRŽAV V TRANZICIJI (4)

GABRIJEL DEVETAK

MEDNARODNI MARKETING, SKUPNA VLAGANJA IN TUJE NALOŽBE

Vloga in pomen mednarodnega marketinga se odražata tudi v tem, da zbira in selekcioniira ustrezne informacije, raziskuje trge plačilno sposobnih kupcev in na osnovi tega predlaga možnosti skupnih vlaganj in tujih naložb v posameznih državah v tranziciji. V publikaciji Agenda 2000, ki jo je izdala Evropska skupnost v prvi polovici leta 1997, je navedena premajhna prožnost Republike Slovenije na gospodarskem področju. Po drugi svetovni vojni kakor tudi po osamosvojitvi Slovenije opažamo, da je bilo v Sloveniji premalo tujih naložb. Pohvalno smo se izrazili o tem vprašanju pri Madžarski. Videli smo, da s tujimi naložbami pospešujemo prestrukturo-

riranje gospodarstva, zagotavljamo razvoj, osvajamo nove trge s pomočjo tujih partnerjev in s tem povečujemo tudi število zaposlenih ter življenjsko raven prebivalstva. Do konca leta 1996 naj bi bilo v Sloveniji za 0,6 milijarde ekujev neposrednih tujih naložb, kar pomeni okoli 290 ekujev na prebivalca. V Sloveniji je nujno potrebna reforma javnih financ, vpeljava davka na dodatno vrednost in seveda bo nujno potrebno zmanjševanje davčne obremenitve dela. Prav zaradi visokih davkov in prispevkov na delo slovenski proizvođači niso konkurenčni na tujih trgih. Tudi na področju bančništva so potrebne spremembe, saj je razlika med obrestmi za depozite in za posojila prevelika: operativni stroški bank pa so razmeroma visoki.

V obdobju 1992 do 1996 je Slovenija dobila 94 milijonov ekujev pomoči sklada

Phare in 16 milijonov ekujev za mednarodno sodelovanje Slovenije z Italijo in Avstrijo. V začetku je bila ta finančna pomoč izkoriščena za privatizacijo in prestrukturiranje nekaterih podjetij, za nadaljnji razvoj na področju znanosti in tehnologije in podobno.

Zanimivi so tudi podatki o trgovini Slovenije s svetom v letu 1996. Po informacijah Statističnega urada Republike Slovenije je bila struktura slovenskega izvoza in uvoza v tem letu naslednja:

Izvoz v: EU 65%, države Efta 1%, ZDA 3%, države Cefta 3%, ostale države 26%.

Uvoz v: EU 68%, države Efta 3%, ZDA 4%, Cefta 7%, ostale države 18%.

Posebej je pohvalno, da znašata okoli 2/3 mednarodne menjave Slovenije prav z državami Evropske unije. Članice EU so uvoz iz Slovenije v obdobju 1992 do 1996 povečale z 1,6 milijarde na 4,2 mi-

lijarde ekujev: izvoz članic EU v Slovenijo pa se je povečal z 1,4 na 5,3 milijarde ekujev. Posebej velja omeniti Nemčijo, ki je v l. 1996 imela 25,9-odstotni delež v slovenski zunanjetrgovinski menjavi. Sicer pa se fleksibilnost vlade Slovenije odraža tudi v tem, da občasno izda določene uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o pogojih za uvoz blaga. Zanimiva je tovrstna uredba, ki je začela veljati 18. aprila 1997 in se nanaša na uvoz blaga v Republiko Slovenijo iz Evropske skupnosti in opredeljuje določene carinske stopnje in spremembe le-teh.

Za marketinško obravnavo je pomembno tudi aktivno prebivalstvo Slovenije. V aprilu 1997 je bilo število aktivnih prebivalcev Slovenije 866.595, delovno aktivnih pa 742.815, registriranih brezposelnih je bilo 123.780, prostih delovnih mest pa 11.655. Po statističnih informacijah Statističnega urada Republike Slovenije z dne 17.6.1997 je znašala stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji 14,3. S pomočjo takih informacij lahko izvajamo ustrezne tržne raziskave za pospeševanje mednarodnega sodelovanja.

- DALJE

MEDNARODNEMU KRAŠKEMU PARKU NAPROTI

V sredo, 17.t.m., sta se v Ljubljani sestala slovenski minister za okolje in teritorij Pavle Gantar in deželni odbornik Furlanije-Juljske krajine za gozdove in parke Giorgio Matassi, ki sta ga spremljala predsednik Kraške gorske skupnosti Ivo Širca in ravnatelj Deželnega gozdnega podjetja Franco Musi. Delegaciji sta konkretno govorili o prvih korakih uresničitve Mednarodnega kraškega parka. Najprej naj bi prišlo do podpisa o namenu, ki naj bi uradno potrdili začetek sodelovanja, nakar naj bi imenovali mešano delovno skupino, ki naj bi po oblikovanju sporazuma začela v prihodnjih mesecih z uresničevanjem mednarodnega parka na obeh straneh Krasa. Srečanje je potrdilo skupno voljo po dialogu, ki naj bi v doglednem času privedel do ustanovitve zaščitenega naravnega območja mednarodnega pomena. Takšen park, je bilo rečeno, bi lahko bil v zgled Evropski zvezi; pri njegovem načrtovanju in upravljanju pa bi morale imeti odločilno vlogo predvsem krajevne uprave obeh držav.

- ED

NAŠA DRUŠTVA

NABREŽINSKI SOKOL
V VELIKI KRIZI

ERIK DOLHAR

Lahko bi rekli, da se pri nabrežinskem športnem društvu, ki je prav lani praznovalo 30-letnico delovanja, sedaj borijo za obstoj. Najprej propad moške članske košarkarske ekipe, nato zaprtje občinske telovadnice in posledična selitev na druga igrišča, nazadnje pa še izpad iz ženske odbojarske C2 lige: to so le najmočnejši udarci, ki jih je slavno nabrežinsko društvo utrpelo v zadnjih časih. V lanski sezoni so bile med odbojkaricami le štiri domačinke, medtem ko so bile ostale bivše Slogašice. Za D ligo sedaj ni dovolj navdušenih deklet, za tiste, ki bi se igrale, pa je pot v Gorico predolga, da bi se jim "izplačalo" igrati pri tamkajšnji Olympii. Tako so se pri društvu odpovedali še D ligi. Požrtvovalnost predsednika Nika Pertota (na sliki) pa je prispevala k temu, da so se v Nabrežini lotili dela spet na novo, od najmlajšega naraščaja dalje. Tako so pri Sokolu poleteli priredili odbojarski in košarkarski tabor. Odbojkarjev je dovolj, da bi lahko ustvarili ekipi minivolleya, medtem ko je minikošarkarjev premalo, da bi lahko sestavili ekipo, tako da jih bodo verjetno poslali h Kontovelu. Sedaj je upanje vseh nas, da bi se tem otrokom kmalu pridružili še drugi, ki bi tako čez nekaj let spet igrali v odbojarski in košarkarski članski ekipi.

JADRANJE

ARIANNA PRVA V SYDNEYU

Jadralka TPK Sirena Arianna Bogatec je pred nekaj dnevi na predolimpijski regati v Avstraliji osvojila prvo mesto. Regatno polje je bilo postavljeno v zalivu Sydneya, kjer bodo čez tri leta olimpijske igre. Regate so se udeležile vse najboljše jadralka na svetu v razredu evropa, z izjemo Evropejk.

NOGOMET

VIPAVCI IN ŠTAJERC
PRESENETILI

V prvem kolu pokala UEFA je Štajercem mariborskega Teatanica v domačem ljudskem vrtu uspelo zaustaviti nič manj kot slavni Ajax iz Amsterdama pri neodločenem izidu 1-1. Mariborčani so celo prvi povedli na začetku 2. polčasa s Čehom. Če pa smo realisti, mariborske "viole" nimajo prevelikih možnosti na povratnem srečanju v Amsterdamu. V istem pokalu je videmski Udinese tesno izgubil na Poljskem, tako da imajo Furlani vse možnosti, da se uvrstijo v 2. kolo. Za izreden podvig pa je poskrbelo ajdovsko Primorje, ki je sredi Švedske premagalo ekipo Solne z dragocenim zadetkom, ki ga je le peščico minut pred iztekom srečanja iz protinapada dosegel Rudonja.

Primorci so lahko tako dali duška svojem veselju in se polni upanja za povratno tekmo 2. oktobra v Ajdovščini z letalom vrnili domov (na sliki).

ROLKANJE

V ITALIJANSKEM POKALU
SUPER MLADINA!Šest naslovov. Mateja in David
Bogatec gresta na svetovno prvenstvo

Na nedeljski, zadnji preizkušnji za italijanski pokal, so rolkarji kriške Mladine v bližini Trenta spet pobrali levji delež zmag. Med najmlajšimi je zmagala Ana Košuta, Veronika Bogatec pa je bila četrta. V svoji kategoriji sta zmagala tudi deklica Mateja Paulina in deček Eros Sullini. Med kadeti je Lorenzo Schirra pristal na tretjem mestu, naraščajnica Mateja Bogatec je bila druga, Jara Košuta pa tretja. Vsi omenjeni tekmovalci so tekli na kronometer, medtem ko so se starejši rolkarji najprej pomerili na 10-kilometrski ravninski progi, nato pa še na enaki razdalji v reber. Mladinec Aljoša Paulina se je uvrstil na četrto mesto, med veterani je zmagal Guido Masiero, v kategoriji master 2 je bil Remigio Pinzani drugi, Enzo Cossaro pa tretji.

Po šestih preizkušnjah za italijanski pokal je športno društvo Mladina na končni lestvici zaostala le za Bassanom, ki je tekmoval z večjim številom tekmovalcev. Kriški rolkarji so odnesli kar sedem končnih prvih mest. Zmagovalci italijanskega pokala so najmlajša Ana Košuta, deklica Mateja Paulina, deček Eros Sullini, naraščajnica Mateja Bogatec, naraščajnik Jara Košuta, master 1 Guido Masiero in master 2 Enzo Cossaro. Uspeh so dopolnili tretjeuvrščena Veronika Bogatec med najmlajšimi, kadet Lorenzo Schirra z 2. mestom in mladinec Aljoša Paulina, ki je bil tretji.

Do nedelje, 28. t.m., bo v Gaierju pri Berlinu na sporedu še vrhunec letošnje sezone, svetovno prvenstvo, na katerem bosta v dresu italijanske reprezentance nastopila tudi Mladinina rolkarja David (na sliki) in Mateja Bogatec, ki si obetata dobro uvrstitev. 15-letna naraščajnica Mateja se je 14. t.m. odlično odrezala na evropskem prvenstvu v Ornavassu pri Novari, kjer si je v štafetnem teku prirolikala srebrno kolajno.

KOŠARKA

JADRANU 1. TURNIR NTKB

FOTO KROMA

Izjava trenerja Vatovca
pred sobotnim začetkom prvenstva

V finalu 1. turnirja svojega sponzorja, Nove tržaške kreditne banke, je naša združena ekipa v dolinski telovadnici premagala pobrateno ljubljansko Ježico (na sliki), na krmlu katere je bil bivši Jadranov trener Andrej Žagar, z 80-68 (1. polčas 42-37). 3. mesto je osvojila peterka Casino Portorož, ki je bila v malem finalu le za 3 točke boljša od Kopra.

V prvem polčasu smo se gledalci na tribunah prestrašili, ko se je poškodovani Jadranovec Marko Hmeljak, saj bodo naši že v soboto začeli s prvenstvenimi napori v Sacileju, trenerju Valterju Vatovcu pa je letos prepotreben vsak izkušen igralec. Po nagrajevanju nedeljskega turnirja smo prav Jadranovega trenerja, ki se po dveh letih vrača med naše fante, vprašali, kaj si s to ekipo obeta od letošnjega prvenstva: "Glede na lansko situacijo bo letos v bistvu treba začetni zno-

va. Na začetku smo imeli nekaj težav, kar se je v tem finalu poznalo, čeprav smo odigrali solidno, tako da je tistih nekaj gledalcev uživalo v košarki, ki smo jo predvajali. Kar se tiče naših ambicij, pa bi rad omenil dve možnosti. Prva je, da, če bomo tako delali, kot smo v prvih dveh tednih pripravljal-

nega obdobja, če se rešimo izpada, poskrbimo za velik rezultat. Če pa bo to »zraslo« in bo predvsem mlajši rod igralcev razumel, kaj pomeni biti član elite, bo pa drugače. Največji problem ekipe je ravno ta, da ti mladi fantje ne razumejo, kaj pomeni biti član Jadrana. Brez omalovaževanja drugih: če treniraš pri Bregu, pri Kontovelu ali pri Boru, je nekaj; če treniraš dve ligi višje, v C1 ligi, v ekipi, ki predstavlja našo manjšino oz. njene najboljše košarkarje, pa mora biti tudi selekcija taka, da so v njej ljudje, ki imajo srce. Za vse tiste, ki si tega ne želijo, pa tu ni prostora. To bomo po mojem počasi morali tudi doseči ne glede na to, kje smo, v B, C ali D ligi. Struktura mora biti taka, da se najboljše dela, da se najbolj kvalitetno trenira, da so v ekipi ljudje z visokimi moralnimi kvaliteta. Le tako bo ta struktura lahko preživela. V nasprotnem primeru, če bomo začeli jemati igralce, ki imajo povprečno željo po igranju košarke in nimajo ne vem kakšnih moralnih vrlin, je potem nesmiselno, da ta Jadran obstaja. Upajmo, da nam bo uspelo to narediti, kar bo letos tako razvidno po rezultatih in delu na treningih."

Na turnirju peterke Inter 1904 so D-ligaši Bora Radenske trenerja Luke Furlana zasedli 3. mesto, potem ko so v polfinalu tesno izgubili proti CUSu, v malem finalu pa gladko odpravili Grado.

Pri Briščikih se je zaključil tudi 1. del Memoriala Milana Starca. Med kadeti je bila najboljša Brumnova Ježica, ki je gladko odpravila domači Kontovel, medtem ko je 3. mesto osvojil Bor, ki je bil boljši od Doma.

Konec tedna se bodo pomerili še člani Doma, Kontovela, Bora in Cicibone.

ED

ODBOJKA

FUŽINAR
ZMAGAL
V REPNU

V repenski telovadnici je bil v nedeljoški žrtvi Športnega združenja Sloga. Poleg domačega Koimpexa so na njem nastopili sami prvotligaši: Fužinar z Raven na Koroškem, Dob iz Pliberga na avstrijskem Koroškem in hrvaška Rijeka. Dopoldne je Fužinar najprej gladko odpravil Rijeko, z enakim 3-0 pa je v naslednji tekmi Dob odpravil Slogaše. Koimpex je šele po tie braku izgubil tudi v finalu za 3. mesto proti Rijeki (posamezni seti: 15-17, 15-9, 16-14, 10-15 in 10-15), ogorčen boj pa se je bil v velikem finalu, ko je bil na sporedu koroški obmejni derby med Fužinarjem in Dobom. S 3-0 je zmagala ekipa z Raven, ki je tako osvojila letošnji Pokal. Za najboljšega podajača turnirja je bil proglašen lanski trener Olympie in letošnji član Fužinarja Mijo Vukovič, najboljši tolkač je bil Gregor Jerončič (Fužinar), najboljši igralec pa Bojan Mlakar (Dob).

Za moško ekipo Koimpexa je bil to praktično prvi uradni nastop, zato smo za oceno krstnega nastopa Slogašev vprašali novega trenerja Maria Čača: "Z nastopom svojih igralcev na tej naši prvi letošnji tekmi nisem preveč zadovoljen, ker nismo pokazali tega, kar sem si pričakoval. Čeprav doslej nismo odigrali še niti ene prijateljske tekme, ker nisem imel nikoli vseh fantov na razpolago, smo doslej vadili sprejem in servis. No, prav pri teh dveh elementih igre pa smo tokrat odpovedali. Razlog za ta naš bledi nastop lahko iščem prav v tem, da je to bila naša prva tekma in smo še neuigrani, vsaj na začetku pa sem pričakoval večjo zagrizenost naših fantov, saj je šlo za turnir, ki smo ga sami organizirali."

V soboto so odigrali tudi več tekem za deželni pokal. Med moškimi je v goriški skupini najbližje polfinalu Jakopičeva Olympia, ki je na turnirju v Sovodnjah najprej premagala "bratrance" Soče Unitecno, nato pa še Aclii iz Ronk. Te so premagali tudi Valovci. V tržaški skupini je pomlajeni Bor gladko izgubil tako proti Riguttiju kot proti Prevenireju. V ženski konkurenci je bil na Tržaškem na sporedu tudi derby Bor-Sloga, v katerem so za en sam set razlike meščanke prevladale nad Kraševkami. Tako Slogašice kot Borovke so bile boljše od Virtusa. Na Goriškem je Olympia v derbyju premagala Val z 2-1, nato pa še Torriano z istim izidom, Valovke pa so proti tej ekipi tesno izgubile.

SOCIALNA DRŽAVA

BOJ ZA KRUH IN SVOBODO

REVŠČINA, LAKOTA, BREZPOSELNOST

"Revščina je mati vseh vojn!" pravi bivši predsednik Kostarike in Nobelov nagrajenec za mir Arias Sanchez.

Po statistiki Združenih narodov je na svetu nad milijardo 300 milijonov revnih ljudi. Za revno imamo prebivalstvo v državah, kjer znaša BDP ali Pil - kosmati notranji proizvod na prebivalca manj kot 370 dolarjev na leto ali en dolar na dan.

Srednje-vzhodna Evropa ima 320 milijonov prebivalcev in med njimi je okrog 50 milijonov revežev.

Pil ali BDP na prebivalca na primer znaša: 37.180 dolarjev v Švici, 25.860 dolarjev v Združenih državah, 19.270 dolarjev v Italiji, 9.000 dolarjev v Sloveniji, 710 dolarjev v Egiptu, 530 dolarjev v Kitajski, 200 dolarjev v Ugandi.

V državah v razvoju ali v tako imenovanem Tretjem svetu (Afrika, Azija, Latinska Amerika) trpi lakoto 841 milijonov ljudi ali 20% prebivalstva. Na stotisoče ljudi, všteti otroci, umira zaradi lakote in bolezn.

Po statistiki Združenih narodov je do leta 2000 potrebnih od 30 do 40 milijard dolarjev na leto za pomoč največjim siromakom na svetu.

Po drugi strani svet izda vsako leto 80 milijard dolarjev za vojaške namene. S tem denarjem bi lahko krili najnujnejše potrebe polovice svetovnega prebivalstva. Največja trgovca z orožjem sta Amerika in Rusija.

Po statistiki ILO - mednarodne organizacije za delo je bilo konec leta 1996 na svetu nad milijardo brezposelnih in podzaposlenih, to je 30% delovne sile.

Leta 2015 bo svetovno prebivalstvo štelo 8 in pol milijarde ljudi, od tega v delovni starosti 3 milijarde 700 milijonov. V obdobju 1993-2003 je treba ustvariti vsaj eno milijardo novih delovnih mest. Države v razvoju potrebujejo letno vsaj 38 milijonov novih delovnih mest za zaposlitev samo mladincev, ki sproti prihajajo na tržišče dela.

REFORMA SOCIALNE DRŽAVE

V številnih deželah - vključno z Italijo in Slovenijo - socialni partnerji (vlada, sindikati, delodajalci) razpravljajo v nedogled, kako preurediti Socialno državo, ker je sedanj sistem premalo učinkovit in finančno nevzdržen, zlasti glede pokojnin.

Neučinkovit sistem odžira denar investicijam (naložbam) v proizvodnjo dobrin in storitev; investicije pa so pogoj za gospodarsko rast, ki ustvarja nova delovna mesta in odpravlja brezposelnost.

Iz poročila državnega statističnega zavoda ISTAT "Delovna sila 1996" je razvidno, da je bilo v Italiji konec lanskega leta 20 milijonov zaposlenih in 2 milijona 273 tisoč brezposelnih ali 12% delovne sile. V Sloveniji brezposelni znašajo 14% delovne sile.

Državno knjigovodstvo (*Ragioneria di Stato*) je sestavilo študijo o številčnem razmerju med zaposlenimi in upokojenci vse do leta 2045.

Socialna država ali država blaginje je družbeni sistem, ki zagotavlja vsem državljanom človeka dostojno življenje, kar pomeni zlasti zaposlitev, pravično pokojninsko in zdravstveno zavarovanje ter javno pomoč revnim, tako družinam kot posameznikom.

EGIDIJ VRŠAJ

Iz te študije izhaja, da bodo leta 2030 upokojenci presegli število zaposlenih. Predvidevanja so naslednja:

- leta 1995: 20 milijonov zaposlenih, 14 milijonov upokojencev;
- leta 2005: 21,5 milijonov zaposlenih, 17,5 milijonov upokojencev;
- leta 2030: 19 milijonov zaposlenih, 20 milijonov upokojencev.

Izdatki za pokojnine so leta 1995 znašali 242 tisoč milijard lir ali 13,6% Pil in za leto 2005 je predvidenih 300 tisoč milijard lir ali 13,7% Pil.

Iz zadnjega vladnega poročila o gospodarskem stanju države (*Relazione generale 1997 sulla situazione economica del Paese*) vidimo, da je bila potrošnja za Socialno državo (socialno skrbstvo, javna pomoč, zdravstvo) v letih 1995 in 1996 tale (milijarde lir):

- **Socialno skrbstvo** (*previdenza*; pokojnine in rente, likvidacije ob koncu zaposlitve, doklade ob boleznih, nesrečah, materinstvu in brezposelnosti, plačne integracije, družinske naklade, druge naklade): za leto 1995 298.598, za leto 1996 319.693.

- **Javna pomoč** (*assistenza*; socialne pokojnine, vojne pokojnine, civilni invalidi, slepci, gluho-nemi, druge podpore): za leto 1995 34.258, za leto 1996 34.905.

- **Zdravstvo** (*sanità*; farmacevtika, ambulatoriji, bolnišnice): za leto 1995 85.813, za leto 1996 90.381.

- **Celotni izdatki**: za leto 1995 416.667, za leto 1996 444.979.

Ob koncu leta 1996 je bilo anticipiranih (predčasnih) pokojnin, to je pred upokojitveno starostjo, v zasebnem sektorju 1.546.000 in v javnem

sektorju 500.000. Upokojitvena starost zdaj znaša 63 let za moške in 58 let za ženske.

Pokojnino za službeno starost (*pensione di anzianità*) s prispevki (*contributi*) samo 35 let je imelo v zasebnem sektorju 877.000 ljudi; ta vrsta pokojnine obstaja samo v Italiji.

V javnem sektorju je imelo 249.000 ljudi t.i. "baby pokojnino" s plačilom prispevkov samo 20 let, do "Dinijeve reforme" celo samo 15 let.

Vlada in sindikati se pripravljajo tudi datumu zaključka pogajanj o reformi Socialne države. Vlada zahteva zaključek pred 30. septembrom, to je pred sprejetjem **Finančnega zakona 1998** z bilanco 25.000 milijard lir. To vrsto naj bi zbrali z novimi dohodki (10.000 milijard) ter z varčevanjem (15.000 milijard) v zdravstvenem in pokojninskem sistemu, zlasti s postopno odpravo službeno-starostnih pokojnin (*pensioni di anzianità*).

Bertinotti (SKP) zahteva ohranitev službeno-starostnih pokojnin in sindikati hočejo nadaljevanje pogajanj do 31. decembra. Tako je zdaj - **sredi septembra** - celotna problematika reforme Socialne države v Italiji še odprta.

Varčevanje z manjšimi izdatki za 15.000 milijard lir naj bi bilo razdeljeno takole: pokojnine manj 6.000 milijard, zdravstvo 2.000 milijard, pošte 1.000 milijard, železnice 2.400 milijard, univerze 600 milijard, ministrstva in javni uslužbenci 1.000 milijard, obramba 800 milijard in preureditev izdatkov manj 1.200 milijard.

Novi dohodki za 10.000 milijard pa naj bi bili tile: preureditev davčnih stopenj IVA 3.000 milijard, odkri-

vanje davčnih utaj (evasioni) 3.000 milijard, hitrejše pobiranje davkov 1.500 milijard, odkrivanje davčnih prevar (elusioni) 1.500 milijard ter davčni koleki 1.000 milijard.

USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST

Prodijeva vlada v svojem programu za reformo Socialne države polaga veliko važnost na **zaposlitev** ter s tem tudi na poklicno izobrazbo. Poudarja, da je treba izvajati "Pakt o delu" treh socialnih partnerjev z dne 24. septembra 1996 ter letošnji "Paket Treu" očasno zaposlovanju, o delovni mobilnosti in o izrednem načrtu v korist 100 tisoč brezposelnih mladincev.

Pospešili naj bi javna dela in razvijali gradbeništvo za preskrbo stanovanj revnim slojem. Izvajati je treba Bersanijev zakon v korist PMI - malih in srednjih podjetij.

Uvedli naj bi Sklad za socialno politiko in Sklad za stare "ne-samozadostne" osebe. Odobriti je treba minimalno plačo za vključevanje v zaposlitev brezposelnih: mladincev in tudi starejših ljudi.

Končno obstaja vladni načrt za takoiimenovano "Socialno izkaznico" (CRES, MIRCO), s katero naj bi imeli državljani dostop do brezplačnih socialnih storitev na podlagi "avtocertifikacije" (samoprijave) o svojih dohodkih (*"riccometro"*).

Ne obstajajo čudežna sredstva za ustvaritev polne zaposlitve ter blaginje Socialne države za vse. Mogoče pa se je sporazumeti o politično-gospodarskih ukrepih za približanje temu cilju, na primer s "socialnim paktom" med socialnimi partnerji: vlado, sindikati in delodajalci.

Socio-ekonomska blaginja je povezana z gospodarsko rastjo in ta s tehnološkim razvojem. Če je gospodarski razvoj hiter, je brezposelnost majhna; brezposelnost pa narašča z gospodarsko recesijo (zastojem).

Schumpeter spominja, kako igrajo strateško vlogo pri razvoju javne in zasebne investicije. Investicije je mogoče spodbujati na razne načine: povečanje povpraševanja po proizvodih in storitvah, porast dobička, sprememba cen proizvodnih sredstev (delo, stroji, surovine), znižanje obrestnih mer za posojila, davčne olajšave.

Vendar zaposlitvena raven ni odvisna samo od stopnje gospodarske rasti, marveč tudi od **intenzivnosti dela v rasti**. Intenzivnost dela pa je odvisna ne samo od uporabe kapitala in delovne sile, ki določa obseg zaposlitve v ustreznem obsegu proizvodnje, marveč tudi od načina, kako je obseg zaposlitve razdeljen med številom delovnih mest in številom delovnih ur. Slednje imenujemo fleksibilnost (prožnost) plač, o kateri se zdaj veliko razpravlja v teoriji in praksi.

Za moderno podjetje je bistveno pomembna hitrost rasti s stalnimi **tehnološkimi novostmi**, če hoče biti konkurenčno v sedanj dobi internacionalizacije in globalizacije. Za koristno velja tudi **soupravljanje** delavcev v podjetju.

Tehnološke novosti so koristne zlasti, če so povezane z novimi proizvodnimi postopki in z novimi proizvodi, s poklicno prekvalifikacijo delavcev ter s fleksibilnostjo urnikov. Tehnološki napredek lahko začasno sproži brezposelnost ("tehnološki presežki") samo, če realno povpraševanje (po blagu in storitvah) narašča počasneje od produktivnosti (proizvajalnosti).

Plače so povezane tudi s proizvodjalnostjo dela. Med številnimi sredstvi za **ustvarjanje novih delovnih mest** naj omenimo zlasti:

- napredni servisi (storitve) za obstoječa podjetja ter za ustvarjanje novih podjetij;
- industrijske cone, opremljene za povečanje proizvodnje;
- javna dela;
- spodbude za avtonomno delo (npr. obrtništvo) ter za mala družinska podjetja;
- davčne in kreditne olajšave za zaposlitev;
- znižanje obrestnih mer in javnega primanjkljaja;
- reforma socialnih bremen za podjetja (*oneri sociali*);
- uvajanje družbeno koristnih del (v korist starih ljudi, otork, okolja itd.);
- mobilnost delavcev in začasna zaposlitev;
- znižanje delovnega urnika;
- poklicno izobraževanje ter prekvalifikacija delavcev;
- zaposlitev in pokojnina part-time ali napol: 50% plača, 50% pokojnina;
- socialni pakti med socialnimi partnerji za preprečevanje družbenih konfliktov, ki škodujejo celotnemu narodnemu gospodarstvu.

In s tem zaključimo tako, kot smo začeli:

"Kruh in svoboda!" je poudarjal sam Janez Pavel II. med letošnjim obiskom na Poljskem.